

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Trest domácího vězení

Plzeň, 2018

Mgr. Bc. Denisa Matějková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra trestního práva

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Trest domácího vězení

Plzeň, 2018

Mgr. Bc. Denisa Matějková

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma „Trest domácího vězení“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Ve Vlašimi dne 26. listopadu 2018

.....

Mgr. Bc. Denisa Matějková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou vyjádřila svou vděčnost všem, kteří mi obětavě pomohli při zpracování této práce. Srdečné díky patří především JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D., za odborné vedení práce, ochotu, vstřícnost a bezpochyby za trpělivost, dále vedoucí probační a mediační služby – střediska Benešov Bc. Jitce Pohunkové, díky které jsem mohla získat nejen mnoho přínosných materiálů k dané problematice, ale především možnost obohatit práci o praktické poznatky. Nemalé poděkování patří i celé mé rodině, která mě při tomto počínání usilovně podporovala a dodávala mi tak sílu při tvorbě tohoto díla.

Obsah

Teoretická část

Úvod.....	8-11
1. Ukotvení trestu domácího vězení v českém právním řádu.....	12-13
1.1. Pojem alternativních trestů.....	14-16
1.2. Druhy alternativních trestů.....	17
1.3. Zásady ukládání alternativních trestů.....	18-23
2. Význam a historie trestu domácího vězení.....	24-27
2.1. Význam trestu domácího vězení.....	24-25
2.2. Historie trestu domácího vězení.....	25
2.2.1. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 117/1852 Sb. ř.z.....	25-27
3. Právní úprava trestu domácího vězení de lege lata.....	28
3.1. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 40/2009 Sb.....	28
3.1.1. Předpoklady uložení trestu domácího vězení.....	28-31
3.1.2. Povinnosti odsouzeného k trestu domácího vězení.....	31-36
3.1.3. Přeměna trestu domácího vězení.....	36-42
3.2. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 141/1961 Sb.....	43
3.2.1. Výkon trestu domácího vězení.....	43-46
3.2.2. Přeměna trestu domácího vězení.....	46-48
3.3. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 218/2003 Sb.....	48-50
3.4. Úprava trestu domácího vězení ve vyhlášce č. 456/2009 Sb.....	50-52
3.5. Úprava trestu domácího vězení ve vyhlášce č. 458/2009 Sb.....	53
4. Probační a mediační služba.....	54
4.1. Mediace.....	54-56
4.2. Probace.....	56-57
4.3. Úloha probační a mediační služby při výkonu trestu domácího vězení.....	58-64
5. Elektronický kontrolní systém (monitoring).....	65
5.1. Historie.....	65-67
5.2. Monitoring v České republice.....	67-72
5.3. Vývojová stádia elektronického monitoringu.....	72-77
5.4. Elektronický monitoring aktuálně.....	77-81
6. Trest domácího vězení ve světle judikatury.....	82-84
7. Trest domácího vězení v zahraniční úpravě.....	85

7.1. Slovensko.....	85
7.1.1. Zákonné ukotvení trestu domácího vězení v právním řádu SR.....	85-87
7.1.2. Postavení a úloha probační a mediační služby.....	88-94
7.1.3. Elektronický monitoring na Slovensku.....	95-99
7.2. Německo.....	99-102
7.2.1. Hesensko.....	102-103
7.2.2. Bádensko – Württembersko.....	103-105
7.3. Anglie a Wales.....	105-108
7.4. Polsko.....	108-110
8. Zhodnocení současné právní úpravy ve srovnání s úpravou zahraniční.....	111-116
9. Statistika ukládání trestu domácího vězení českými soudy.....	117-122
10. Příčiny nízkého využívání trestu domácího vězení.....	123-124

Praktická část

11. Výzkum č. 1	
11.1. Cíl výzkumu.....	125
11.2. Stanovení reprezentativního vzorku.....	125
11.3. Stanovení dílčích výzkumných otázek.....	125
11.4. Popis techniky výzkumu.....	126
11.5. Průběh výzkumného šetření.....	126
11.6. Zpracování záznamů.....	126
11.7. Analýza získaných informací a závěr výzkumu.....	126-128
12. Výzkum č. 2	
12.1. Cíl výzkumu.....	129
12.2. Stanovení reprezentativního vzorku.....	129
12.3. Stanovení dílčích výzkumných otázek.....	129-130
12.4. Popis techniky výzkumu.....	130
12.5. Průběh výzkumného šetření.....	130
12.6. Zpracování záznamů.....	130
12.7. Analýza získaných informací a závěr výzkumu.....	131-135
13. Úvahy de lege ferenda.....	136-138
Závěr.....	139-148
Resumé.....	149-151

Seznam použitých zkratk.....	152
Seznam použité literatury.....	153
Seznam příloh.....	157-158

Úvod

Trest domácího vězení je v současné době velmi diskutovaným tématem, a to zejména kvůli elektronickému monitoringu, který by měl přispět k odstranění dlouhodobě nízké využitelnosti tohoto trestu. Jak z dostupných statistik vyplývá, tato alternativa k trestu odnětí svobody je českými soudy užívána velmi v omezené míře a má spíše sestupnou tendenci. Z mého pohledu je to škoda, neboť při správném nastavení systému elektronického monitoringu v praxi by tato alternativa mohla adekvátně obstát vedle jiných ukládaných trestů. Troufám si tvrdit, že by následně lépe zajistila a přispěla k naplnění smyslu a účelu trestu. Je však žádoucí nastavit podmínky pro jeho správnou realizaci a stejně tak i změnit náhled společnosti na domácí vězení, které není považováno za trest, nýbrž za něco, čím není možné dosáhnout nápravy pachatele, když je i nadále ve svém prostředí, kde je zvyklý žít a nemá žádné povinnosti ani pravidla. Touto prací se pokusím vyvrátit alespoň některé z výše uváděných mýtů a současně se pokusím komplexně přiblížit úpravu tohoto trestu nejen v českém právním řádu, včetně jeho vývoje do budoucnosti.

V kapitole první stručně nastíním právní ukotvení veškerých právním řádem nabízených alternativních trestů včetně exkurzu do úpravy již minulě, pozastavím se u druhů alternativ a zásad pro jejich ukládání. Pozornost bude věnována původně uplatňovanému principu retributivní neboli odplatné justice, který provázel historické období a který byl následně v druhé polovině 20. století vystřídán principem restorativní justice, jejímž účelem nebylo primárně potrestání pachatele, avšak uvedení do předešlého stavu. Tento nově vzniklý model následně umožnil rozvoj a využívání alternativ i odklonů v trestním řízení a tím tak došlo k jejich začlenění do právního řádu. Zároveň nastavím hranice pojmu alternativních trestů a pokusím se je rozdělit do skupin, statisticky zhodnotím jejich užívání v praxi a zohledním právní úpravu v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), kde nalezneme taxativní výčet alternativ. K ucelení komplexního výkladů první kapitoly zmíním ještě zásady, které je nutné vždy individuálně zhodnotit a následně zvážit, zda je možné alternativní trest pachateli trestného činu uložit.

Kapitolu druhou již zaměřím ryze na trest domácího vězení a zaměřím se na jeho význam včetně historického pojmání. Co se významu tohoto trestu týče, je zcela zřejmé, kam jeho zavedením zákonodárce směřoval a co sledoval. Jednalo se o myšlenku nahrazení krátkodobých nepodmíněných trestů včetně s tím se

pojících nákladů státu, jenž výkonem trestu vznikají, přičemž zavedením zmiňované alternativy bylo přepokládáno právě snížení těchto nákladů. V rámci historického zrodu tohoto trestu se budu zabývat úpravou v zákoně č. 117/1852 Sb. z. ř., jenž je jakýmsi zárodečným právním předpisem, který tento trest uvedl v život. Zákon ve své původní, nezměněné podobě platil až do roku 1950, kdy byl nahrazen zákonem č. 86/1950 Sb., trestní zákon, který však již trest domácího vězení do alternativních sankcí nepřejal, stejně jako další tento zákon nahrazující č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Poté plynule navážu na předchozí kapitolu a rozeberu právní úpravu v současném světle, tedy úpravu hmotněprávní v trestním zákoníku, kde se zaměřím na předpoklady uložení této sankce a povinnosti odsouzeného k trestu domácího vězení. Pozastavím se u jedné ze zmíněných povinností, konkrétně u vedení řádného života a následně popíši i přeměnu trestu v případě, že není ze strany odsouzeného řádně vykonáván. V rámci přeměny uloženého trestu domácího vězení nastíním i důvody, pro něž může k tomuto počínu dojít. V závěrečné fázi pojednávající o přeměně statisticky zhodnotím počet uskutečněných přeměn trestu odnětí svobody v trest domácího vězení ve statisticky dostupném období. Současně dále nastíním i procesněprávní úpravu v zákoně č. 141/1961 Sb., trestním řádu (dále jen „trestní řád“), kde pozornost budu věnovat výkonu samotného trestu, tedy jeho faktické realizaci po vynesení odsuzujícího rozsudku a v závěru kapitoly opětovně přeměně tohoto trestu. Při rozboru právního rámce je nutné a žádoucí zmínit i specifické právní prameny, kam řadíme zákon č. 218/20013 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictvích ve věcech mládeže, byť tento pramen speciální právní úpravu trestu domácího vězení jako takového neposkytuje a bude nutné tedy subsidiárně použít trestní zákoník. Tento trest upravující jsou taktéž vyhlášky, tedy podzákonné právní předpisy, konkrétně vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení a vyhláška, jíž se stanoví denní sazby připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení, jejichž obsah se pokusím přiblížit.

Po ohraničení právního rámce přejdu k probační a mediační službě, která v případě uložení tohoto trestu hraje velmi významnou roli, což se domnívám, že bude patrné i z předchozích kapitol, kde tento institut vícekrát zmíním. Budu se zabývat primárně pojmy mediace a probace, dále orgánem probační a mediační služby jako takovým a poté tím, jaké činnosti jsou z její strany v případě uložení domácího vězení vykonávány. Pokusím se pomocí získaných dat grafickým

znázorněním nastínit počet zajištěných stanovisek právě probační a mediační službou. Závěrem zmíním i vize probační a mediační služby do budoucnosti shrnuté v koncepci do roku 2025.

K celistvému obrazu o trestu domácího vězení je žádoucí věnovat nemalou pozornost i elektronickému monitoringu, který se aktuálně snaží Ministerstvo spravedlnosti zavést do praxe a zajistit tak lepší podmínky pro výkon tohoto trestu. Pozastavím se u historického vývoje této problematiky, zprvu ve světě a následně pak v České republice, kde se historický vývoj může zdát rozsáhlý, avšak byť se tvoří již po dlouhou dobu, nezahrnuje mnoho historických mezníků, neboť stále dochází pouze k jakémusi testování, které nevykazuje téměř žádné přijatelné výsledky a není možné tak zavést systém do praxe. Do kapitoly zahrnu i statistiky vypovídající o elektronickém monitoringu v Evropě, jeho užívání i počet monitorovaných osob. Vývoj se pokusím dovést až k problémům současnosti včetně úskalí systému elektronického monitoringu, které způsobuje potíže při jeho zavedení do praxe.

Částečně svou práci doplním o úpravu trestu domácího vězení ve světle judikatury. Ihned na počátku je nutné poznamenat, že tato kapitola nebude příliš obsáhlá, neboť judikturních výkladů této problematiky je velmi omezené množství. Většina dostupných rozhodnutí pojednává spíše o přeměnách samotného trestu, avšak o judikaturu pojednávající ryze o tomto trestu, tj. například o podmínkách uložení, téměř nenajdeme.

Součástí této práce bude i komparace trestu domácího vězení se zahraniční úpravou, kdy se zaměřím především na úpravu v právním řádu Slovenské republiky, Německu, Polsku i Anglii a Walesu. Pokusím se vyzdvihnout rozdíly v právní úpravě oproti úpravě v českém právním řádu a zároveň následně zhodnotím, co je v jiných státech lépe fungující a bylo by vhodné zařadit i do českého právního řádu. Co se Slovenské republiky týče, zde právní úpravu rozvinu ještě o postavení a úlohu probační a mediační služby, neboť vykazuje odlišnosti od naší úpravy a zároveň popíšu technický koncept elektronického monitoringu v této zemi. V případě Německa, kde právní úprava není jednotná budu vycházet ze dvou modelů, respektive dvou úprav spolkových zemí, kdy každá z nich využívá jiného modelu monitoringu. Anglie a Wales užívá pojem domácí vězení jakožto požadavek nevycházet, jenž může být uložen ve více situacích a který v této části práce nastíním. Co se Polska týče, zde s ohledem na malé množství dostupné literatury zmíním pouze základní rámec elektronického monitoringu.

V rámci navazující kapitoly zhodnotím popsané právní úpravy s úpravou v České republice a pokusím se shrnout podmínky pro uložení trestu domácího vězení v každé ze zmíněných zemí.

Výše práce by určitě měla patřit statistikám, a proto se zaměřím na ukládání trestu domácího vězení českými soudy. Pro tyto účely oslovím okresní soudy v obvodu Krajského soudu v Praze, u nichž si skrze žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, vyžádám statistiku uložení tohoto trestu od roku 2010 do současnosti, a to včetně přehledu trestných činů, pro něž byl trest domácího vězení uložen.

V navazující kapitole se pokusím nalézt základní příčiny nízkého využívání tohoto trestu, přičemž budu vycházet z dostupných soudních statistik. Je možné předem předvídat, že primárním důvodem nízkého ukládání bude nedostatečné personální zajištění probační a mediační služby, která doposud vykonává kontrolu nad odsouzenými a současně i absence monitorovacího zařízení, které by mohlo úředníkům probační služby velmi pomoci. Zmíněny budou i jiné důvody znemožňující využívání této alternativy. Závěrem teoretické části práce se zamyslím nad budoucností předmětného trestu a pokusím se nastínit, co by bylo žádoucí pro zlepšení jeho funkčnosti a uživatelnosti.

Pro ucelený kontext do práce zařadím i praktickou část, která bude složena ze dvou výzkumů, kdy jedním z nich bude rozhovor s pracovnící střediska probační a mediační služby Benešov – Bc. Jitkou Pohunkovou, která se vyjádří k činnostem probační a mediační služby při uložení trestu domácího vězení, včetně průběhu zavádění elektronického monitoringu do praxe, jeho kladům a záporům i k otázce vzdělávání jejich personálu. Druhým výzkumem bude taktéž rozhovor, a to v současnosti s jediným aktivně odsouzeným k trestu domácího vězení Okresním soudem v Benešově, od něž se budu snažit získat informace o realizaci a výkonu trestu domácího vězení v praxi.

Očekávám, že daná práce přinese vhled do současné úpravy tohoto trestu včetně historického exkurzu, jenž bude obohacen o aktuální vývoj elektronického monitoringu, který může být pomyslným startovním bodem k četnějšímu využívání a ukládání trestu domácího vězení českými soudy. Současně se domnívám, že zahrnutá praktická část přinese těm, jenž se k přečtení práce uchýlí, ucelený obraz o praktické realizaci trestu.

1. Ukotvení trestu domácího vězení v českém právním řádu

V souvislosti s objasněním pojmu alternativních trestů je zapotřebí zprvu uvést historické souvislosti, které umožnily rozvin dané škály trestů. Jak je známo, původně nastolená justice, byla založena na modelu retributivní justice, tedy takzvaně odplatné, která fungovala na principu řádného potrestání pachatele za skutky, které spáchal. Tento způsob započal již na základě známého principu „oko za oko, zub za zub“, jehož smyslem bylo způsobit pachateli stejnou újmu, kterou on svým počínáním způsobil oběti a zároveň obsahoval i kompenzační snahu vyrovnat situaci poškozeného i pachatele. Vyrovnání situace mezi těmito dvěma stranami bylo možné dosáhnout i adekvátním odškodněním, tedy z jiného pohledu vnímaným „vykoupením se z trestu“. Postupným vývojem však prošly i okruhy osob, které byly k projednání a řešení trestných prohřešků příslušné, když v prvopočátcích byla tato role ponechána ryze v úzkém rodinném kruhu, případně stařešinovi rodu nebo vrcholným představitelům kmene, avšak plynutím času zesilovala role státu, který si tak získal trestní monopol.

Přelomový zlom nastal ve druhé polovině 20. století, kdy začal být kladen důraz na individualitu osob pachatelů a poškozených. Započaly tak snahy o omezení pravomocí státu při řešení trestných činů a jejich následků a došlo k uvažování o zavedení systému restorativní justice, tedy justice, jejímž smyslem by primárně nebylo potrestání pachatele, ale uvedení do předešlého stavu a tím i poskytnutí většího prostoru pro to, aby mohl pachatel odčinit vše, co svým protiprávním počínáním poškozenému způsobil. *„Restorativní justici lze chápat jako soubor postulátů, cílů a metod, které charakterizují určitý přístup k řešení problematiky zločinnosti.“*¹ Tento koncept trestní justice reagoval na zvyšující se kriminalitu a s tím spojenou zhoršenou kvalitou vězeňství, neboť s ohledem na množství odsouzených docházelo k přeplnování věznic a tím i k nárůstu nákladů společnosti.² Bylo tak pro společnost žádoucí nastolit takový model, který umožní pachatele trestné činnosti potrestat alternativními způsoby, na základě nichž bude lépe dosaženo obnovy, respektive návratu do původního stavu a současně zajistí i odstranění následků trestné činnosti. Tento nově vzniklý model poskytoval větší možnost poškozeného získat škodu či odčinění útrap, které mu pachatel způsobil a

¹ KARABEC, Z.: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Restorativní justice - Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha 2003, str. 8, dostupné z: [<http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>]

² SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, Praha: C.H. Beck, 2000, ISBN 80-7179-350-7

zároveň umožňoval pachateli toto odčinit při zachování práv a svobod. Trestní justice ČR na tento model reagovala postupným začleňováním a větším využíváním alternativních trestů a odklonů v trestním řízení. Jednoznačnou a nenahraditelnou úlohu v takto nastolené koncepci trestní justice zaujímá bezesporu probační a mediační služba, která zajišťuje dohled a řádný výkon alternativních trestů odsouzenými. V současné trestní úpravě je kladen větší důraz na pomoc obětem trestných činů, jímž zákon poskytuje možnost získat za trestnou činností vzniklé útrapy paušální odškodnění a zároveň dává prostor poškozeným k získání náhrady škody, která jim trestnou činností vznikla. Je však nutné zdůraznit, že užívání alternativních způsobů potrestání je v ČR využíváno stále ještě v omezené míře, než je tomu u sousedních států. S ohledem na výše uvedené skutečnosti však není možné klást model restorativní justice do protipólu modelu retributivního, tedy původně klasického, ale je zapotřebí vzít v potaz, že model retribuce je souběžným modelem klasické trestní justice, kterou doplňuje a obohacuje o nové prvky a možnosti potrestání pachatelů trestné činnosti.³

³ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 23

1.1. Pojem alternativních trestů

Užívaný termín alternativní trest není v právní úpravě nikterak definován, avšak je možné tento pojem vymezit jako škálu trestů, které sice nejsou bezprostředně spojeny s odnětím svobody, ale i tak dokáží naplnit smysl a účel trestu. Tyto tresty tak zmírňují faktické dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody vykonávaného v prostorách věznic na osobu odsouzeného a ponechávají ho v běhu reálného dění, aniž by byl vytržen ze svého osobního, sociálního, ale i pracovního života. Taktéž nezatěžují takovým způsobem psychiku odsouzeného jedince, čímž je poté snazší jeho návrat a zapojení do plnohodnotného společenského života.

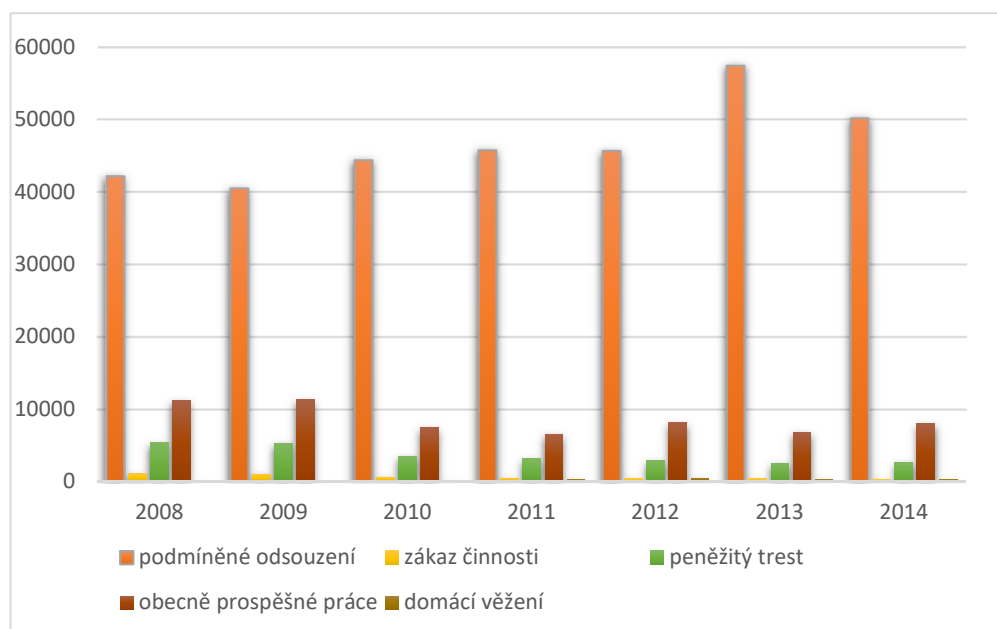
V dané problematice existují dvě skupiny alternativních opatření, a to hmotněprávní a procesní. Do skupiny hmotněprávních alternativních opatření řadíme *alternativní tresty k odnětí svobody* a *alternativy k potrestání*.⁴ Smyslem alternativních trestů k odnětí svobody je uložení trestu mírnějšího a méně omezujícího svobodu daného jedince, oproti klasickému nepodmíněnému trestu odnětí svobody, kdežto smyslem institutu alternativ k potrestání je uznat obžalovaného vinným, avšak neuložit mu žádný trest a zvolit tak jednu z možných alternativ a to buď alternativu upuštění od potrestání, případně upuštění od potrestání s dohledem nebo pak u mladistvých pachatelů upuštění od uložení ochranného opatření. Do skupiny procesních alternativních opatření řadíme tzv. „odklony“ trestního řízení, které však směřují ke stejnému cíli, jako již dva výše zmíněné instituty, a to ke spravedlivému vyřešení trestné činnosti. Odklony se, jak je již z názvu patrné, odchyľují od klasického standardního řízení a využívají ve větší míře činnosti orgánů činných v trestním řízení.

Co se historických souvislostí týče je vhodné zmínit, že alternativní opatření existovaly již před rokem 1993 a v této době byly pouze tři – podmíněné odsouzení, peněžitý trest a upuštění od potrestání, které v dnešní podobě řadíme spíše do kategorie alternativ k potrestání. V této době nebyly alternativní tresty v hojné míře využívány, neboť nebyla zajištěná důsledná realizace v praxi, když nebyla zajištěna kontrola odsouzených orgány státu a tedy podmíněné odsouzení, které bylo využíváno z třech výše uvedených alternativ nejvíce, sloužilo spíše

⁴ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 30

jako výstraha pro prvopachatele.⁵ Postupně však docházelo k rozšiřování nabídky alternativních trestů, když k lednu roku 1996 došlo k zavedení trestu obecně prospěšných prací a následně k lednu 1998 bylo zavedeno podmíněné odsouzení s dohledem. Jak je možné ze současné úpravy vyvodit, škála alternativních trestů se ještě dále rozšířila, to samé je možné říci o jejich využívání orgány činnými v trestním řízení, avšak ani tak nedochází k vyřešení problému přeplněnosti věznic, neboť alternativní tresty neplní svůj účel, když mnoho z odsouzených k alternativnímu trestu se ocitne v prostorách věznic právě proto, že je jim tento trest přeměněn v trest nepodmíněný.⁶

Graf č. 1 - Statistika ukládání alternativních trestů v letech 2008-2014⁷

zdroj: <http://cslav.justice.cz/>

Jak je možné z výše uvedeného grafu vidět, suverénní roli mezi alternativními tresty sehraává podmíněné odsouzení, které je českými soudy ukládáno v hojně míře. Zároveň trest zákazu činnosti a trest domácího vězení sehraávají pouze minimální roli a jsou instituty využívanými pouze omezeně. Co se týče trestu zákazu činnosti, je možné dovozovat malé procentuální ukládání s ohledem na

⁵ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 33

⁶ Dostupné z:

http://www.nsouid.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/036743d0a6ffd33ac12580d700368aee?OpenDocument (citováno 20. 12. 2017)

⁷ Graf sestaven na základě údajů ze statistických ročenek kriminality a soudních agend, dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

skutečnost, že je většinou ukládán ve spojení s hlavní sankcí a samostatně je užíván minimálně. Trest domácího vězení je ukládán velmi omezeně, což je přičítáno jeho poměrně krátkému užívání, když do právního řádu byl zaveden teprve s účinností od 1.1.2010 a zároveň od tohoto roku do téměř současné doby nebyly vytvořeny podmínky pro jeho realizaci, neboť stále scházely prostředky k monitoringu odsouzených a zajištění dohledu nad nimi ze strany probační a mediační služby, v jejíž moci nebylo tuto činnost řádně zajišťovat, a to především z hlediska kapacitního. Obecně prospěšné práce i peněžitý trest mají spíše klesající tendenci, když prvně zmíněný trest je ze strany odsouzených neplněn a je tak ve většině případů přeměněn v trest nepodmíněný, tudíž neplní funkci, která je od alternativních trestů očekávána a je tak ze strany českých soudů ukládán méně, než tomu bylo dříve, kdy mezi odsouzenými ještě převládal vděk za život na svobodě. Peněžitý trest je v poslední době často diskutovaným tématem, jeho funkce doznává změn, neboť je využíván pouze v minimální míře. Důvodů je více, avšak mezi ten hlavní lze řadit nemajetnost řady odsouzených, a tedy nemožnost realizace tohoto trestu. Jako negativa při ukládání tohoto trestu vyvstávají problémy nedostatečného zjištění majetkových poměrů odsouzeného již ve fázi vyšetřování ze strany orgánů činných v trestním řízení a následně poté i ve fázi vykonávacího řízení, kdy se jedná o dlouhodobý proces. Dle názorů některých představitelů české justice by měl soud zastávat roli nezávislého orgánu a nepodílet se na realizaci výkonu těchto trestů. Zároveň je ze strany odborníků řešena možnost vymáhání jinými subjekty, než-li ze strany soudu, ale zde se názory člení do dvou táborů a je tak možné pouze uvažovat, jak se daná problematika do budoucnosti vyvine.⁸

⁸ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/07/zastupci-soudu-u-penezitych-trestu-se-musi-vice-objasnovat-majetkove-pomery-a-umoznit-nahrada-trestu/> (citováno 20. 12. 2017)

1.2. Druhy alternativních trestů

Taxativně vymezené druhy trestů obsahuje § 52 odst. 1 trestního zákoníku, který výslovně uvádí: odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti a vyhoštění. Ustanovení § 52 odst. 2 trestního zákoníku poté blížeji specifikuje odnětí svobody, mezi něž řadí nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odnětí svobody a podmíněné odnětí svobody s dohledem. S ohledem na výše jmenované druhy trestů je možné vymezit alternativní tresty tak, že vyjma nepodmíněného trestu odnětí svobody, všechny zbývající můžeme podřadit do kategorie alternativ k odnětí svobody.

V průběhu doby se vytvořily různé modely klasifikace alternativních trestů, kdy prvním z hledisek je pouhé částečné omezení práv a svobod jedince a zároveň přijetí odpovědnosti pachatelem vůči sobě samému, poškozenému ale i vůči společnosti.⁹ Z tohoto modelu poté dochází k náhradě škody poškozené osobě. Dalším možným hlediskem klasifikace alternativních trestů je náhled na jejich pojetí, které může být v užším, ale i v širším smyslu. V užším smyslu se dá hovořit o trestech, které jsou vykonávány při stálém aktivním zapojením jedince ve společnosti a mezi tyto tresty tak lze zařadit podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem, obecně prospěšné práce a trest domácího vězení. V širším hledisku můžeme hovořit o takových trestech, které po jistou dobu jedince omezují v aktivní činnosti v daném odvětví a lze tak do dané skupiny zařadit například zákaz činnosti, zákaz pobytu či zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.¹⁰ Zásadním a neméně podstatným rozlišovacím kritériem může být taktéž skutečnost, co je trestem postihováno. Trestní zákoník obsahuje ve svých druzích trestů jak tresty postihující majetek (propadnutí věci, propadnutí majetku, peněžitý trest), tak tresty postihující čest (ztráta čestných titulů nebo vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti) nebo osobu pachatele (podmíněné odnětí svobody, vyhoštění).

⁹ OSMANČÍK, O., VŮJTĚCH, J., KARABEC, Z. et al. *K problematice alternativních trestů a opatření*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, ISBN 80-86008-26-6

¹⁰ KUČTA, J., VÁLKOVÁ, H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, Praha: C. H. Beck, 2005, ISBN: 80-7179-813-4.

1.3. Zásady ukládání alternativních trestů

Model alternativního trestání vychází z teze, že by měly být omezeny negativní důsledky nepodmíněného trestu odnětí svobody, mezi něž nepochybně patří vytržení odsouzeného z jeho přirozeného sociálního prostředí, pobyt odsouzeného ve výrazně kriminogenním prostředí, zvýšený efekt stigmatizace a výkon trestu realizovaný v nepřirozeném a v mnohých ohledech i škodlivém prostředí. Proto *má-li mít snaha o nápravu pachatele a jeho resocializaci větší naději na úspěch, měla by být realizována v situaci, kdy pachatel zůstává na svobodě.*¹¹ S ohledem na toto pojetí alternativních trestů by bylo vhodnějším užívat označení *community sanctions*, neboli tresty vykonávané ve společenství.¹²

Alternativní tresty by měly být ukládány pachatelům méně závažné trestné činnosti, kterým by v případě, že by nebyly k dispozici alternativy, byl uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody a u nichž je zároveň možné předpokládat, že i takto uloženým alternativním trestem bude dosaženo jejich nápravy a změny postoje k páčání trestné činnosti. U alternativního trestání tak přebírá stát, respektive jeho orgány, daleko větší zodpovědnost za nápravu pachatele, neboť z jeho strany musí být vynaloženo dostatečně velké úsilí, které pachatele přivede k aktivní spolupráci, nápravě a uvědomění si svého protizákonného počínání a v neposlední řadě i ke změně svého životního postoje. Pachatel tak musí převzít odpovědnost za spáchaný trestný čin, neboť to je základním pilířem proto, aby se pachatel v budoucnosti páčání trestné činnosti vyvaroval, neboť trestní řízení samo o sobě vede pouze k uvědomění si následků spáchané trestné činnosti, nikoliv k převzetí odpovědnosti za toto jednání. Zároveň s tímto uvědoměním si a převzetím odpovědnosti ze strany pachatele je důležité taktéž odčinění způsobených útrap, a to jak na úrovni materiální, tak i na úrovni morální, protože jedině tak dojde k návratu do původního vztahu, k obnovení původních vztahů mezi pachatelem a poškozeným, případně obětí a k naplnění tak smyslu restorativní justice.¹³

¹¹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 20-21

¹² ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 21

¹³ Srov. ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*, Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Praha 2003, str. 15-16

Pevné hranice a vodítko pro ukládání alternativních trestů není souhrnně nikterak právními předpisy stanoveno a je tak zapotřebí vycházet vždy z konkrétních skutkový podstat uvažovaných alternativních trestů a ze stanovených podmínek pro jejich uložení. Tato skutečnost je z mého pohledu nepříliš šťastně řešena a považuji za nedostatečné, že trestní zákoník neobsahuje blíže stanovené mantinely pro celou tuto škálu alternativních trestů. Hovoříme – li toliko o tom, že alternativní tresty by měly být ukládány za méně závažné trestné činy a zároveň s ohledem na osobu pachatele a okolnosti spáchání, není zcela zákonem jasné, které trestné činy řadit do skupiny méně závažných a je tak zcela na úvaze soudu, aby tuto situaci posoudil sám. Na druhou stranu je nutné vyzdvihnout, že nikoliv veškeré alternativní tresty mají takto nespecifikované ohraničení, neboť nalezneme i takové, u nichž trestní zákoník jasně stanovuje, že je možné je uložit například pachateli přečinu (př. domácí vězení, obecně prospěšné práce), případně alespoň pachateli úmyslného trestného činu (př. peněžitý trest, zákaz pobytu).

Jak již bylo zmíněno výše, jednotné a striktní zásady ukládání alternativních trestů zákon nestanovuje, a proto je zapotřebí vycházet z obecných zásad pro ukládání trestů. Mezi základní zásady řadíme především:

✓ *zásadu zákonnosti (§ 37 trestního zákoníku)*

Jedná se a priori o nejdůležitější zásadu, kterou najdeme zakotvenu nikoliv bezdůvodně jako první v trestním zákoníku, neboť trest je možné uložit jen a pouze na základě zákona. Zároveň toto zákonné ustanovení obsahuje i zásadu humanitní, jejímž obsahem je skutečnost, že pachateli nesmí být uložena krutá a nepřiměřená trestní sankce, která by ponižovala jeho lidskou důstojnost.

✓ *zásadu přiměřenosti=adekvátnosti trestu (§ 38 trestního zákoníku)*

Podstatou této zásady je, aby ukládaný trest byl spravedlivý s ohledem ke spáchanému trestnému činu a k osobě pachatele a zároveň, aby byl účelný, tedy aby došlo k naplnění účelu trestu. Aby mohlo dojít k vyměření adekvátnosti trestu, je zapotřebí ho individualizovat na konkrétní případ a je zároveň nutné rozlišovat 3 typy individualizace – zákonnou, soudcovskou a penologickou. Zákonná individualizace vychází z typové nebezpečnosti trestného činu pro společnost, což je promítnuto do

skutkové podstaty, v níž zákonodárce stanovuje na základě nebezpečí z trestné činnosti vycházející, vyšší trestní sazby.

Soudcovská individualizace vychází z poznatků zákonné individualizace, avšak jejím podkladem je konkrétní nebezpečnost činu pro společnost. Je žádoucí brát zřetel i na řadu dalších kritérií (př. povaha a závažnost spáchaného trestného činu, možnost nápravy pachatele, poměry pachatele). Následně je již jen v moci soudu, aby na základě pravidel pro ukládání trestů vybral ten nejvhodnější a vyměřil jeho výši, která bude odrážet veškeré okolnosti případu.

Penologická individualizace reaguje na uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody soudem a řeší otázku výkonu tohoto trestu ve stanovém vězeňském zařízení. Každému odsouzenému je vypracována komplexní zpráva, na základě níž, je pak vypracován individuální program zacházení. Tento program je přizpůsoben i dle typu věznice, kam je odsouzený rozhodnutím soudu zařazen.¹⁴ V souvislosti s novelou trestního zákoníku č. 58/2017 Sb. s účinností od 1. 10. 2017 je však důležité zdůraznit, že dlouho zažitý model čtyř typů věznic (s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou) byl nahrazen modelem dvoustupňovým a odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody tak mohou být umístěni pouze do věznice s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou.

- ✓ *zásadu zákazu dvojího přičítání=ne bis in idem (§ 39 odst. 4 trestního zákoníku)*

Zásada zakotvující pravidlo, že okolnost, která je součástí skutkové podstaty trestného činu, nesmí být dána pachateli k tíži ještě jako polehčující, případně přitěžující okolnost. Jedná se tak o zásadu, která má zamezit, aby jedna a tatáž okolnost byla zohledněna dvakrát, a to bez ohledu na prospěch či přitížení pachateli, neboť toto by se nepříznivě promítlo jak do otázky viny, tak do otázky trestu.

Po zohlednění výše uvedených obecných zásad pro ukládání trestů je zapotřebí přejít do konkrétních ustanovení pojednávajících o alternativních trestech a zabývat se konkrétními předpoklady pro uložení každého z nich.

¹⁴ KRATOCHVÍL, V. a kolektiv, Trestní právo hmotné, obecná část, 3.přepřacované a doplněné vydání, Brno 2002, ISBN 80-210-2985-4, str. 411-412

Podmíněné odsouzení neboli „podmínka“, jak je běžně užíváno laickou veřejností vystihuje uložený nepodmíněný trest odnětí svobody, jehož výkon byl pachateli odložen na zkušební dobu. Tento trest je možné uložit pachateli, kterému byl uložen trest odnětí svobody nepřevyšující tři léta a jestliže s ohledem na osobu pachatele a k okolnostem případu, není třeba výkon uloženého nepodmíněného trestu. S rozhodnutím o podmíněném odložení výkonu trestu je zapotřebí rozhodnout a stanovit zkušební dobu, jíž může soud stanovit v rozmezí 1 – 5 let. Současně může soud odsouzenému uložit přiměřená omezení či povinnosti stanovené v ustanovení § 48 odst. 4 trestního zákoníku, z nichž je nejvíce užívaná povinnost nahradit dlužné výživné, nahradit škodu, odčinit nemajetkovou újmu případně vydat bezdůvodné obohacení, které trestnou činností získal. Ve stanovené zkušební době musí vést odsouzený řádný život, aby nezavdal důvod k přeměně trestu. Pokud jsou splněny zákonné podmínky, odsouzený v průběhu zkušební doby vedl řádný život a nepáchal další trestnou činnost, rozhodne soud po uplynutí zkušební doby o tom, že se odsouzený ve zkušební době osvědčil. V opačném případě může soud zkušební dobu prodloužit, stanovit nad odsouzeným dohled, v nejhorším případě pak přeměnit trest v trest nepodmíněný.

Jako další alternativu uvádí zákon podmíněné odsouzení s dohledem. Pro tento trest platí stejné podmínky, které již byly uvedeny výše, avšak je zde přísněji sledováno chování odsouzeného. Je mu poskytnuta pomoc ke splnění závazků, a to orgánem k dohledu určeným, tedy probační a mediační službou. Odsouzený tak pravidelně dochází na smluvené konzultace, plní povinnosti i probační službou stanovený výchovný rámec.

Trest domácího vězení je poté možné uložit pachateli přečinu až na dvě léta, tedy stejně jako u předchozích již uvedených alternativ má tento trest ohraničenu skupinu osob, jímž lze trest uložit. Smysl tohoto trestu spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v obydlí v určitém časovém rozpětí.

Trest obecně prospěšných prací je možné uložit pachateli přečinu a jeho smyslem je stanovení povinnosti odsouzenému provést uložené práce v určeném rozsahu vedoucí k obecně prospěšnému účelu, a to zcela bezúplatně. Obecně prospěšné práce mohou být uloženy v rozsahu 50 – 300 hodin a musí být

vykonány do jednoho roku ode dne, kdy dojde k nařízení výkonu tohoto trestu soudem.

Peněžitý trest je jedním z těch trestů, které nemají nikterak blíže či konkrétně ohraničen okruh osob, jímž může být uložen a zákon tak stanovuje obecnou možnost uložit ho pachateli, který získal po sebe nebo jiného úmyslným trestným činem majetkový prospěch. U tohoto typu alternativního trestu dochází k vyměření pomocí denních sazeb, kdy nejméně zákon připouští 20 a nejvíce poté 730 denních sazeb. Hodnota denní sazby pak činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Získaný obnos připadá státu.

Trest zákazu činnosti a zákazu pobytu mají společnou dobu, na níž je možné tyto tresty uložit, a to od jednoho roku do deseti let. Trest zákazu činnosti je možné uložit pachateli, který se dopustil trestného činu v souvislosti s danou činností. Trest zákazu pobytu poté umožňuje soudu uložit ho pachateli úmyslného TČ, ale stanovuje výjimku v tom ohledu, že se nesmí vztahovat na obvod trvalého pobytu odsouzeného. S těmito tresty souvisí ještě jedna alternativa zákazu, a to konkrétně zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, který chrání společnost před pachateli trestné činnosti při těchto akcích. Spočívá v zákazu účasti na soudem vymezených akcích a je ukládán pachateli, který se dopustil úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takovéto akce.

Alternativním trestem postihujícím majetkovou sféru odsouzeného je i trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty a taktéž propadnutí majetku. Oba zmíněné tresty spočívají v odejmutí věci, která byla trestním činem získána či která byla k jeho spáchání užita.

Trest vyhoštění je možné uložit pachateli, který není občanem České republiky a to tehdy, vyžaduje-li to obecný zájem, bezpečnost lidí či majetku. Výměra tohoto trestu je od jednoho roku až do deseti let, ale zákon výslovně připouští i možnost uložení trestu na dobu neurčitou.

V poslední řadě řadíme do alternativních trestů i ty, které postihují samotnou čest občana a jsou jimi tresty ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenských hodností. Pro oba tyto tresty platí stejné podmínky, tedy je možné je uložit tomu, kdo se dopustil úmyslného trestného činu spáchaného ze zvlášť zavržení hodné pohnutky a jenž byl za své počínání odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výměře nejméně dvou let. Dopad na odsouzeného mají

tyto tresty takové, že dotyčný ztrácí vyznamenání, čestná uznání a jiné tituly či je mu snížena hodnost na hodnost vojína.

2. Význam a historie trestu domácího vězení

2.1. Význam trestu domácího vězení

Jedním alternativních trestů je i trest domácího vězení, který zaujímá své místo v právním řádu České republiky. Primární důvody, které zákonodárce vedly k zavedení tohoto trestu byly shodné, jako u ostatních alternativních trestů, tedy nahradit krátkodobé nepodmíněné tresty a snížit tak náklady státu.¹⁵ Ekonomická zatíženost právního systému výkonem nepodmíněného trestu ve vysoké míře zatěžovala státní rozpočet, který tak bylo zapotřebí vodným způsobem snížit a zajistit jiné varianty trestů finančně méně náročných, kterým bezpochyby trest domácího vězení je. Dalším důležitým důvodem pro zavedení bylo taktéž zachování osobních, pracovních, ale i sociálních vazeb odsouzeného a nevytržení jedince z tohoto zažitého konceptu, neboť jak je zřejmé, takový postup by odsouzeného ve většině případů negativně postihl, když by byl vyřazen z obvyklého způsobu života. Je samozřejmé, že i při výkonu tohoto alternativního trestu dojde k narušení *a priori* rodinných vazeb odsouzeného, protože dochází ke kontrole odsouzeného, a to skrze probační službu, případně za pomoci elektronického monitoringu. To však zdaleka nedosahuje takové újmy, kterou by představoval nepodmíněný trest odnětí svobody. Nadto z rozhovoru s odsouzeným k tomuto trestu vyplynulo, že orgány činící kontrolu nad jeho výkonem přistupují zcela obezřetně a berou v úvahu, že domácnost společně s odsouzeným sdílí i jiné osoby, v některých případech i nezletilé děti.¹⁶

V daném konceptu je nutné poznamenat, že idea zákonodárce byla bezpochyby vhodná, avšak realizace a výkon tohoto trestu nebyl zajištěn takovým způsobem, který byl od tohoto trestu očekáván. Jak již bylo zmíněno v předchozích statích, v moci probační služby nebylo vedle kontroly ostatních alternativních trestů, převážně u podmíněně odsouzených, kterých bylo nespočetně, zajistit dohled nad výkonem tohoto trestu ze strany odsouzených a elektronický monitoring nebylo možné realizovat, neboť tender na elektronické náramky byl po několika pokusech vždy neúspěšný. Kontrola tak probíhala pouze namátkově, z čehož je jasné, že nedošlo k naplnění smyslu a účelu tohoto trestu, a proto nebyl a do dnešního dne stále není plnohodnotně využíván a ukládán soudy.

¹⁵ FOLTÝN, L., FOLTÝNOVÁ, L. *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediální služby ČR*, Státní zastupitelství 2011, č. 6, str. 20

¹⁶ Dostupné z: https://pardubice.idnes.cz/misto-ve-vezeni-si-odpykava-trest-doma-dhs-/pardubice-zpravy.aspx?c=A150323_094028_pardubice-zpravy_jah (citováno 20. 12. 2017)

Tato situace by se však mohla v co nejbližší době změnit, neboť elektronický monitoring doznal jisté změny, když v září letošního roku došlo k uzavření smlouvy s úspěšným uchazečem tendru, který zajistí dodání náramků pro odsouzené.

2.2. Historie trestu domácího vězení

Historie trestu domácího vězení není nikterak bohatá, ale jeho známost je v dějinách lidstva už po pradávna staletí. Známým případem je uložení tohoto trestu významnému astronomovi, filosofovi a fyzikovi Galileo Galileovi, který byl ve výkonu tohoto trestu v letech 1633-1642. Po ukotvení zákonem č. 117/1852 Sb. ř. z., tedy za dob tehdejšího Rakouska-Uherska, následující trestní předpisy, tedy zákon č. 86/1950 Sb. a následně zákon 140/1961 Sb. úpravu tohoto trestu nikterak nepřejala a k jeho opětovnému zakotvení do právního řádu došlo až zákonem č. 40/2009 Sb., tedy současným trestním zákoníkem, který nabyl účinnosti 1. 1. 2010.

2.2.1. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 117/1852 ř. z.

Zákon 117/1852 ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927, který nabyl účinnosti dne 1. 9. 1852, byl prvním zákonem upravujícím trest domácího vězení. Před zaměřením se na tento trest samý stojí určitě za zmínku i trestní justice tehdejší doby. Tento zákon obsahoval oproti předešlému trestnímu kodexu z roku 1803, který souhrnně upravoval hmotné i procesní právo, pouze hmotněprávní úpravu a rozlišoval vedle přestupků a zločinů i přečiny. Procesní právo bylo vyčleněno do samostatného zákona č. 25/1850 ř. z., trestního řádu. Zločiny byly trestány v nejpřísnější míře trestem smrti vykonávaným provazem, žalářem rozlišovaným do dvou stupňů (žalář a těžký žalář) a vypovězením vztahujícím se pouze k cizozemcům.¹⁷ Dle § 240 zákona č. 117/1852 ř. z. byly přečiny a přestupky trestány penězi; propadnutím zboží, věcí prodejných, nebo náradí; ztrátou práv a daných povolení; vězením; vyhoštěním z některého místa nebo z republiky československé.¹⁸ Vězení bylo v tehdejší době rozlišováno na dva stupně, kdy první stupeň byl označován ryzím pojmem vězení a spočívalo v zavření odsouzenec ve věznici bez želez, přičemž zaměstnávání odsouzeneců bylo

¹⁷ Ustanovení § 12 - § 25 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

¹⁸ Ustanovení § 240 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

ponecháno na jejich vůli a na schopnosti zajistit si výživu buďto ze svých prostředků, případně s pomocí svých rodinných příslušníků. Druhý stupeň potom obsahoval přidavek tuhé vězení, kde byly trestanci taktéž bez želez, avšak strava a práce byla poskytována dle příslušných předpisů. Specifický stupeň pak tvořilo právě vězení domácí, které mohlo být uznáno pouze na „přípověď“ odsouzence, že se nevzdálí, případně mu byla postavena stráž. Odsouzenec se zavázal, že se nevzdálí ze svého domu a v případě, že by tak učinil, musel by nastoupit k trestu do veřejné věznice.¹⁹ Ustanovení § 262 tohoto zákona poté obsahovalo podmínky, za nichž mohlo být domácí vězení uloženo. Namísto vězení prvního stupně bylo ukládáno v případě, že trestanec byl člověkem bezúhonným a pokud by vzdálením od svého příbytku nemohl hledět svého úřadu, obchodu nebo výdělku.²⁰

Jak je z úpravy z roku 1852 patrné, domácí vězení bylo pojímáno téměř shodným způsobem, jako je tomu v dnešní době vyjma toho, že v soudobé společnosti výkon tehdejší stráže v dobách dnešních nahradila právě probační a mediační služba. S ohledem na záměnu těchto subjektů je ale možné vyvozovat jistý progres, který lze spatřovat právě v tom, že v době rakousko – uherské, pokud bylo zapotřebí postavit stráž, byl dozor na odsouzencem vykonáván nepřetržitě a stále, kdežto pokud pohlédneme do doby současné a do modelu dnešního trestu domácího vězení, je zde značně vidět daný nedostatek, když je výkon tohoto trestu domácího vězení kontrolován pouze nepravidelně ze strany probační služby.

Daný zákon ve své podobě platil až do roku 1950, kdy byl nahrazen trestním zákonem č. 86/1950 Sb. s účinností od 1. 8. 1950. Jak je z ustanovení § 18 tohoto zákona zřejmé, došlo k rozdělení na hlavní a vedlejší tresty, přičemž mezi hlavní tresty byl řazen trest smrti, odnětí svobody a nápravné opatření, mezi vedlejší tresty poté ztráta čestných práv občanských; vyloučení z vojska; ztráta vojenské hodnosti; propadnutí jmění; trest peněžitý; zákaz činnosti; vyhoštění; zákaz pobytu; uveřejnění rozsudku a propadnutí věci. Vedlejší tresty mohly být ukládány pouze a jen spolu s trestem hlavním. Z taxativního výčtu vyplývá, že trest domácího vězení v tomto zákoně nezískal své místo a byl vyřazen.

¹⁹ Ustanovení § 246 a § 247 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

²⁰ Ustanovení § 262 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

Stejně tak se bez tohoto trestu obešel i následující trestní zákon č. 140/1961 Sb., který se k druhům trestů postavil tak, že vyjma zmíněného trestu domácího vězení, zákazu vstupu na kulturní, sportovní a jiné společenské akce a trestu propadnutí věci, obsahoval shodné tresty jako současně platný a účinný trestní zákoník.

3. Právní úprava trestu domácího vězení de lege lata

Pokud se zaměříme na současně platnou a účinnou právní úpravu tohoto alternativního trestu je zapotřebí zohlednit jak hmotněprávní normu, tak i procesněprávní, neboť z hlediska hmotného práva dochází k úpravě předpokladů pro uložení domácího vězení za současného vyhranění podmínek pro odsouzené a zároveň v této části nalezneme i institut přeměny trestu, shodně jako je tomu v procesní úpravě. Již zmíněná procesní norma, tedy trestní řád samotně upravuje výkon takto uloženého trestu a souběžně i výše uvedenou přeměnu. Nesmíme však opomenout, že systém trestního práva v České republice doplňuje speciální úprava týkající se mladistvých pachatelů, tedy zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a taktéž poměrně nově i zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který však na oblast trestu domácího vězení nedopadá.

3.1. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 40/2009 Sb., tedy trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010 je tím zákonem, který po dlouholeté odmlce opětovně zavedl domácí vězení do právního řádu. Jedná se o trest, který přichází v ukotvení v právním řádu na řad hned po úpravě trestu odnětí svobody. Lze tak jen stěží říci, zda bylo smyslem zákonodárce tímto krokem vyzdvihnout jeho úlohu, či zda se jednalo o ryze formální počin. Trestní zákoník ponechává trestu domácího vězení úpravu ve dvou ustanoveních - v § 60 a § 61, což činí úpravu přehlednou.

3.1.1. Předpoklady uložení trestu domácího vězení

Hned zpočátku v § 60 odst. 1 trestní zákoník stanoví, za jakých podmínek a na jakou dobu je možné trest domácího vězení uložit, přičemž splnění uvedených podmínek je předpokladem pro to, aby soud mohl tuto sankci jako vhodnou zvolit a pachateli uložit. Trest domácího vězení je tedy možné uložit takovému pachateli, který se dopustil přečinu. Jasně je tedy ohraničena kategorie spáchaného protiprávního jednání, kde přichází uložení takového trestu vhod. Pod pojmem přečin se dle § 14 odst. 2 trestního zákoníku skrývají všechny nedbalostní trestné činy a z úmyslných trestných činů takové, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Dále pak v tomtéž odstavci zákon vyměřuje i výši takto uloženého trestu, to až na dvě léta. Zákon tak stanoví nejvyšší možnou délku tohoto trestu, avšak spodní hranici nikterak

neomezuje a je tak v moci zákonného soudce, aby určil s ohledem na další okolnosti nejspravedlivější možnou výměru trestu. Jak je z praxe zahraničních soudů známo, trest je ukládán v řádu několika měsíců, neboť byl – li uložen v řádu několika dnů, nebylo dosaženo účelu tohoto trestu, když nedošlo k zachování výchovného efektu.²¹ Dle názoru Heleny Válkové²² a Františka Púry²³ je možné dovozovat, že trest domácího vězení ukládaný ve výměře při horní hranici trestní sazby bude využíván, s ohledem na výše uvedené okolnosti, jen zřídka.²⁴

Trest domácího vězení zákon povoluje mimo již dvě výše uvedené podmínky uložit za splnění dalších přístupujících podmínek a to tehdy, pokud buď s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu a zároveň s ohledem na osobu a poměry pachatele, lze mít za to, že toto uložení trestu bude postačující, a to buď uloženého samostatně, případně vedle jiného trestu, anebo pokud pachatel poskytne písemný slib, že se v určené době bude zdržovat v obydlí a při kontrole poskytne orgánům plnou součinnost. Pro určení povahy a závažnosti spáchaného přečinu jsou důležitá obecná kritéria, které trestní zákoník upravuje v § 39 odst. 2, jakožto obecné zásady pro ukládání trestů. Dle tohoto zákonného ustanovení je povaha a závažnost trestného činu určována významem chráněného zájmu, který byl trestnou činností dotčen, dále pak způsobem, jímž byl čin proveden, následky a okolnostmi, za nichž byl trestný čin spáchán a následně samou osobou pachatele, včetně míry jeho zavinění a pohnutkou, záměrem nebo cílem, kterým mělo být či bylo trestným činem dosaženo. Povaha spáchaného trestného činu může vylučovat uložení trestu domácího vězení např. u deliktu spáchaného z domácího prostředí, např. skrze internetové rozhraní a samozřejmě i u deliktů spadajících do kategorie domácího násilí. Závažnost činu může být důvodem pro odmítnutí v takovém případě, kdy by s ohledem na konkrétní okolnosti daného

²¹ KYSELA, K., VOLEVECKÝ, P., Trest domácího vězení, *Trestní právo*, 2011, č. 7-8, str. 7

²² Prof. JUDr. Helena Válková, CsC. je česká politička a právnička, specializovaná na trestní právo a kriminologii, a vysokoškolská učitelka. Od ledna 2014 do března 2015 byla ministryní spravedlnosti České republiky, od dubna 2017 zastává post rektorky Vysoké školy podnikání a práva.

²³ JUDr. František Púry, Ph. D. je soudce Nejvyššího soudu České republiky, kde je předsedou trestního kolegia.

²⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní zákoník I, Obecná část (§ 1 až § 139), Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 820

případu, byl daný trest nedostačující.²⁵ Samotné poměry pachatele jsou neméně důležité vedle ostatních kritérií, které jsou soudem hodnoceny dle § 39 odst. 1 trestního zákoníku a mezi něž řadíme osobní, rodinné, majtkové a výtěžkové poměry, které jsou dány v době rozhodování o vině a trestu. Tyto poměry mohou vylučovat uložení trestu domácího vězení v případě, pokud by pachatel neměl zajištěno řádné a stálé bydlení, případně pokud má bydliště v objektu, kde s ním společně žijí další osoby, jež by na osobu pachatele mohly mít negativní vliv.²⁶ Po zhodnocení poměrů pachatele je zapotřebí vzít v úvahu i jeho dosavadní způsob života a zvážit veškeré možné způsoby nápravy. Mezi základní skutečnosti vypovídající o těchto okolnostech řadíme chování pachatele bezprostředně po spáchání trestného činu, tedy zda se nějakým způsobem snažil odčinit škodu, případně škodlivé následky činu. Dosavadním způsobem života pak bývá jeho bezúhonnost, nebo – li řádný život, který je řazen i mezi jednu z mnoha polehčujících okolností. Daný druh trestu může být uložen pouze tehdy, lze-li mít důvodně za to, že uložení tohoto trestu postačí, buďto jako trestu samostatného, případně vedle trestu jiného. Zde sehrává důležitou úlohu argumentační schopnost daného soudce, který se musí vypořádat s tím, proč je uložení trestu domácího vězení za přečin dostačující a proč není potřeba ukládat trest nepodmíněný.²⁷ Pokud by z pohledu soudu nebylo uložení samostatného trestu domácího vězení intenzivní a zároveň uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by nebylo žádoucí, umožňuje zákon takovou variantu, kterou je připojení dalšího trestu, vedle trestu domácího vězení a tím zvýšení efektivity sankce. Jaký trest je možné uložit vedle trestu domácího vězení je upraveno v § 53 odst. 1 trestního zákoníku, přičemž zákonné ustanovení výlučně zakazuje uložit trest domácího vězení vedle trestu odnětí svobody nebo vedle trestu obecně prospěšných prací.²⁸ Poslední, ale neméně důležitou podmínkou pro uložení trestu domácího vězení, je písemný slib pachatele stanovený v § 60 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, dle něhož není možné uložit tento trest proti vůli pachatele. V českém právním řádu se jedná o jediný druh alternativního trestu k odnětí svobody, který není možné

²⁵ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 311

²⁶ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 311

²⁷ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 311

²⁸ Ustanovení § 53 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

uložit bez souhlasu pachatele.²⁹ Tuto podmínku je možné požadovat za prvek směřující ke zvýšení míry resocializace tohoto trestu, neboť pokud sám pachatel vysloví souhlas s uložením tohoto trestu, je možné snáze dosáhnout účelu trestu a zároveň i nápravy samotného pachatele. Negativní stanovisko by zřejmě bylo již od počátku překážkou ve výkonu trestu a téměř ihned po uložení domácího vězení by v úvahu připadala jeho přeměna, čímž by došlo k zatížení soudního aparátu o této přeměně rozhodujícího. Písemný slib je však zajisté i prevencí řešení situace střetu zájmů výkonu trestu domácího vězení s ochranou domovní svobody.³⁰

V § 60 odstavci 2 trestního zákoníku ve spojení s § 53 odst. 2 trestního zákoníku pak zákon výslovně upravuje předpoklady pro uložení tohoto trestu jako trestu samostatného, tedy takto může být uložen, pokud s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu a zároveň s ohledem na osobu a poměry pachatele není zapotřebí uložení žádného dalšího trestu, a to i přesto, pokud trestní zákoník na některý trestní čin takový trest výslovně nestanoví. Tato zákonná úprava tak jen potvrzuje alternativní úlohu trestu domácího vězení k trestu odnětí svobody.

3.1.2. Povinnosti odsouzeného k trestu domácího vězení

Jak již ze samotného názvu vyplývá, je zřejmé, že s takto uloženým trestem bude spojena jistá povinnost týkající se obydlí, kterou bude muset odsouzený splnit. Ustanovení § 60 odst. 3 trestního zákoníku stanoví, že „*Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; poskytovatel zdravotních služeb je povinen na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.*“³¹ Jak z citovaného vyplývá, nejdůležitější povinností odsouzeného je nutnost zdržovat se v určeném obydlí, které je stěžejním a zcela zásadním pojmem pro výkon tohoto trestu. Pro to, aby mohlo dojít k postihu za porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení je rozhodné vymezení pojmu obydlí. Uvedený pojem není ryze pojmem abstraktním, ale i na něj bylo trestním zákoníkem pamatováno a jeho definici nalezneme v § 133 trestního zákoníku, podle něhož se: „*Obydlím*

²⁹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 312

³⁰ KYSELA, K., VOLEVECKÝ, P., *Trest domácího vězení, Trestní právo*, 2011, č. 7-8, str. 12

³¹ Ustanovení § 60 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

*rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.*³² Leč se to tak zprvu nezdá, pojem obydlí je definován celkem široce, neboť pokrývá veškeré možné prostory sloužící k bydlení včetně příslušenství, které k bydlení náleží, a tedy *de facto* postihuje faktické bydlení odsouzené osoby. Nutné je na tomto místě zdůraznit, že není důležité, z jakého nabývacího titulu bylo dané bydlení získáno.³³

V řádu mnoha novel došlo tou z roku 2011 k zásahu do definice uvedené v § 60 odst. 3, když k původně uvedené povinnosti zdržovat se po dobu výkonu trestu v určeném obydlí, byl připojen rozvětvený dovětek navazující na určené obydlí nebo *jeho části*. Tímto dovětkem tak došlo k rozšíření definice pojmu obydlí, a tedy k možnosti postihu při porušení zákonem stanovených povinností. Dle mnoha výkladových komentářů se zmíněnou částí rozumí taková část domu, bytu nebo jiného prostoru sloužícího k bydlení, na níž byl omezen výkon trestu domácího vězení.³⁴ Jak již z uvedeného logicky vyplývá, toto omezení výkonu trestu na jistou část bude možné aplikovat pouze v takových případech, kdy obydlí odsouzeného je tak prostorné, že vydělení určité části je možné, a zároveň odsouzený fakticky a prokazatelně využívá jen tuto část daného obydlí, neboť uvedeme – li příklad, kdy odsouzený k trestu domácího vězení bude vlastníkem bytové jednotky o velikosti 1+1, půjde jen stěží omezit výkon trestu na výšečnou část jeho bytu.

V § 60 odst. 4 trestního řádu nastaly novelou provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. významné změny, když původní právní úprava stanovovala povinnost odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a ve dnech pracovního volna po celý den a v ostatních dnech pak v době od 20:00 hodin do 5:00 hodin. Právní úprava obsahovala taxativně vymezené časové rozmezí výkonu tohoto trestu, avšak novela tyto hranice zrušila a časové období je tak ponecháno dle daného odstavce na úvaze soudu. Z jedné strany se jevila původní právní úprava spravedlivější, když nastolovala pevné hranice pro každého, jemuž byl uložen trest domácího vězení, avšak současná právní úprava zachovává a ctí princip individualizace trestu, neboť umožňuje vyměřit trest

³² Ustanovení § 133 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³³ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní zákoník I, Obecná část (§ 1 až § 139), Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 1392

³⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní zákoník I, Obecná část (§ 1 až § 139), Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 827

konkrétně ke každému případu s ohledem na veškeré okolnosti. Nově právní úprava dává možnost uložit trest tzv. „na míru“ každému pachateli po přizpůsobení jeho potřebám a je tak dle mého úsudku možné dosáhnout lépe účelu trestu. Soud při zjišťování veškerých, v případě důležitých okolností, vezme v potaz pracovní dobu, čas strávený na cestě do zaměstnání, čas strávený s nezletilými dětmi, čas potřebný k vyřízení nezbytných záležitostí a na základě těchto zjištění omezí pachatele na osobní svobodě, aby mohl být zajištěn účel trestu. Soud při rozhodování o uložení trestu a následně i o výměře nesmí opomenout, že odsouzený má dle zákona právo na navštěvování bohoslužeb či náboženských shromáždění, a to i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna, ale i zde je žádoucí, aby soud předem opatřil skutečnosti prokazující duchovní způsob vedení života.³⁵ Na okraj je vhodné zmínit, že dny pracovního klidu v České republice upravuje zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, v jehož § 3 je stanoveno, že *„Státní svátky a ostatní svátky jsou dny pracovního klidu, kromě dnů nepřetržitého odpočinku zaměstnance v týdnu.“*³⁶

Jako u ostatních alternativ k trestu odnětí svobody připadá v úvahu uložení po dobu výkonu trestu uložení přiměřených omezení a přiměřených povinností dle § 48 odst. 4 trestního zákona, které směřují k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Výčet uvedený ve zmíněném zákonném ustanovení není výčtem taxativním, nýbrž demonstrativním a ponechává tak možnost, aby soud uložil i jiná přiměřená omezení, případně jiné přiměřené povinnosti, pokud je to k vedení řádného života žádoucí.³⁷ Důležité je definování pojmu řádný život, avšak trestní zákoník pojem řádný život výslovně nedefinuje, byť jej opakovaně používá. Jak ze světla judikatury, konkrétně z nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, I. ÚS 1202/17 plyne, *„Řádný život je vždy nutné definovat v souladu se stavem společnosti a s jejím hodnotovým zakotvením. Nelze tak odkazovat na judikaturu soudů před rokem 1989, kdy docházelo k rozporu „se základními hodnotami lidskosti a demokratického právního státu.“ [nález sp. zn. I. ÚS 517/10 ze dne 15. 11. 2010*

³⁵ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem k 1.8.2011*, Praha: ANAG, 2011, str. 210

³⁶ Ustanovení § 3 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu

³⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník I, Obecná část (§ 1 až § 139), Komentář, 2. vydání*, C. H. Beck, Praha 2012, str. 828

(N 223/59 SbNU 217), bod 30]. Pojem řádného života tak nutně musel být interpretován jinak v době formální legality normativně-právní úpravy za komunistického režimu a jinak musí být definován v systému, jehož základem je materiálně-rationální pojetí legitimacy a demokratického právního státu [srov. nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993 (N 1/1 SbNU 1; 14/1994 Sb.)].

V současném demokratickém právním státě s respektem ke svobodě člověka je možné řádný život definovat dvěma základními způsoby. První lze označit jako minimální limit řádného života, který společnost požaduje od všech občanů. Jedná se zejména o respektování právních předpisů, což se projevuje zejména v požadavku nepáchat trestnou činnost. Tento přístup je v souladu s čl. 2 odst. 4 Ústavy, dle něž nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Druhý přístup k definici řádného života je možné definovat jako takový životní styl, který odpovídá převládajícím hodnotám ve společnosti či převládajícím představám o řádném životě v dnešní společnosti. V liberální společnosti, která primárně stanoví zákazy škodlivého jednání a nikoli povinnosti aktivního jednání a která vychází výlučně ze zásad stanovených ústavním pořádkem, není možné, aby stát či skupiny občanů vnucovaly určitý životní styl jednotlivcům s opačnými názory. To se však může změnit, pokud daný jednatel spáchá trestný čin, kterým naruší pomyslnou společenskou smlouvu. V takovém případě může společnost, resp. stát, výměnou za zmírnění trestu vyžadovat, aby jednatel vedl život určitým způsobem, který podle převládajícího názoru společnosti povede k životnímu stylu předcházejícímu riziko další trestné činnosti. Z tohoto důvodu při ukládání trestu (a některých dalších rozhodnutích o trestu) soud disponuje pravomocí uložit přiměřená omezení či přiměřené povinnosti podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku. V rámci nich může uložit povinnosti, které jdou nad rámec standardního zákonného minima, tedy zejména nad rámec prosté povinnosti nepáchat další trestnou činnost. Ze zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí a požadavku právní jistoty vyplývá, že odsouzenému musí být jasné, jaké jsou jeho povinnosti a co naopak může dělat bez obavy z porušení povinnosti vedení řádného života. Z principu individualizace trestů dále vyplývá, že byt' existuje minimální rámec vedení řádného života, který je společný pro všechny, tak v případě, že soudy usoudí, že je třeba stanovit další omezení či povinnosti nad minimální rámec respektování právních norem, měly by tak učinit výslovně. Tato omezení či

povinnosti by však měly vycházet z poznání charakteristik a specifík pachatele a měly by jej vést k vedení řádného života (např. skrze získání vhodné pracovní kvalifikace či skrze zákaz návštěvy nevhodných prostředí či styku s určitými osobami). V opačném případě, kdy soud konkrétní povinnosti nestanoví, je nutné pod pojmem řádný život chápat právě minimální rámec vedení řádného života, který se vyznačuje především nepácháním trestných činů či nepácháním opakovaných přestupků, a to zejména „v souvislosti s činností, pro kterou byl stěžovatel již odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody (usnesení sp. zn. III. ÚS 1745/10 ze dne 15. 7. 2010).“³⁸

Jak z uvedeného plyne, vedení řádného života spočívá především v respektování právních předpisů – především nepáchat trestnou činnost ani přestupky a zároveň vést takový život, který odpovídá převládajícím hodnotám ve společnosti. Jestliže ze strany pachatele nedojde k dodržení podmínek vedení řádného života, rozhodne soud o přeměně trestu dle § 61 trestního zákoníku. Při přeměně trestu bere soud v úvahu, zda pachatel splnil povinnosti jemu soudem uložené, tedy, zda uhradil škodu, případně nemajetkovou újmu, kterou svým počínáním způsobil, případně zda vydal získané bezdůvodné obohacení.³⁹ Nesplnění těchto podmínek samo o sobě může též představovat důvody k přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody.

Ustanovení § 60 odst. 6 pamatuje i na pachatele ve věku blízkému věku mladistvých, kterými jsou takový, jež dosáhly věku 18 let, avšak nepřekročili hranici 21 let.⁴⁰ Takto definované skupině pachatelů je možné uložit pouze některá z přiměřených omezení a přiměřených povinností anebo též některá z výchovných opatření blíže specifikovaných v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictvích ve věcech mládeže. Takto dělená právní úprava odlišuje tuto skupinu proto, že se jedná o osoby s ještě méně rozvinutou myšlenkovou konstrukcí, než – li je tomu u běžného dospělého pachatele a zákon tak umožňuje i v tomto ohledu uložení méně přísné sankce (u dané skupiny osob nazývané opatřeními), neboť primárním účelem není potrestání mladistvého pachatele, ale snaha mu pomoci uvědomit si svou vinu a odpovědnost za způsobenou újmu, a zároveň si najít

³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, I. ÚS 1202/17

³⁹ Ustanovení § 60 odst. 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, str. 548

společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a zároveň k zamezení opakování trestné činnosti.

3.1.3. Přeměna trestu domácího vězení

Jak již bylo zmíněno v odstavcích výše, trestní zákoník ve svém § 61 myslí i na přeměnu trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Dle úpravy platné před novelou v roce 2011, mohl být uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání až jednoho roku v případě, pokud by byl výkon trestu domácího vězení mařen, kdy mařením bylo rozuměno nedodržení podmínek, především spočívajících v porušování povinnosti zdržovat se ve stanovené době v určeném obydlí a taktéž i neplnění přiměřených povinností. Současná právní úprava umožňuje, aby soud trest domácího vězení, případně jeho zbytek přeměnil v trest odnětí svobody, a dokonce stanovuje povinnost soudu rozhodnout o způsobu jeho výkonu, a to již i v průběhu doby, pro výkon trestu určené. Každý, byť i jen započatý den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody. Důvody, vedoucími k přeměně trestu domácího vězení tak dle § 61 trestního zákoníku jsou:

- vyhýbání se nástupu výkonu trestu
- porušení sjednaných podmínek výkonu trestu bez závažného důvodu
- maření výkonu trestu
- zaviněné nevykonávání uloženého trestu ve stanovené době

Vrátíme – li se k prvnímu uvedenému důvodu, kdy se odsouzený vyhýbá nástupu výkonu trestu, tedy ještě před samotným započatím výkonu uloženého trestu, jemuž nebrání důležité důvody uvedené v § 60 odst. 3 trestního zákoníku, se zdržuje mimo určené obydlí pro výkon trestu, aniž by soudu, případně probačnímu úředníkovi tuto skutečnost sdělil a vysvětlil, čímž tak maří výkon uloženého trestu, zavdává tak příčinu pro přeměnu trestu. Druhým důvodem vedoucím k přeměně trestu je skutečnost, kdy odsouzený bez závažného důvodu porušuje sjednané podmínky výkonu trestu, tedy zde se již jedná o porušování takových podmínek, které byly pro výkon trestu stanoveny v rozhodnutí soudu. Zejména se bude jednat o opuštění obydlí k výkonu trestu určenému, případně

k neplnění přiměřených omezení či povinností. Pokud odsouzený jiným způsobem maří výkon trestu, mezi což je možné řadit i neposkytování součinnosti při zajištění kontroly výkonu trestu domácího vězení, tedy porušení slibu odsouzeného spočívajícího v nespolupráci s probačním úředníkem a kterému odmítá umožnit vstup do obydlí.⁴¹ Posledním, v zákoně uvedeným důvodem je, že odsouzený zaviněně nevykonává uložený trest. V reálné situaci se může jednat o stav, kdy odsouzený vůbec nezapočal bez objektivních příčin výkon trestu anebo poté, co nějakou část vykonal, bezdůvodně odmítl ve výkonu pokračovat.⁴²

S ohlednutím na naplnění důvodů pro přeměnu trestu je zapotřebí mít na zřeteli, že danou situaci každého jednotlivého případu je nutné hodnotit komplexně, nikoliv nutně rozhodovat o přeměně trestu na základě nesplnění jedné z více uložených povinností, případně omezení. Z tohoto důvodů je téměř nezbytné, aby soud úzce spolupracoval s probačním úředníkem, který bude pravidelně informovat skrze písemné zprávy (pouhé telefonické sdělení nepostačuje – viz. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2012, sp. zn. 4 Tz 88/2012) o plnění výkonu trestu ze strany odsouzeného. Probační a mediační služba může sama na základě svých úsudků navrhnout soudu, jaký postup by u odsouzeného volila, avšak pro soud je toto stanovisko pouhým doporučením, kterým se nemusí řídit a sám po zvážení veškerých okolností rozhodne, zda trest domácího vězení přemění či nikoliv. Jak již Ústavní soud v již jednou v práci zmíněném nálezu ze dne 15.8.2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17 judikoval: *„Není totiž reálné požadovat, aby chroničtí recidivisté naráz přešli z kriminální dráhy na dráhu spořádaného občana. Na tuto skutečnost ukazují kriminologické výzkumy; desistence, tedy opouštění kriminální dráhy, se děje postupně a označuje se proto jako proces [srov. Bottoms, A. & Shapland, J., 2014. Can Persistent Offenders Acquire Virtue? Studies in Christian Ethics, 27(3), pp.318 – 333; Farrall, S., Bottoms, A. & Shapland, J., 2010. Social structures and desistance from crime. European Journal of Criminology, 7(6), pp.546 – 570; Shapland, J. & Bottoms, A., 2011. Reflections on social values, offending and desistance among young adult recidivists. Punishment & Society, 13(3), pp.256 –282]. Nelze proto nastavit hranici osvědčení v rámci zkušební doby tak, aby byla pro významnou část*

⁴¹ ŠČERBA, F. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011, *Trestně právní revue*, roč. 11, 2012, č. 1, str. 5

⁴² ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, str. 834

recidivistů reálně nedodržitelná; není proto možné požadovat po odsouzených, aby najednou byli dokonalí a beze zbytku dodržovali vytyčený program. Ve světle těchto výzkumů je tedy třeba odchytil se od názoru vyjádřeného v relativně osamoceném usnesení Ústavního soudu, dle kterých by i menší nedostatky v životě podmíněně odsouzeného mohly vést k vykonání trestu (usnesení sp. zn. I. ÚS 2206/08 ze dne 12. 3. 2009). Naopak soudy vždy musí posuzovat důvody nedodržení stanovených programů a vývoj pachatele. Tento požadavek vyplývá z principu individualizace, který vyjadřuje základní nastavení právního státu, že s osobou je nutné jednat jako s jedinečným subjektem a nikoli jako s generickým objektem. Nastávají tak situace, kdy je v průběhu zkušební doby spáchán trestný čin, přičemž tato skutečnost nemá bez dalšího vést k nařízení trestu odnětí svobody; jedná se například o osoby, které spáchaly trestný čin až po uplynutí výrazné doby zkušební doby či spáchaly méně závažný trestný čin. Ani spáchání dalšího trestného činu tak nemůže automaticky znamenat nařízení výkonu trestu [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 222/07 ze dne 26. 4. 2007 (N72/45 SbNU 143) nebo usnesení sp. zn. III. ÚS 1657/10 ze dne 16. 6. 2011]. Ostatní faktory vedení řádného života, jako páchaní přestupků či neplacení nákladů řízení, přičemž je pachatel mohl uhradit, pak mohou hrát pouze vedlejší roli. Z hlediska posuzování možných porušení požadavku řádného života je v souladu s vědeckými závěry vyžadováno reagovat na jednání i postoje pachatele, což je podstatou řádného rozhodování o vykonání podmíněného trestu odnětí svobody či rozhodování o přeměně alternativních trestů. Základním nastavením systému by měla být snaha o nápravu pachatele (tedy o desistenci pachatele), což je v souladu s účelem trestu, který Ústavní soud opakovaně stanovil jako „ochranu společnosti před kriminalitou“ [nález sp.zn. IV. ÚS 463/97 ze dne 23. 4. 1998 (N 47/10 SbNU 313), nález sp. zn. IV.ÚS 144/05 ze dne 29. 8. 2005 (N 166/38 SbNU 327) či nález sp. zn. III.ÚS68/04 ze dne 9. 6. 2005 (N 121/37 SbNU 535)]. Aby mohlo dojít ke skutečné a nikoli pouze k formální nápravě pachatele, musí být odsouzenému umožněno vysvětlit své jednání. Motivace k jednání je přitom klíčová pro rozhodnutí soudu, zda nařídít výkon trestu či nikoli, popřípadě usoudit, které řešení povede k vedení řádného života a ochrany společnosti v dlouhodobém výhledu. V rámci tohoto rozhodování musí mít soud k dispozici určitou míru uvážení, aby pouze formálně nereagoval na porušení podmínek dohledu (blíže viz

Hucklesby, A., Maguire, N., Anagnostaki, M. A Cid, J. *Legitimacy, fairness and justice in breach processes: comparative perspectives in* Boone, M., Maguire, N. (eds.) *The enforcement of Offender Supervision in Europe: Understanding Breach Process* (2018, London: Routledge, v tisku).⁴³

V souvislosti s problematikou přeměny trestu je nutné zmínit stanovisko Nejvyššího soudu, který ve svém rozhodnutí ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017 uvedl, že: „Z výše uvedeného ustanovení § 61 tr. zákoníku vyplývá, že v případě že je obviněným mařen výkon uloženého trestu domácího vězení porušením sjednaných podmínek jeho výkonu, aniž k tomu byl dán závažný důvod, může soud i během doby stanovené pro jeho výkon nařít přeměnu tohoto trestu v trest odnětí svobody. Nejvyšší soud již opakovaně judikoval, že v důsledku této zákonné úpravy (*lex specialis*), je vyloučeno, aby jednáním pachatele porušujícího podmínky trestu domácího vězení byla naplněna skutková podstata přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku. Jestliže zákon v souvislosti s výkonem určitého druhu trestu výslovně stanoví důsledky v podobě sankce pro případ, že pachatel trest v určené lhůtě nevykonává nebo zaviněně porušuje z něj vyplývající povinnosti či stanovené podmínky, nelze současně vyvodit závěr o jeho trestní odpovědnosti za toto mařící jednání. I když obviněný, jemuž byl uložen trest domácího vězení, mařil výkon tohoto trestu tím, že se ve stanovené době nezdržoval v určeném obydlí, a i když oproti podmínkám uloženého trestu požíval také alkoholické nápoje, nemohl tímto jednáním zmařit výkon trestu domácího vězení a dopustit se přečinu podle § 337 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku, neboť v tomto případě je trestním zákoníkem upraven postup, jímž se zajišťuje jiný způsob provádění dalšího výkonu tohoto trestu.“⁴⁴

Z uvedeného tak plyne, že leč odsouzený poruší podmínky výkonu trestu, není možné ho začít trestně stíhat pro podezření ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, neboť sankcí za porušení podmínek je sama o sobě stanovená možnost přeměny trestu domácího vězení a není možné vedle sebe uplatňovat dvě sankční řešení.

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17, dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/I. US 12 02 17 an.pdf (citováno dne 27. 12. 2017)

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017, dostupné z: <http://kraken.slv.cz/4Tz43/2017> (citováno dne 27. 12. 2017)

Na okraj připadá v úvahu do dané podkapitoly ještě zmínit, že stejně tak, jako může být přeměněn trest domácího vězení v jiný, v zákoně stanovený trest, je možné, aby byl i trest odnětí svobody následně přeměněn v trest domácího vězení. Tuto problematiku upravuje trestní zákoník ve svém §57a, kde je uvedeno, že soud může po výkonu poloviny uloženého trestu nebo podle rozhodnutí prezidenta republiky zmírněného trestu odnětí svobody přeměnit odsouzenému za přečin zbytek trestu odnětí svobody v trest domácího vězení, avšak pouze tehdy, pokud odsouzený po právní moci odsuzujícího rozsudku prokázal své polepšení svým vlastním chováním a plněním uložených povinností a lze od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Každý den nevykonaného trestu odnětí svobody se započítává za jeden den trestu domácího vězení a soud není vázán ani nejvyšší možnou výměrou obsaženou v ustanovení § 60 odst. 1 trestního zákoníku.⁴⁵ Důležitá z této pasáže je zejména skutečnost, že přeměna je možná pouze u odsouzeného, který se dopustil přečinu a proces přeměny je možné uskutečnit až po výkonu faktické poloviny trestu, případně na základě prezidentem zmírněného trestu, což však není povinností soudu a neplatí tak v každém případě, ale jen tehdy, prokáže – li sám odsouzený, že plní řádně vše, co mu bylo uloženo a chová se v souladu se zákonem, tedy nedopouští se žádného dalšího protiprávního jednání a je v jeho moci vést řádný život. Tato přeměna je dle mého názoru využívána pouze těmi odsouzenými, kteří nežádali o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, neboť se domnívám, že je to pro ně výhodnějším řešením, když jim zákon umožňuje v případě, že nespáchali zvlášť závažný zločin a současně nebyli doposud ve výkonu trestu, podat návrh na podmíněné propuštění po výkonu jedné třetiny uloženého trestu, ba dokonce trestní zákoník obsahuje ustanovení dotýkající se odsouzených za přečin, že pokud prokáží svým chováním a plněním povinností, že již není dalšího výkonu třeba, může soud rozhodnout o podmíněném propuštění i před uplynutím jedné třetiny uloženého trestu. Tato varianta přeměny se tak dle mého úsudku nabízí jako vhodná v těch případech, kdy je zamítnuta žádost odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to zejména pro důvody opakované recidivy odsouzeného.

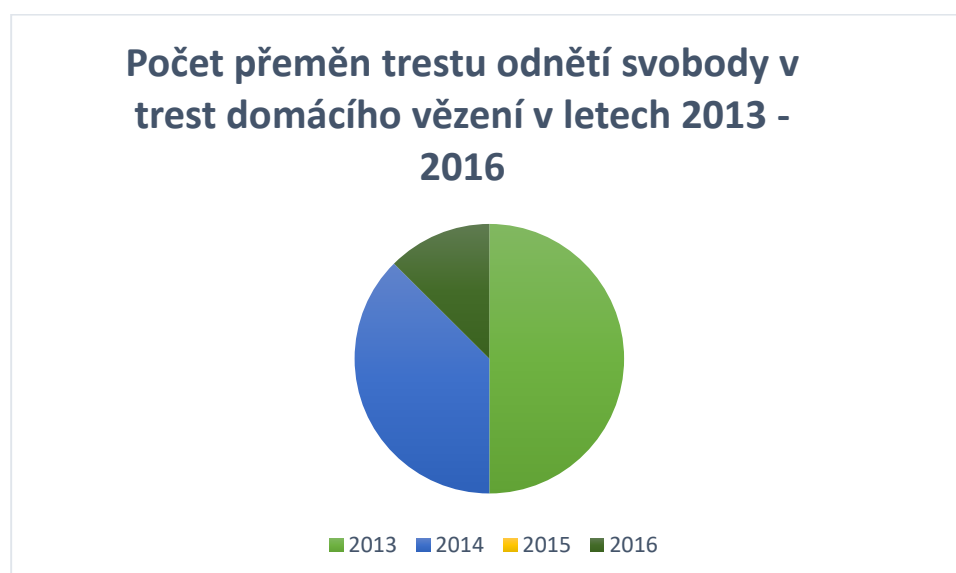
⁴⁵ Ustanovení § 57a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Místopředseda trestního úseku Okresního soudu v Ostravě JUDr. Roman Vicherek se podrobně zabýval otázkou přeměny trestu domácího vězení, k čemuž vydal odborné články, v nichž uvádí, že pro přeměnu trestu domácího vězení existují dva možné přístupy, které se liší okamžikem, jenž přeměnu zahajuje. V prvním uváděném případě odsouzený vykoná nepodmíněný trest odnětí svobody za každý den od prvního prokázání porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení bez ohledu, kdy o přeměně trestu bylo vydáno soudní rozhodnutí. Výhodou této koncepce přeměny trestu domácího vězení v trest nepodmíněný je bezpochyby jeho účinnost, kdy bude naplněn účel trestu, avšak jako negativum takto nastavené procesní situace spatřuje skutečnost, kdy odsouzený, který poruší podmínky výkonu trestu domácího vězení bude i nadále tento trest vykonávat, v důsledku čehož nastane situace, že v reálném pohledu bude potrestán dvakrát, neboť poruší – li jedinkrát podmínky výkonu a dále pak bude trest do doby rozhodnutí o přeměně řádně vykonávat, bude následně muset za dobu po porušení výkonu trestu domácího vězení vykonat nepodmíněný trest odnětí svobody i přesto, že již po ojedinělém excesu trest domácího vězení vykonával řádně. Tento postup soudce Okresního soudu v Ostravě shledává v rozporu se základními zásadami výkonu trestů. Ve druhém případě pojednává o situaci, kdy odsouzený vykoná nepodmíněný trest odnětí svobody za každý den plynoucí od rozhodnutí soudu o přeměně trestu, případně od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí bez ohledu na skutečnost, kdy k porušení podmínek skutečně došlo. Při takto nastolené koncepci by znamenalo, že leč odsouzený poruší podmínky kdykoliv, bude přeměněna pouze ta nevykonaná část trestu domácího vězení, která bude po rozhodnutí soudu ještě zbývat. V tomto případě by se již nedalo hovořit o tom, že by odsouzený vykonával trest dvakrát, oproti prvnímu nastíněnému modelu, avšak zde vyvstává problém, dle úsudku JUDr. Vicherka, s ním se ztotožňují, zásadnější, neboť k přeměně trestu by vůbec s ohledem na délku jeho trvání nemuselo dojít. Je totiž z praxe známo, že nějakou dobu trvá, než soudce nařídí veřejné zasedání, při němž o přeměně trestu rozhodne. V úvahu je zapotřebí též vzít i skutečnost, že v mnohých případech se k veřejnému zasedání odsouzený nedostaví, je nutné ho opětovně obeslat a tím se tak časová osa posouvá. I s ohledem na vážné nedostatky tohoto principu autor odborného článku jako jediný správný spatřuje postup druhý, tedy ten, na základě něhož, dojde

k vykonání nepodmíněného trestu odnětí svobody za každý den nevykonaného trestu domácího vězení od rozhodnutí soudu o přeměně trestu bez ohledu, kdy k porušení výkonu trestu domácího vězení skutečně došlo. V úvahu připadající řešení spatřuje ve změně zákona, v důsledku čehož by došlo bez zbytečného odkladu po porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení k pozastavení výkonu, a to až do vydání konečného rozhodnutí soudu. Odsouzený by tak přestal vykonávat trest domácího vězení a došlo by k přeměně v trest nepodmíněný od okamžiku tohoto pozastavení.⁴⁶

Statistiky přeměn trestu odnětí svobody v trest domácího vězení jsou ve výsledku téměř zanedbatelné, když za roky 2013 – 2016 došlo k rozhodnutí o přeměně v trest domácího vězení pouze v sedmi případech.⁴⁷

Graf č. 2 - Počet přeměn trestu odnětí svobody v trest domácího vězení za období let 2013 - 2016⁴⁸

zdroj: <https://cslav.justice.cz/>

Jak z výše uvedeného grafického znázornění vyplývá, počet přeměn za uvedené roky má klesající tendenci, což pouze odkazuje na nevyužívání trestu domácího vězení a s tím spojených přeměn tohoto trestu.

⁴⁶ VICHÉREK, R. *Přeměna trestu domácího vězení – věc v praxi skoro nemožná*, Státní zastupitelství č. 6, 2015, str. 29, dostupné ze systému ASPI

⁴⁷ VICHÉREK, R. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení – věc v praxi skoro nemožná*, Státní zastupitelství č. 4, 2017, str. 20, dostupné ze systému ASPI

⁴⁸ Graf sestaven na základě výkazů soudů a státních zastupitelství dostupných na: <https://cslav.justice.cz/InfoData/vykazy-soudu-a-statnich-zastupitelstvi.html>

3.2. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 141/1961 Sb.

Jak již bylo v úvodu této práce nastíněno, domácí vězení, jakožto alternativa k trestu odnětí svobody je upraveno v trestním právu hmotném, tedy v trestním zákoníku, ale zároveň jeho výkon, tedy procesní část je upravena v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád. Úpravu výkonu tohoto trestu nalezneme v § 334a) až h) trestního řádu.

3.2.1. Výkon trestu domácího vězení

Uložený trest domácího vězení může být vykonán až poté, co je rozhodnutí, jímž byl tento trest uložen, vykonatelné. Na základě tohoto okamžiku předseda senátu zašle odsouzenému a příslušné probační a mediační službě nařízení výkonu trestu, v němž vymezí počátek výkonu a místo výkonu uloženého trestu. Pro stanovení počátku výkonu trestu je rozhodná pouze ta skutečnost, že je odsouzenému poskytnut určitý čas pro vyřízení neodkladných záležitostí. Mezi tyto záležitosti řadíme především osobní a pracovní, k jejichž vyřízení by měla postačovat 14 – ti denní lhůta ode dne vykonatelnosti rozhodnutí, jímž byl trestu uložen.⁴⁹ Za místo výkonu tohoto trestu může sloužit pouze obydlí ve znění definice dle § 133 trestního zákoníku, kdy by mělo ze strany soudu dojít ke zohlednění osobních a rodinných poměrů odsouzeného. Zde je nutné zdůraznit, že odsuzující rozsudek neobsahuje vyjma rozsahu výměry trestu a určení doby, kdy se má odsouzený v určeném obydlí zdržovat, ničeho jiného. Počátek výkonu a místo výkonu samé je až předmětem vykonávacího řízení, což může *a priori* představovat jistá rizika, pokud soud I. stupně nedostatečně zkoumal předpoklady pro uložení trestu. Po vykonatelnosti rozhodnutí může dojít k situaci, kdy nebude možné určit místo výkonu trestu, neboť nebude existovat, případně zde bude pobývat velká skupina osoba anebo bude obydlí ve špatném stavu. Pokud nastane takováto situace, je nutné, aby předseda senátu zvolil postup dle § 334d trestního řádu, jež umožňuje v důležitých důvodech na potřebnou dobu odložit výkon tohoto trestu. Jak však z logiky věci plyne, odklad výkonu tohoto trestu je možný zvažovat pouze tehdy, lze – li důvodně očekávat, že se poměry odsouzeného v dohledné době změní, jinak by bylo nutné přistoupit k přeměně trestu domácího vězení, neboť reálně by se tento trest minul účinkem. Z pohledu a orientace v soudním prostředí se však domnívám, že tento postup soudu byl doveden do

⁴⁹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 326

výsledku ad absurdum, neboť reálně je primárním hlediskem pro uložení tohoto trestu mimojiné zkoumání bytových poměrů odsouzeného. Při určování časového rozpětí je nutné vzít na zřetel veškeré potřebné časové dispozice k dopravě do zaměstnání, neboť výkon zaměstnání nesmí být tímto trestem dotčen.

Důležitou je i kontrola výkonu tohoto trestu, kterou zakotvuje § 334b trestního řádu a již zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti nebo zřízená organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou. Trestní řád již v době svého vzniku pomýšlel na elektronickou kontrolu umožňující detekci pohybu odsouzeného. Probační služba tak činí namátkovou a neplánovanou kontrolou prováděnou probačním úředníkem. V současné době je namátková kontrola jedinou prováděnou kontrolou, neboť elektronický systém teprve snad v dohledné době zaznamená významné změny a bude sloužit ke kontrole výkonu trestu domácího vězení, čímž napomůže doposud zahlceným probačním úředníkům. Povinností odsouzeného k trestu domácího vězení je umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, kde je trest vykonáván. Zde je dle mého názoru zřejmý nedostatek, který v očích veřejnosti vyvolává a vzbuzuje pochybnosti o efektivnosti tohoto trestu, neboť je jasné, že s ohledem na vytíženost probační služby ostatními alternativami trestu odnětí svobody je nemožné, aby byly prováděny kontroly v pravidelnějších a vícečetnějších časových horizontech a tím pádem dochází k oslabení možnosti uložení tohoto trestu. Dle Filipa Ščerby⁵⁰ se český zákonodárce dopustil chyby, která spočívá v tom, že ve snaze jít ruku v ruce s moderními trendy trestního práva bylo do českého trestního práva zavedeno opatření, na které však trestní justice není dostatečně připravena. Teprve po přijetí takové zákonné úpravy se hledá personální zajištění pro realizaci těchto institutů, za chodu se vytváří metodické postupy.⁵¹ Nelze však současným zákonodárcům upřít velkou snahu směřující k odstranění nedostatků, když elektronický kontrolní systém zaznamenal především v letošním roce velký pokrok.

Procesní právní úpravu upravuje i následky nedodržování podmínek výkonu trestu domácího vězení v § 334c trestního řádu, v němž je orgánu zajišťujícímu kontrolu stanovena povinnost, aby bezodkladně soudu, nařizujícímu výkon tohoto trestu sdělil, že ze strany odsouzeného dochází k nedodržování

⁵⁰ Doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph. D. je vysokoškolský profesor a vedoucí katedry trestního práva Univerzity Palackého v Olomouci.

⁵¹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN: 978-80-87212-68-4, str. 328

stanovených podmínek. Poté, co soud tuto informaci obdrží, zváží, o jak závažné porušení se ze strany odsouzeného jedná a na základě toho nastolí další postup.

Dle § 334d může předseda senátu z důležitých důvodů a na potřebnou dobu odložit nebo přerušit výkon trestu domácího vězení. Zákon tak pomýšlí na nepředvídatelné situace, které mohou na straně odsouzeného nastat, ať už se jedná o akutní zdravotní obtíže, nenadálé události v rodině odsouzeného či případný problém s obydlím, v němž je trest vykonáván. Jak z logiky věci plyne, ihned poté, co pominou důvody, které k odkladu či přerušení tohoto trestu vedly, předseda senátu odložení či přerušení odvolá. K oběma typům pozastavení výkonu může dojít až poté, co došlo k nařízení výkonu tohoto trestu. Důležité je vzít v potaz, že doba, po níž je výkon trestu odložen nebo přerušen, se do výkonu uloženého trestu nezapočítává. Proti rozhodnutí o povolení odkladu či přerušení a stejně tak i proti rozhodnutí, jímž se dané odvolává je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Ve všech výše zmíněných případech je předsedou senátu rozhodováno usnesením.⁵²

Současná právní úprava připouští i na základě návrhu samotného odsouzeného, státního zástupce či probačního úředníka, ba dokonce i bez návrhu na základě rozhodnutí předsedy senátu, z důležitých důvodů rozhodnout o změně místa výkonu trestu, taktéž i doby a přiměřených omezení včetně přiměřených povinností stanovených odsouzenému. Zákon však omezuje, že v neprospěch odsouzeného nesmí dojít ke změně počtu hodin v týdnu, po které se má odsouzený v určeném období zdržovat a taktéž nesmí být k neprospěchu změněn rozsah stanovených omezení či povinností. O takovéto změně rozhoduje předseda senátu bez zbytečného odkladu, a to i poté, co dojde k vykázaní ze společného obydlí podle jiného právního předpisu.⁵³

Od výkonu trestu odnětí svobody může být upuštěno, pokud o tom rozhodne soud a jestliže má být odsouzený vydán do cizího státu nebo předán cizímu státu anebo má - li být vyhoštěn. Pokud ani k jednomu z výše uvedeného nedojde, nebo se odsouzený vrátí, rozhodne soud o tom, že se trest domácího vězení vykoná. Soud může též o upuštění výkonu trestu či jeho zbytku rozhodnout poté, co zjistí, že odsouzený onemocněl nevyléčitelnou životu nebezpečnou nemocí, nevyléčitelnou nemocí duševní nebo z jiných obdobně

⁵² Ustanovení § 334d zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵³ Ustanovení § 3334e zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

závažných důvodů.⁵⁴ K dané problematice je vhodné zmínit, že do 1. 1. 2014 náležela pravomoc rozhodnout o upuštění od výkonu trestu domácího vězení či jeho zbytku i Ministru spravedlnosti, když § 334f v odstavci 1 stanovil, že: „*Ministr spravedlnosti může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být vydán do ciziny nebo předán jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu.*“⁵⁵

Dle mého názoru tak došlo bez výjimky k ucelení systému rozhodování a posílení úlohy soudu v tomto procesu. Samozřejmě zároveň došlo k většímu zatížení soudního aparátu, kterému tak do doby nabytí účinnosti novely od 1. 1. 2014 vypomáhal ministr spravedlnosti a odlehčil tak ve výkonu této agendy. Domnívám se však, že s ohledem na nízké ukládání a využívání alternativního trestu k odnětí svobody, nedochází k neúnosnému přehlcení, které by nebylo možné zvládnout.

3.2.2. Přeměna trestu domácího vězení

Přeměna trestu domácího vězení upravená v trestním řádu navazuje na hmotněprávní úpravu obsaženou v § 61 trestního zákoníku. Jelikož § 61 trestního zákoníku prošel novelizací zákonem č. 330/2011 Sb., je jasné, že i ustanovení § 334g trestního řádu doznalo jistých změn. O přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody tak v současné platné právní úpravě rozhodne předseda senátu na návrh probačního úředníka, nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání.⁵⁶

V poslední řadě zákonná úprava stanovuje, že Ministerstvo spravedlnosti může vyhláškou stanovit podrobnosti výkonu tohoto trestu. S tímto zákonným ustanovením úzce souvisí vyhláška č. 456 ze dne 11. prosince 2009 o kontrole výkonu trestu domácího vězení, která dopodrobna upravuje, v čem kontrola výkonu trestu domácího vězení spočívá, kdo ji zajišťuje a jaké povinnosti má odsouzený při výkonu kontroly.

Jak již bylo nastíněno výše, trest domácího vězení může být přeměněn v trest odnětí svobody, zavdává – li k tomu odsouzený svým chováním příčinu. Nebylo by příliš vhodné opomenout, že existují i možnosti přeměny svým způsobem opačné, kdy je možné přeměnit trest odnětí svobody v trest domácího

⁵⁴ Ustanovení § 334f zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁵ Ustanovení § 334f zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění účinném do 1. 1. 2014

⁵⁶ Ustanovení § 334g zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

vězení (dle § 333b trestního řádu) a následně i přeměnu obecně prospěšných prací v trest domácího vězení (dle § 340b trestního řádu). O přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení rozhoduje soud ve veřejném zasedání na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice, v níž trest odsouzený vykonává nebo na žádost samotného odsouzeného, případně i bez takové žádosti.⁵⁷ O přeměně trestu obecně prospěšných prací v trest domácího vězení rozhoduje bez zbytečného odkladu předseda senátu na návrh probačního úředníka, který vykonává kontrolu nad odsouzeným nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání.⁵⁸

S procesní úpravou trestu domácího vězení procesně souvisí i ustanovení § 152 odst. 1 písm. d) trestního řádu, který ukládá obžalovanému, který byl pravomocně uznán vinným povinnost uhradit státu náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení. Denní sazbu těchto nákladů pak upravuje Ministerstvo spravedlnosti obecně závazným právním předpisem. Dále pak v § 155 odst. 2 trestního řádu nalezneme, že předseda senátu soudu I. stupně rozhodne o povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení až po výkonu takto uloženého trestu či jeho části. Zde se můžeme domnívat, že zákonodárce takto učinil z důvodu, aby motivoval odsouzeného k úspěšnému splnění tohoto trestu, avšak otázkou stále zůstává, zda se tomu tak v praxi vážně děje a zda je toto motivačním důvodem.

Zákonná úprava myslela i na uložení trestu domácího vězení po konání zkráceného přípravného řízení před samosoudem, který věc projedná ve zjednodušeném řízení a vydá ve věci trestní příkaz dle § 314e trestního řádu. Trestní příkaz může samosoudce vydat, má – li spolehlivě prokázán skutkový stav na základě opatřených důkazů a může jím uložit mimojiné i trest domácího vězení v délce do jednoho roku. V tomtéž ustanovení odst. 4 potom zákon stanovuje, že trest domácího vězení může být trestním příkazem uložen pouze po předchozím vyžádání si zprávy probačního úředníka, která obsahuje zjištění o možnostech výkonu tohoto v úvahu připadajícího trestu a zahrnuje též i stanovisko samotného obviněného k možnosti uložení trestu domácího vězení.⁵⁹

Jak si můžeme z výše uvedeného povšimnout, zpráva probačního úředníka je zde obligatorní podmínkou pro vydání trestního příkazu, který má následně

⁵⁷ Ustanovení § 333b zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁸ Ustanovení § 340b zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁵⁹ Ustanovení § 314e zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

povahu odsuzujícího rozsudku a není tak v žádném případě méněcenným a podhodnocovaným soudním rozhodnutím.

3.3. Úprava trestu domácího vězení v zákoně č. 218/2003 Sb.

Zákon 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“) účinný od 1. 1. 2004 je speciální právní úpravou k trestnímu zákoníku, neboť jak § 1 odst. 3 tohoto zákona stanovuje, pokud nestanoví tento zákon jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů.⁶⁰ Daná právní úprava vznikla za účelem úpravy odpovědnosti a sankcí osob, které spadají do jiné kategorie než běžní dospělí. Jedná se osoby, které zákon označuje pojmem děti a mladiství, přičemž dítětem je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil 15 rok věku a mladistvým pak ten, kdo v době spáchání provinění dovršil 15 rok a nepřekročil rok 18.⁶¹ Stejně tak je tímto zákonem řešeno i sankční opatření, které může být těmto osobám uloženo, kdy dětem mladším 15 let zákon povoluje uložit výchovná opatření a mladistvým pak některé z ochranných, výchovných či trestních opatření.⁶²

V ustanovení § 24 zákona o soudnictví ve věcech mládeže nalezneme taxativní výčet druhů trestních opatření, které je možné mladistvému pachateli uložit, a právě zde nalezneme mimo další i pod písmenem g) domácí vězení. Jelikož tento zákon neobsahuje zvláštní úpravu, bude žádoucí použít z té obecné § 60 a 61 trestního zákoníku v souladu se zásadou subsidiarity, avšak musíme zohlednit ustanovení obsažená právě v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, která o domácím vězení pojednávají. Dle § 26 zákona o soudnictví ve věcech mládeže je možné mladistvému uložit trest domácího vězení, jehož horní hranice sazby nepřevyšuje polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoníku.⁶³ Tedy, jak z uvedeného vyplývá, mladistvému je možné uložit domácí vězení v maximální výměře jednoho roku. Dále pak zákon dodává, že je možné uložit

⁶⁰ Ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

⁶¹ Ustanovení § 2 odst. 1 písm. b), c) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

⁶² Ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

⁶³ Ustanovení § 26 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

souběžně vedle trestu domácího vězení i jiné vhodné výchovné opatření a tím tak zpřísnit uložené opatření. Co je obsahem trestního opatření domácího vězení plyne z obecného ustanovení trestního zákoníku a spočívá tak v povinnosti mladistvého zdržovat se v určeném obydlí, a to ve stanoveném časovém období. Jisté změny jsou při ukládání tohoto trestu, kdy je nutné vzít v úvahu kromě povahy a závažnosti činu, poměrů pachatele i věk a rozumovou a mravní vyspělost, charakteristickou právě pro tuto skupinu osob.⁶⁴ Veškeré tyto okolnosti by měly být zahrnuty do náplně trestu domácího vězení, neboť osoba v tomto věku by měla mít zachované právo navštěvovat školské zařízení, docházet k lékaři, účastnit se náboženských akcí a zároveň by mělo zůstat zachováno právo na účast při volnočasových aktivitách, při nichž dochází k formování osobnosti mladistvého.⁶⁵

V současné společnosti se setkáváme s řadou názorů na vhodnost tohoto trestu ukládanému mladistvým pachatelům, kdy jeden z táborů reprezentovaný JUDr. Alexanderem Sotolářem⁶⁶ sdílí takový názor, že leč je tento trest jistým a citelným omezením svobody pohybu, z opačného pohledu je újma tímto trestem způsobená méně intenzivní, než by tomu bylo u nepodmíněného trestu odnětí svobody.⁶⁷ Helena Válková a František Púry pak svůj pohled na danou problematiku odvracejí, když za použití zahraničních výzkumů uvádějí, že nevhodně uložený trest domácího vězení v kombinaci s dohledem probačního úředníka, případně pouze za elektronického monitorování, může mít negativní dopad a může tak dojít ke zvýšení rizika recidivy, neboť takto ohraničená skupina pachatelů vnímá ještě více intenzivněji, než dospělý pachatel, takto uloženým trestem, zásah do osobní svobody a trhá je tak od možnosti vytváření sociálních vazeb, což bývá vnímáno velmi negativně.⁶⁸ S ohledem na věkové rozmezí mladistvých pachatelů se ztotožňuji s názorem druhé skupiny, neboť leč u dospělých pachatelů je tomu jinak, u této skupiny osob vnímám tento trest jako značně zasahující do svobody daného jedince a to s ohledem na povinnosti, které

⁶⁴ Ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

⁶⁵ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., HRUŠÁKOVÁ, M., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, Komentář, 3. vydání, C. H. Beck, 2011, str. 252-253

⁶⁶ JUDr. Alexander Sotolář je soudcem Městského soudu v Praze.

⁶⁷ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., HRUŠÁKOVÁ, M., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, Komentář, 3. vydání, C. H. Beck, 2011, str. 252-253

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I., Obecná část § 1 - § 139, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2012, str. 819

musí osoba tohoto věku plnit (povinná školní docházka, návštěva zdravotnických zařízení atd.), včetně zájmových aktivit, kterých by bylo vhodné, aby se jedinec účastnil, zejména s ohledem na lepší postpenitenciární zařazení po výkonu trestu. Myslím si, že pokud je osoba tohoto věku úplně vyčleněna ze sociálního života, její návrat zpět do jeho chodu je velmi složitý, neboť je na ní pohlíženo jako na vyvrhel společnosti, s ohledem na věk ve spojitosti s pácháním trestné činnosti.

3.4. Úprava trestu domácího vězení ve vyhlášce č. 456/2009 Sb.

Vyhláška č. 456/2009 Sb. je právním předpisem zabývající se kontrolou výkonu trestu domácího vězení. Je možné uvést, že po obsahové stránce je velmi stručná, když obsahuje pouhých 9 paragrafů. Na druhou stranu i menší počet ustanovení není na škodu, pokud pokryje veškeré žádoucí okolnosti. Hned zprvu v § 1 vyhláška stanovuje, v čem spočívá kontrola trestu domácího vězení. Daný výčet činností je výčtem demonstrativním a je tak možné kontrolovat dodržování výkonu trestu i jinými zákonnými instrumenty. Jak již bylo uvedeno v kapitolách dřívějších, na primárním místě stojí provádění namátkových kontrol v místě výkonu trestu probačním úředníkem, který byl touto činností pověřen, dále nelze opomenout i kontrolu prováděnou za použití elektronického kontrolního systému, leč jeho využitelnost je prozatím v praxi velmi nízká, dále kontrola spočívá ve vedení dokumentace o všech úkonech pojících se s kontrolou, ve vyhodnocování plnění soudem uložených přiměřených omezení a povinností směřujících k tomu, aby odsouzený vedl řádný život, v prověřování, zda odsouzený hradí škodu, kterou svým protizákonným jednáním způsobil či zda plní výchovná opatření uložená mu soudem, v prověřování důvodu porušení podmínek výkonu tohoto trestu a v poslední řadě i v informování soudu o porušení podmínek výkonu trestu či neplnění výchovných opatření.⁶⁹ Kontrolu výkonu trestu provádí pověřený probační úředník, který se legitimuje služebním průkazem a zároveň má právo kdykoliv žádat po odsouzeném prokázání totožnosti. Aby bylo možné sankcionovat odsouzeného za porušení podmínek výkonu trestu, je nutné, aby byl ze strany probačního úředníka řádně poučen o omezeních pojících se s kontrolou výkonu trestu a zároveň i o povinnosti součinnosti. Toto poučení se případně vztahuje i na osoby žijící ve společné domácnosti s odsouzeným. Poučení je nutné vyhotovit v písemné formě a po jeho seznámení a porozumění ho odsouzený

⁶⁹ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení

stvrzuje svým podpisem. Takto podepsané poučení je součástí dokumentace vedené u příslušného střediska probační a mediační služby. Vyhláška též v § 4 vymezuje, v čem spočívá součinnost odsouzeného při výkonu trestu domácího vězení. Odsouzený je povinen umožnit probačnímu úředníkovi kontrolu v místě a době výkonu trestu, a to včetně vstupu do jeho obydlí, ve spolupráci při plnění soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností směřujících k vedení řádného života, a i při kontrole, zda hradí způsobenou škodu. Pokud je odsouzenému známo, že není v jeho moci plnit podmínky výkonu takto uloženého trestu, je povinen tuto skutečnost oznámit neprodleně probačnímu úředníkovi i soudu, jenž mu trest uložil. Odsouzený má možnost se při výkonu trestu obracet na probačního úředníka s žádostí o pomoc při řešení situací, které mají příčinnou souvislost s kontrolou výkonu trestu a zároveň, které výkon trestu některak ovlivňují. Probační úředník zaznamenává do dokumentace každou provedenou kontrolu, jakož i každé jednání s odsouzeným. Je-li ze strany probačního úředníka zjištěno jakékoliv porušení podmínek výkonu trestu, projedná tyto skutečnosti s odsouzeným a prověří pravdivost uváděných tvrzení. Poté neprodleně probační úředník informuje soud o porušení podmínek, přičemž veškerá zjištění doloží písemnými doklady, stanoviskem samotného odsouzeného a záznamem o prověření tvrzení, která odsouzený k porušení uvedl. Probační úředník po výkonu trestu zasílá soudu konečnou zprávu, jež obsahuje kromě jiného podklady pro rozhodnutí soudu o povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení. Z praxe je všeobecně známo, že konečná zpráva probačního úředníka vykonávajícího kontrolu výkonu trestu obsahuje primárně zhodnocení plnění povinností či omezení ze strany odsouzeného, zejména pak povinnost náhrady způsobené škody, plnění součinnosti a poznatky o vedení řádného způsobu života ze strany odsouzeného.

Ustanovení § 7 pak dopodrobna rozebírá, jakým způsobem probíhá kontrola výkonu trestu zajišťovaná probační službou ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Primárně je důležité instalovat a následně deinstalovat kontrolní zařízení v místě výkonu trestu i na tělo odsouzeného, poučit odsouzeného o fungování systému a o nemožnosti jakýmkoliv svévolným způsobem do tohoto zasahovat. Kontrola dále spočívá ve sledování odsouzeného v určeném místě ve stanovenou dobu, v prověřování

dostupnosti a funkčnosti tohoto systému a v evidenci zaznamenaných případů nepřítomnosti v místě a čase výkonu trestu domácího vězení. Stejně tak, jako tomu bylo u výkonu kontroly probačním úředníkem, je tomu i v tomto případě a součinnost odsouzeného spočívá v tom, že odsouzený umožní za přítomnosti probačního úředníka vstup do obydlí zástupci provozovatele elektronického kontrolního systému za účelem instalace a následné deinstalace zařízení a zároveň v povinnosti strpět na svém těle po dobu 24 hodin technické zařízení. Povinností odsouzeného je dále strpět kontroly a údržbu zařízení. Převzetí elektronického kontrolního systému je ze strany odsouzeného stvrzováno podpisem na předávacím protokolu, který zároveň podepíše i další přítomné osoby, a to probační úředník a zástupce provozovatele. Stejnopis předávacího protokolu je předán příslušnému soudu. Důležité v tomto ohledu je i to, že výkon trestu za pomocí elektronického systému dle § 8 této vyhlášky nevylučuje, že nemůže dojít i k namátkové kontrole probačním úředníkem.

K úpravě kontroly při výkonu trestu domácího vězení zmíněnou vyhláškou si dovoluji uvést, že z mého pohledu po úspěšném zavedení elektronického monitorovacího systému do provozu ztratí výkon kontroly probačním úředníkem absolutní význam a hlavní „gró“ tak zaujme tento způsob kontroly. Takovýto způsob kontroly byl žádán a preferován již od samého počátku, ale s ohledem na neúspěšné uvedení elektronického systému do praxe, nebylo možné využívat jiného způsobu než kontroly skrze probačního úředníka. Ze strany probační služby tak dojde k uvolnění a k možnosti upřeni pozornosti na jiné činnosti, spadající do obsahové agendy tohoto orgánu. Za pozitivní úkaz považuji to, že vyhláška zachovává možnost namátkové kontroly i u výkonu kontroly za využití elektronického monitorovacího systému, kdy odsouzený bude pod dvojitým dohledem a z mého pohledu bude ku prospěchu věci, pokud dojde ke kontaktu odsouzeného s probačním úředníkem, neboť osobní kontakt a působení na odsouzeného má do jisté míry stále svou váhu.

3.5. Úprava trestu domácího vězení ve vyhlášce č. 458/2009 Sb.

Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení, využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady, je neméně důležitou podpůrnou úpravou, neboť neexistuje jiný právní instrument, který by poskytoval vodítko při určování a vyměrování denní sazby při výkonu trestu domácího vězení za použití elektronického kontrolního systému. Tuto povinnost náhrady ze strany odsouzeného zakotvuje již dříve zmíněný § 152 odst. 1 písm. d) trestního řádu a právní ukotvení pojednávající o denní sazbě pak zahrnuje § 152 odst. 2 trestního řádu. Daná vyhláška je rozsahově o dost kratší, než – li vyhláška předchozí, neboť problematiku upravuje pouze ve třech paragrafových zněních. V prvním paragrafu vyhláška stanoví, že denní sazba nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení a s využitím elektronického systému činí 50 Kč za každý kalendářní den, v němž odsouzený, alespoň částečně vykonával tento trest a využíval přitom elektronický systém.⁷⁰ Soud vyměřuje povinnost k náhradě těchto nákladů většinou až po výkonu takto uloženého trestu a až poté, co rozhodnutí stanovující odsouzenému povinnost k náhradě nákladů nabyde právní moci, je odsouzený ze strany soudu vyzván, aby konkrétně specifikovanou částku uhradil na účet soudu, na což je mu poskytnuta 30denní lhůta ode dne doručení této výzvy. Výzva obsahuje poučení o následcích neuhrazení částky ve stanovené době a informace o tom, kdy je možné ji vymáhat podle jiných právních předpisů. Zakotvuje též možnost, aby soud s přihlédnutím k délce uloženého trestu, po výkonu jeho části, avšak nejméně po výkonu v trvání jednoho měsíce, rozhodl o povinnosti odsouzeného uhradit náklady s tímto výkonem spojené. Po právní moci tohoto rozhodnutí vyzve soud odsouzeného, jako tomu bylo v předchozím případě, aby tuto částku uhradil, avšak v 10denní lhůtě ode dne doručení, přičemž odsouzeného opět upozorní na následky neplnění této povinnosti a o možnosti vymáhání vyměřené částky.⁷¹

⁷⁰ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady

⁷¹ Ustanovení § 2 vyhlášky č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady

4. Probační a mediační služba

Významnost probační a mediační služby je zajisté citelná již z předchozích částí práce. V úvodu této kapitoly bych však považovala za vhodné nastínit samotnou definici obecných pojmů probace a mediace.

4.1. Mediace

Mediace je instrumentem využívaným v restorativní justici a je nejznámější metodou řešení trestních věcí mimo skutečný proces. Definici tohoto pojmu nalezneme v ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, v němž se uvádí, že: *„Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.“*⁷² Samozřejmě, že i za využití tohoto institutu je ponecháno právo „posledního slova“ soudu, avšak skrze mediaci je možné nastínit oběma stranám jinou možnost řešení, než je řešení skrze soudní spor. Jak z uvedeného plyne, mediace je prostředkem komunikace mezi obviněným, poškozeným včetně jim blízkých osob, vlivem čehož dochází k odlehčení zahlcenosti soudu, neboť v případě, kdy není tohoto institutu využito, veškeré tyto rozmluvy probíhají v rámci hlavního líčení před soudem. Hlavním úkolem mediátora je, aby dosáhl uvědomění si ze strany obviněného a aby ten zároveň přijal následky svého počínání, které se bude snažit všemožnými prostředky odčinit a tím tak dojde ke zmírnění bolesti a útrap, které poškozenému a případně jeho blízkým protiprávním jednáním způsobil. Jelikož často nejsou strany schopny společné komunikace, vstupuje právě do tohoto prostoru osoba třetí, zcela nezávislá, kterou je právě mediátor, který se skrze dostupné možnosti snaží nalézt mimosoudní řešení konfliktní situace. Je jasné, že toho není možné dosáhnout, pokud nějaká ze stran nebude schopna kompromisního vyjednávání a nebude mít zachovánu alespoň nepatrnou míru vstřícnosti. Jinak řečeno: *„V nejobecnější rovině je tak smyslem mediace zprostředkování alternativního řešení konfliktu spojeného se stíhanou trestnou činností, objasnění příčin této trestné činnosti, urovnání vzájemných vztahů mezi obviněným a obětí, vytvoření podmínek pro maximálně možný individuální přístup k případu a účinná prevence*

⁷² Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

*recidivy trestné činnosti.*⁷³ Výsledkem takto prováděné mediace v trestním řízení by mělo vždy být vytvoření takového prostředí, které svou povahou a významem, usnadní rozhodování ve věci, ale není možné, aby mediace řešila otázku viny či nevinu obviněného, případně suplovala proces dokazování před soudem. To však nevylučuje možnost, aby proces mediace probíhal i v situacích, kde nehrozí, případně není zahájeno trestní řízení. Mediační dialog může probíhat za jakékoliv situace a jak je ze samotné praxe známo, je možné ho využít i v pouhých případech faktických neshod mezi dvěma stranami, které mají zájem na tom, aby tyto neshody kladným způsobem vyřešily a urovnaly. Mediace tak není pouze prvkem využívaným v trestním právu, ale své místo nalezne i v právu občanském, kde je její výkon upraven zákonem č. 202/2002 Sb., o mediaci. Mediační jednání je vhodnější a účelnější pro takovou škálu trestních věcí, kde připadá v úvahu uložení jiného trestu než trestu nejpřísnějšího, tedy trestu spojeného s přímým omezením osobní svobody, kterým nepodmíněný trest odnětí svobody bezpochyby je, avšak ani zde není možné úspěšnost mediačního vyjednávání vyloučit. S ohledem na to, že ze strany mediátora je při hledání alternativních způsobů řešení dané a občas řádně složité situace, zapotřebí odborných znalostí, je žádoucí, aby tato osoba měla vcelku široké právní povědomí. Zásadním v dané věci, jak uvádí přední odborníci v oblasti trestního práva – Sotolář, Púry a Šámal je, aby docházelo k aktivnímu jednání mezi osobou obviněného a obětí trestné činnosti (poškozeným) za účelem odstranění konfliktního stavu navozeného spáchanou trestnou (*victim offender mediation*).⁷⁴ Činnost samotného mediátora spočívá ve shromažďování veškerých podkladů, na základě nichž bude moci vytvořit všechna v úvahu připadající řešení daného případu, která osobám v konfliktu nastíní a na základě jimi vybraného nejvhodnějšího vytvoří pak výslednou dohodu, případně návrh na uložení alternativní sankce nespojené s odnětím svobody. V současné době alternativní způsoby řešení vzniklého konfliktu zaznamenávají značný rozkvět, protože poskytují větší rozptyl při hledání příčin trestné činnosti a následně i v možnostech řešení těchto situací. Alternativní způsoby řešení nemají primárně za cíl potrestat pachatele, ale mají za

⁷³ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, C.H.Beck, Praha, 2000, ISBN: 80-7179-350-7, str. 21-22

⁷⁴ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, C.H.Beck, Praha, 2000, ISBN: 80-7179-350-7, str. 22

cíl najít opět společnou cestu mezi stranami konfliktu, aby byly schopny soužít ve společnosti.

4.2. Probace

Na mediaci úzce navazuje i institut probace (z lat. *probatio* – zkoušení, ověřování), kdy § 2 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě říká, že: „*Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.*“⁷⁵

Jinak řečeno, smyslem probace je převýchova a ovlivňování pachatele trestné činnosti k vedení řádného života. „*Uplatnění probace vede ke zvýšení účinnosti trestní sankce a k dosažení vyváženého poměru mezi trestní represí a prevencí.*“⁷⁶ Jak je z uvedeného patrné, probace je šetrnějším instrumentem, oproti klasickému odnětí svobody a umožňuje tak zachovat sociální vazby a nemá v takové míře traumatizující účinky na psychiku daného jedince. Spolupráce probačních úředníků se soudy je ve větší míře, než je tomu u mediátorů a tím si dovoluji tvrdit, že je zvýšena i jejich autorita směrem k samotným odsouzeným. Úkolem probačního úředníka není ryze kontrola chování odsouzeného, ale taktéž i jakási forma pomoci při řešení problémů každodenního života, kterou není odsouzený schopen vyřešit sám, a v důsledku čehož, pokud by se neměl na koho obrátit, by se v častých případech mohl uchýlit k opakovanému páchání trestné činnosti. Tímto způsobem pomoci tak dochází k posilování osoby odsouzeného a k vytvoření místa v komunitě.

Zvláštní formou probace je pak *parole*, tedy pojem označující probační práci s osobami, které byli propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody.⁷⁷ Je nepochybné, že samotný akt propuštění znamená velkou úlevu pro odsouzeného,

⁷⁵ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

⁷⁶ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, C.H.Beck, Praha, 2000, ISBN: 80-7179-350-7, str. 25

⁷⁷ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, C.H.Beck, Praha, 2000, ISBN: 80-7179-350-7, str. 25

ale zároveň přináší i velké psychické vypětí, neboť mnoho z odsouzených nemá po výstupu z výkonu trestu odnětí svobody zázemí, práci, ani kontakt se svými nejbližšími. Právě v těchto chvílích je velmi důležitá pomoc probačního úředníka, který poskytne osobě propuštěné z výkonu trestu vhodné způsoby řešení náročných životních situací, a tím tak zároveň posílí ochranu společnosti. Samotný proces této služby je však navázán ještě v době, kdy se jedinec nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, kdy je mu poskytnuta možnost požádat o spolupráci s probačním úředníkem. Pokud vězeňská služba tuto spolupráci doporučí, příslušný probační úředník střediska probační a mediační služby v místě věznice navštíví odsouzeného, s nímž zpracovává podklad pro rozhodnutí soudu. V rámci tohoto zpracování probační úředník shromažďuje podklady a informace k osobě odsouzeného, aby vyhodnotil veškerá rizika spojená s propuštěním odsouzeného mna svobodu, a to jak rizika pro společnost, tak rizika pro oběť trestné činnosti. Na základě takto zjištěných informací probační úředník soudu buď doporučí podmíněně propuštění odsouzeného nebo nedoporučí. Zároveň je možné, aby probační úředník navrhl například stanovení dohledu nad podmíněně propuštěným odsouzeným, nebo uložení zákazu styku s určitou osobou, které by mohlo ze strany propuštěného hrozit nějaké nebezpečí. Pokud je soudem rozhodnuto o podmíněném propuštění a zároveň je nad daným jedincem stanoven dohled, probíhá v rámci stanovené zkušební doby klasická kontrola plnění uložených podmínek a zároveň je odsouzenému poskytována pomoc ze strany probačního úředníka.⁷⁸

⁷⁸ Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>
(citováno 29. 12. 2017)

4.3. Úloha probační a mediační služby při výkonu trestu domácího vězení

Veškeré skutečnosti týkající se probační a mediační služby jsou upraveny v samostatném zákoně č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě. Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou založenou na kooperaci dvou zcela rozlišných oborů, jimiž jsou sociální práce a právo, zejména právo trestní. V důsledku spojení těchto dvou oborů došlo ke vzniku této organizace, která využívá poznatků z obou směrů a vychází přitom z principů restorativní justice.⁷⁹ Probační a mediační služba se svou činností snaží zprostředkovat účinné řešení konfliktů vzniklých trestnou činností a zároveň organizuje a efektivně zajišťuje výkon alternativních trestů a opatření s ohledem na zájmy samotných poškozených, ochranu komunity a prevence.⁸⁰ Smyslem shodnou, avšak slovy odlišnou definici činnosti probační služby uvádí sám zákon, když ve svém § 4 uvádí, že probační a mediační služba vytváří předpoklady k vhodnému projednání v některých ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo aby mohl být pachatel uložen alternativní trest, jenž není spojen s přímým odnětím svobody.⁸¹ K tomu, aby mohlo být výše zmíněného dosaženo, musí probační služba vytvářet obviněnému vhodné podmínky, poskytovat odborné vedení a pomoc, sledovat jeho chování a udržovat vazby s jeho rodinnými příslušníky, s nimiž žije a taktéž s lidmi, s nimiž pracuje, aby mohlo být dosaženo vedení řádného života do budoucna.

Probační a mediační služba vystupuje v souvislosti s trestem domácího vězení ve dvou fázích:⁸²

- před vydáním pravomocného rozhodnutí
- po vydání pravomocného rozhodnutí

Tuto skutečnost považuji za velmi významnou, neboť se domnívám, že laickou veřejností není činnost probační a mediační služby před vydáním pravomocného rozhodnutí prakticky vnímána, což je s ohledem na náplň její činnosti při nejmenším škoda, neboť i v tomto stádiu má svou roli.

⁷⁹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L., DOUBRAVOVÁ D., *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*, 1. vydání, Praha: Portál, 2010, str. 14

⁸⁰ Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/o-nas/> (citováno 29. 12. 2017)

⁸¹ Ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

⁸² Příloha č. 1

V první fázi totiž probační a mediační služba zjišťuje postoj samotného obviněného ke spáchání trestné činnosti, k jeho snaze odčinit způsobené následky včetně veškerých kroků k tomuto směřujících, což plně odráží principy restorativní justice, kde není primárním cílem potrestání pachatele, ale uvědomění si následků protiprávního jednání a snaha tyto škodlivé následky aktivně odstranit a tím i zmírnit konfliktní situaci mezi obviněným a poškozeným. Dále pak probační a mediační služba poskytuje obviněnému podstatné informace o trestu domácího vězení, tedy informace o jeho smyslu, účelu a náplni, o čemž ho řádně poučí⁸³ a na základě toho zjišťuje stanovisko odsouzeného a schopnost spolehlivého výkonu trestu. V závěru tohoto procesu zajišťuje zákonem vyžadovaný písemný slib obviněného.⁸⁴ S ohledem na zásah trestu domácího vězení do osobní sféry jedince mapuje probační a mediační služba i majetkovou sféru obviněného, primárně však zjišťuje bydliště, v němž skutečně obviněný žije a vyhodnocuje, zda umožňuje instalaci a deinstalaci monitorovacího zařízení, včetně provádění namátkových kontrol. Informace o tom, zda obviněný má takové bydliště, v němž se zdržuje a v němž může být trest vykonán je v zásadě tou nejpodstatnější, která musí být známa již před vynesením odsuzujícího rozsudku, neboť soudce by měl s ohledem na toto zjištění zmapovat časové rozmezí k dojezdu obviněného do zaměstnání, a to do rozsudku zahrnout. Avšak, jak je z praxe zdejších soudů známo, je tato skutečnost v dosti případech známa až poté, co je již vynesena odsuzující rozsudek, neboť často probační a mediační služba těmito informacemi od samého počátku nedisponuje a zajišťuje je až na žádost soudu, který však není s ohledem na časový rozvrh nařízených jednání schopen hlavní líčení přeložit. Nutno říci, že toto je pak jedním z hlavních důvodů, díky kterému není možné uložený trest řádně vykonat. Probační a mediační služba zjišťuje též výdělkové poměry obviněného včetně místa zaměstnání, dále i dosavadní způsob života obviněného, jeho rodinné a sociální vazby. Tyto okolnosti jsou velmi důležité zejména pro to, aby nedocházelo ke zbytečnému zatěžování rodinných příslušníků výkonem trestu. Náročné jsou zejména situace spojené s drogovou závislostí, nebo agresivním chováním obviněného vůči svému blízkému okolí. Na základě takto shromážděných skutečností vyhotoví probační úředník zprávu, vyjadřující se k možnosti uložení trestu domácího vězení, jež

⁸³ Příloha č. 3

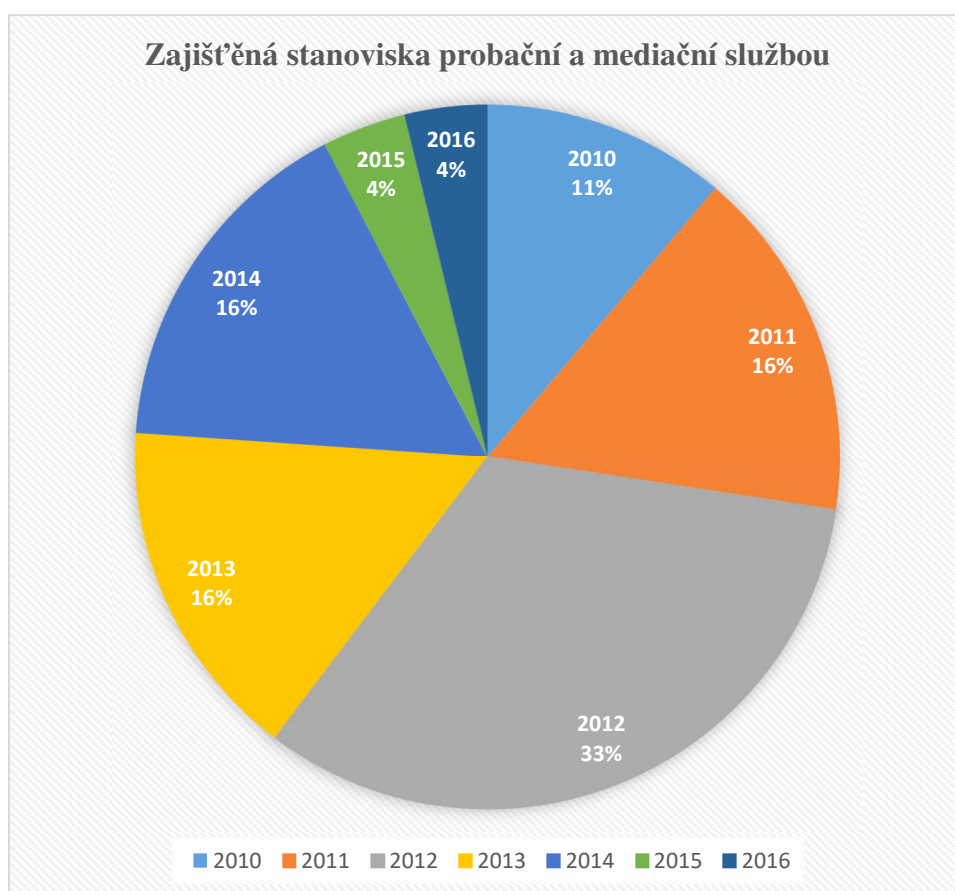
⁸⁴ Příloha č. 2

předloží soudu. Zpráva by měla být velmi podrobná, neboť je primárním podkladem pro rozhodnutí soudu a měla by minimalizovat rizika nevykonání trestu domácího vězení.

Druhá fáze činností nastupuje po pravomocném rozhodnutí soudu, kdy přichází na řadu již samotný výkon uloženého trestu. Pověřený probační úředník vede spisovou dokumentaci ke každému odsouzenému k trestu domácího vězení, pravidelně soudu podává zprávu o průběhu výkonu trestu, provádí namátkové kontroly odsouzených, kdy v odůvodněných případech může využít i součinnost Policie ČR, zajišťuje komunikaci a kontrolní činnost s poskytovatelem elektronického kontrolního systému, předává odsouzené do evidence poskytovatele elektronického systému, pravidelně monitoruje zprávy poskytovatele těchto služeb, zajišťuje zásah v případě porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení, zprostředkovává probační a resocializační programy, jež mohou být odsouzenému uloženy, udržuje pravidelný osobní kontakt s odsouzeným a jeho blízkým okolím a v neposlední řadě i s poškozenými, u nichž si ověřuje, zda dochází k náhradě škody, která jim byla odsouzeným způsobena a při splnění zákonných podmínek zajišťuje probační a mediační službu informace pro rozhodnutí o podmíněném propuštění.⁸⁵

⁸⁵ Dostupné z: <http://www.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5272&d=310183> (citováno 29. 12. 2017)

Graf č. 3 -Počet zajištěných stanovisek pachatelů, u nichž by připadalo v úvahu uložení trestu domácího vězení za období od roku 2010 do roku 2016⁸⁶

zdroj: <https://www.pmscr.cz/>

Jak z uvedeného grafu vyplývá, probační a mediační služba obstarávala nejvíce stanovisek ze strany odsouzených, u nichž připadalo v úvahu uložení trestu domácího vězení v roce 2012, kdy se nabízelo téměř dvojnásobné množství pachatelů, jimž by bylo možné tento trest uložit, následně byl zaznamenán pokles na standardní počet projednávaných případů, tedy kolem 300 stanovisek, avšak za poslední roky došlo k rapidnímu poklesu zajišťovaných stanovisek ze strany odsouzených, což nepochybně souvisí i s malou měrou využívání a ukládání trestu v důsledku neúspěšného a nefunkčního elektronického monitorovacího systému.

Velkou pozornost pak probační úředník věnuje zjištění týkajícího se bydlení, kdy zkoumá, zda má obviněný stále přístřeší, zda je vhodné pro výkon trestu a zda s ním spolužijí další osoby, jimž by mohl být výkon trestu na obtíž. Dále jeho šetření směřuje do oblasti osobní, rodinné a výtěžkové. Důležité je

⁸⁶ Graf sestaven na základě údajů ze statistik Probační a mediační služby, dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky-2/>

zjišťovat i zdravotní stav obviněného, neboť by nebylo žádoucí, aby byl trest uložen osobě značně nemocné, která často navštěvuje lékaře. Poté, co probační úředník zjistí veškeré zmíněné okolnosti a shledá, že by bylo možné a vhodné tento trest uložit, nabádá obviněného k tomu, aby si zařídil veškeré neodkladné záležitosti pro případ, pokud by byl tento druh trestu soudem uložen. Tímto postupem tak probační úředník předchází situaci, kdy by z těchto důvodů musel být výkon trestu odložen či přerušen. Poté, co je pravomocným rozhodnutím soudu trest uložen, vykonává probační úředník kontrolu nad výkonem trestu. Probační úředník provádí již zmíněné náhodné kontroly v obydlí k výkonu trestu určeném, sleduje dodržování přiměřených omezení či povinností, pokud mu byly soudem uloženy, především zda -li hradí způsobenou škodu, poskytuje odsouzenému odbornou pomoc při řešení životních situacích a vede ho k řádnému způsobu života. Nelze opomenout, že probační úředník udržuje kontakt i s osobami blízkými samotnému odsouzenému. Ten je povinen zdržovat se v určeném obydlí ve stanovenou dobu, přičemž v případě, že nebude v jeho moci nacházet se v obydlí, je povinen tuto skutečnost oznámit probačnímu úředníkovi i soudu, dále pak poskytovat probačnímu úředníkovi součinnost a umožnit mu vstup do obydlí a také, je-li to vyžadováno, pravidelně docházet na smluvené konzultace k probačnímu úředníkovi.

Co se týče vizí probační a mediační služby do budoucna, které byly shrnuty do koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025, je vhodné zmínit strategické cíle, které si tato instituce zavedla:

- Odklonit pachatele od kriminální kariéry
- Rozvíjet systémové řešení služeb pro oběti
- Zvýšit bezpečnost společnosti
- Zabezpečit další efektivní fungování probační a mediační služby (dále jen „PMS“)

V rámci hned prvně zmíněného cíle klade probační služba zásadní důraz na intenzivní kontakt s pachatelem, v rámci nějž získává dostatečný prostor pro analýzu rizik a potřeb dotyčného, včetně motivační tendence k vedení řádného života. Probační a mediační služba si dále klade za cíl, aby alternativní tresty byly

ukládány těm pachatelům, u nichž budou mít výchovný smysl a budou jimi tak minimalizována rizika vyhýbání se nástupu trestu a neposkytování součinnosti. Toho je dle názoru probační služby možné dosáhnout, budou – li tresty s pachateli trestné činnosti předjednávány a bude – li zohledňováno stanovisko ⁸⁷, které probační a mediační služba k danému případu sama dá. Ve své koncepci pak probační a mediační služba výslovně uvádí, že: „*Aby byl zachován smysl alternativního trestu a respekt pachatelů vůči PMS, která je za kontrolu jejich výkonu zodpovědná, musí být PMS schopna průběh výkonu trestu nejen pravidelně a účinně kontrolovat, ale i rychle a adekvátně reagovat na zjištění porušení podmínek trestu, a to nejlépe v úzké součinnosti s dozorujícím státním zástupcem a soudcem.*“ ⁸⁸

K vizím, jež probační a mediační služba přijala do budoucnosti, si dovolím poznamenat, že myšlenka předjednání trestů je sice činem pokrokovým, avšak dle mého úsudku již hůře realizovatelným, neboť si nedovedu představit, že by každý z obviněných v rámci probíhajícího trestního řízení byl podvolen vyjednávání ohledně v úvahu připadajícího trestu, což by proces zcela jistě časově protáhlo, nehledě, že by to samozřejmě zatížilo i střediska probační a mediační služby a nebyl by stejně zajištěn úspěšný výkon, jako tomu není ani doposud, kdy je trest ukládán v souladu se zákonnými předpisy a dle uvážení soudce. Nadto si dovolím zmínit, že pachatelé, u nichž by připadat v úvahu trest s výchovným účinkem a nespojený s odnětím svobody, bývají často odsouzeni trestním příkazem, kde by tím pádem nebylo ani mnoho prostoru pro dané předjednávání.

Co se týká součinnosti probační služby, státního zástupce a soudu, tato provázanost by měla fungovat již nyní, avšak z reálných situací je známo, že k vzájemné kooperaci dochází pouze zřídka, porušení podmínek výkonu trestu je soudu oznámeno až se zpožděním a není možné v adekvátním čase reagovat a ochránit společnost před těmito negativními vlivy.

Komunikace s pachateli je zajisté velmi důležitým pilířem, avšak k tomu uvádím, že pro intenzivní a podrobnější zjišťování poměrů, včetně poskytování pomoci by muselo nutně dojít k navýšení počtu pracovníků probační služby, čímž by došlo i ke snížení počtu případů připadajících na jednoho pracovníka, který by

⁸⁷ Příloha č. 4

⁸⁸ Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/2017_Koncepce_PM_do_roku_2025.pdf (citováno 29. 12. 2017)

se tak mohl i nadále rozvíjet a vzdělávat. Je pravdou, že i toto probační a mediační služba do své koncepce zahrnula, ale otázkou zůstává, zda k tomu skutečně dojde. V opačném případě se totiž domnívám, že těchto cílů není probační služba schopna dosáhnout, neboť nebude dostatečně personálně připravena a zajištěna.

5. Elektronický kontrolní systém (monitoring)

Tato kapitola rigorózní práce je věnována samotnému monitorovacímu zařízení, které má za cíl uvést trest domácího vězení „v život“, respektive má poskytnout vyšší záruku, důvěru a prostředky ke sledování odsouzených osob, což doposud zajišťovala pouze probační a mediační služba, kdy úskalí takového výkonu byla popsána a specifikována v předchozích kapitolách práce. Zpočátku je nutno zdůraznit, že vyjednávání o zhotoviteli těchto zařízení trvá již roky a teprve v roce minulém došlo ke značnému postupu, když byla vybrána společnost, která náramky pro vězněné osoby zhotoví. Samotné zařízení vzbuzuje v odsouzeném dojem, že se vůči společnosti dopustil protizákonného jednání, které je žádoucí a nutné změnit, avšak pro tuto změnu je mu dána výhoda domácího prostředí a nevytržení ze sociálního kontextu společnosti. Orgány činné v trestním řízení taktéž tímto získají snažší možnost kontroly pohybu odsouzeného a tím i přehled o dodržování dalších omezení či stanovených povinností.⁸⁹

5.1. Historie

Elektronický kontrolní systém vznikl jako teoretický koncept, jehož autorství je připisováno dvojčatům Schwitzgebelovým.⁹⁰ Na začátku 60. let došlo za součinnosti studentů a dobrovolníku ke zkonstruování elektronického monitorovacího zařízení, které mělo primárně sloužit jako terapeutický nástroj pro kontrolu chování osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu a pro kontrolu osob psychicky nemocných, přičemž v roce 1964 byl tento přístroj patentován. Další rozvoj byl s ohledem na technickou náročnost a z obav z neúměrného zasahování do života sledovaných osob přerušen. Znovu svůj význam získal elektronický systém v 80. letech, kdy soudce J. Love z Albuquerque začal ukládat trestních sankce kontrolované pomocí monitorovacího zařízení. Pro účely sledování vyrobil M. T. Goss radiový náramek a v roce 1983 byl nasazen prvním pěti odsouzeným. Tento model následně převzaly i zbývající státy USA a ke konci roku 1989 bylo takto monitorováno 12 - 14 000 podmíněně odsouzených a 1 300

⁸⁹ HOŘÁK, J., *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*, Trestní právo, 2005, č. 12, str. 10

⁹⁰ R. K. Schwitzgebel byl psycholog z Harvardské univerzity, který na teoretickém konceptu pracoval spolu se svým dvojčetem R.S chwitzgebelem.

podmíněně propuštěných z výkonu trestu.⁹¹ Spojené státy americké, jakožto průkopníci elektronického monitorovacího systému, ukotvily dvě možné technologie sledování, a to aktivní technologii permanentní signalizace (*continuously signaling equipment*) a pasivní technologii plánovaného kontaktu (*programmed contact equipment*). Prvně zmíněná technologie využívá vysílače umístěného na těle odsouzené osoby, který komunikuje s přijímačem neboli kotvou a ten skrze telefonickou linku předává získané signály do monitorovacího centra. Centrum disponuje informacemi o každé odsouzené osobě a o časovém rozmezí uloženého trestu čili ukládá informace o příchodu a odchodu sledované osoby. V případě porušení stanovených pravidel sdělí informaci pověřené osobě. V rámci tohoto systému je umožněna ochrana těch osob, s nimiž má odsouzený zákaz kontaktu, a to za předpokladů, že dotyčná osoba, která má podléhat ochraně, disponuje technicky odpovídajícím zařízením. Stejně tak je zařízení možné využít pro kontrolu zákazu vstupu do určitých vymezených prostor (př. sportovní stadiony, divadla), je-li v těchto prostorách umístěno zařízení reagující na vysílač monitorované osoby.⁹² I druhá technologie využívá telefonní linku, skrze níž je opakovaně náhodně kontrolován odsouzený k trestu domácího vězení. Pro ověření, že se u telefonní linky nachází právě odsouzený se využívá řada způsobů, kdy jedním z nich je přiblížení monitorovacího náramku k přijímači, s nímž je spojen telefon a následné vyslání ověřovacího signálu, případně též hlasové ověření, kdy jsou do systému monitorovacího centra nahrána slova z úst odsouzeného a ten je následně na základě automatické výzvy zopakuje a počítač vyhodnotí shodu se slovy nahranými. Nejmodernější zařízení pak již pracují s ověřením na základě využití biometrických údajů - otisku palce či skenování sítnice oka. Preciznost a dokonalost těchto zařízení prokazuje i ta skutečnost, že skrze ně je možné kontrolovat požití alkoholu ze strany odsouzené osoby, neboť zařízení má v sobě zabudován dechový alkohol tester.

Výše popsaná zařízení využívají radiofrekvenční technologii a lze tak hovořit o monitoringu první generace, neboť na tomto principu fungující zařízení je schopno pouze stvrdit, zda se monitorovaná osoba zdržuje v místě soudem určeném. V případě, že poruší podmínky a opustí vymezený prostor, stane se

⁹¹ Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6368&d=338780> (citováno 4. 3. 2018)

⁹² Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6368&d=338780> (citováno 4. 3. 2018)

osobou nedostupnou či neviditelnou. S ohledem na tento nedostatek započaly v roce 1996 v USA první experimenty s využitím GPS technologie, která je schopna přesně lokalizovat výskyt osoby. Tento model však nebyl ze strany odsouzených hodnocen příliš kladně, neboť kromě standardně umístěného náramku na těle odsouzeného bylo zapotřebí, aby odsouzený nosil při sobě tašku, v níž měl umístěno zařízení pro přenos signálu, které musel pravidelně napájet. Pokud bychom však oba modely srovnávali na základě kritéria spolehlivosti a přesnosti, je zřejmé, že GPS model předčí prvně zmiňovaný, neboť ten nejen, že stvrdí zdržování se osoby v daném prostoru, ale i v případě opačném, kdy osoba dané teritorium opustí, je schopno toto zaznamenat a s téměř určitou přesností signalizovat její polohu. Nadto je tento model schopen kontroly nebezpečných pachatelů, a to jak pachatelů závažné majetkové trestné činnosti, tak i takových, kteří se dopouští protizákonného jednání se sexuálním podtextem, což také vedlo k tomu, že tento model začal být testován i v Evropě.

5.2. Monitoring v České republice

V rámci evropských zemí je elektronický monitoring využíván od 90. let minulého století, a to mnoha způsoby, které se v jednotlivých zemích liší. Elektronické sledování je využíváno například v rámci výkonu trestu odnětí svobody, jako nástroj kontroly pobytu odsouzeného po dobu výkonu trestu mimo věznici, v rámci tzv. otevřených věznic, při krátkodobých pobytech odsouzených mimo věznici (zaměstnání, propustky atd.), nebo i uvnitř vězeňských zařízení. Elektronický monitoring může představovat jedno z omezení ukládaných v rámci zkušební doby podmíněného odsouzení či podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to ať už bez dohledu, či s ním. Dokonce, v některých zemích zařízení nahrazuje vazbu, kdy může figurovat jako samostatné opatření, případně je kontrolním aspektem při nahrazení vazby alternativním opatřením.⁹³ Systém elektronického sledování je možné využít jak u dospělých, tak i mladistvých pachatelů, avšak z dosavadních výzkumů plyne, že ve věcech mládeže není tento prvek ve velké míře využíván. Jednomu z uváděných názorů, proč tomu tak je, svědčí skutečnost, že věznice pro mládež netrpí kapacitním nedostatkem tak, jako věznice určené pro dospělé a tím pádem není takového nátlaku na využívání alternativních opatření. S touto tezí je možné souhlasit,

⁹³ Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6368&d=338780> (citováno 4. 3. 2018)

avšak na druhou stranu je nutné vzít v potaz, že u osob mladistvých je právě namísto ukládání alternativních opatření, je-li to s ohledem na veškeré okolnosti případu možné, neboť zde do popředí vystupuje primárně výchova pachatele, oproti dospělým, u kterých stojí v popředí jejich potrestání za spáchaný trestný čin.

Obrázek 1-Elektronický monitoring v Evropě⁹⁴

Země	Technologie	Souhlas pachatele	Počet monitorovaných k 31.12.2012	Zahájení provozu
Anglie a Wales	RF, hlasové ověření	ano u PP a po VTOS	25118 (2011)	1995
Belgie	RF, hlasové ověření	ano	1295	2000
Dánsko	RF, mobilní tel.	ano	317	2005
Estonsko	RF, GPS	ano	94 (2011)	2007
Finsko	GPS, mobilní tel.	ano	168	neuveďeno
Francie	RF, GPS	ano	8076	2000
Irsko	RF, GPS	ano	30 (od března 2013)	2009
Litva	RF	ano	5	neuveďeno
Lucembursko	RF	ano	28	2006
N. (Bád.-Württ.)	RF, GPS	ano	94 (říjen 2010 - duben 2012)	neuveďeno
N. (Federal. GPS p.)	GPS	ne	28	2010
N. (Hesensko)	RF	ano	92	neuveďeno
Nizozemí	RF, GPS	ano	249	1995
Norsko	RF, GPS	ano	142	2008
Polsko	RF, GPS	ne	4728	2009
Portugalsko	RF, GPS	ano	715	2002
Rakousko	RF, GPS	ano	195	2008
Skotsko	RF, GPS	ano	665	1998
Srbsko	RF	ne	284	neuveďeno
Španělsko	RF, hlasové ověření, GPS	ano	1746	2000
Švédsko	RF	ano	767	1994
Švýcarsko (Basilej)	RF	ano	22	1999
Švýcarsko (Vaud)	RF	ano	94	1995

zdroj: <https://portal.justice.cz/>

V rámci trestní justice České republiky se po zmapování veškerých možných variant vytvořily dva základní modely sledování, a to za pomoci elektronického náramku spojeného s elektronickou jednotkou umístěnou v bytě odsouzené osoby, nebo skrze vysílačku umístěnou přímo na těle odsouzeného.⁹⁵ Sledování prostřednictvím elektronického náramku je realizováno tak, že odsouzenému je na kotník nohy připevněn plastový pásek obsahující uvnitř elektrický obvod, jehož součástí je zároveň zařízení, které vysílá signál přijímaný řídicí jednotkou, která je umístěna v obydlí odsouzeného a jež tvoří vysílačka a pevná telefonní linka. Tento řetězec zařízení dotváří počítač, který je umístěn v monitorovacím centru. V praxi tento systém funguje tak, že je navázáno spojení

⁹⁴ Dostupné z: <https://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6368&d=338780> (citováno 4. 3. 2018)

⁹⁵ NAVRÁTILOVÁ, J., *Trest domácího vězení*, Bulletin advokacie, 2009, č. 10, str. 97

mezi náramkem, který je umístěn na těle odsouzeného a řídicí jednotkou, která následně v určitých časových intervalech předává informace kontrolnímu středisku, které průběh elektronického sledování eviduje. Pokud dojde k jakémukoliv přerušení spojení čili odsouzený vystoupí z okruhu dosahu přijímací jednotky, který by měl činit 25-45 metrů,⁹⁶ řídicí jednotka o tom ihned uvědomí středisko, které následně situaci hodnotí. Je - li odsouzený mimo své bydliště v povolené době, je přerušení spojení pouze evidováno, avšak, opustí - li obydlí v době vymezené rozhodnutím soudu, jedná se o porušení výkonu tohoto trestu a o daném je podáno hlášení. Pracovník monitorovacího střediska následně zjišťuje příčinu přerušení signálu a zároveň do místa obydlí odsouzeného vysílá terénního pracovníka k prověření. Je - li zjištěno, že za přerušení signálu může svévolné chování odsouzeného, informuje se o této skutečnosti probační úředník, případně soud.⁹⁷

Druhým model představuje satelitní sledování pohybu odsouzeného, který je však využíván pouze zřídka. Satelitní sledování je realizováno skrze GPS, díky čemuž je možné sledovat kroky odsouzeného, pokud opustí obydlí, k výkonu trestu určené a mimojiné je možné lokalizovat aktuální polohu, tedy zda je například v zaměstnání či u lékaře. Vývojové trendy tohoto systému umožňují, aby v případě, že odsouzený vstoupí do určité vymezené zóny, kde není jeho pohyb žádoucí, dostala vyrozumění osoba, která o to požádá. Daná situace je tak téměř „šitá na míru“ pro oběti trestné činnosti, které mají větší možnost své ochrany a mohou předejít stresovým situacím, jež vyvolává střet s osobou odsouzenou, tedy tou, která člověku způsobila útrapy.⁹⁸

V roce 2012 proběhl v souvislosti s výše popsáním elektronický experiment odsouzených, jehož cílem bylo ověřit funkčnost elektronického monitoringu odsouzených. Poznatky tímto zkušebním provozem získané měly být zhodnoceny a využity pro zavedení monitoringu do trestní justice. Experiment byl proveden společností 3M, která zvítězila ve veřejné zakázce na zkušební provoz a pronájem monitorovacích zařízení. Probační a mediační služba získala od výše uvedené společnosti 25 monitorovacích zařízení a samotný experiment trval

⁹⁶ KREJČÍŘOVÁ, K., Nový trest domácího vězení, Státní zastupitelství, 2009, č. 10, str. 20

⁹⁷ NAVRÁTILOVÁ, J., *Trest domácího vězení*, Bulletin advokacie, 2009, č. 10, str. 98

⁹⁸ Dostupné z: <https://housearrest.com/products/global-positioning-satellite-gps/> (citováno 3. 3. 2018)

měsíce.⁹⁹ Do experimentu se mohli dobrovolně přihlásit ti odsouzení, jímž byl trest domácího vězení uložen jako samostatná sankce, případně i ti, jímž bylo v rámci podmíněného propuštění z výkonu trestu uloženo shodné opatření s domácím vězením. Zájemci o podrobení se experimentu byli ze strany Ministerstva spravedlnosti i Probační a mediační služby upozorněni, že v případě porušení určených podmínek, budou z experimentu vyloučeni a dojde ke klasickému výkonu trestu realizovaným probační a mediační službou, tedy k namátkovým kontrolám. V rámci experimentu byly předmětem ověření následující parametry:

- Montáž elektronických monitorovacích zařízení zaměstnanci PMS
- Demontáž elektronických monitorovacích zařízení zaměstnanci PMS
- Provoz monitorovacího centra
- Funkčnost elektronických monitorovacích zařízení včetně simulace porušení režimu elektronického monitoringu
- Spolupráce s dodavatelem při správě a servisu dodaného hardware a software
- Personální potřeba PMS na zajištění této formy provozu
- Účinnost kombinování elektronického monitorování a probační práce s propuštěným, s odsouzeným
- Součinnost s orgány činnými v trestním řízení a vězeňskou službou při aplikaci EM.¹⁰⁰

Samotného experimentu se zúčastnilo 47 osob, přičemž 43 z nich bylo odsouzených k trestu domácího vězení, případně opatření domácího vězení v rámci podmíněného propuštění a zbývající 4 místa doplňovali úředníci probační a mediační služby, kteří sami testovali různé varianty porušení daného režimu. Nastavené podmínky porušilo pouze pět odsouzených osob, kdy v jednom případě k porušení došlo na základě ztráty obydlí, u zbývajících pak k porušení podmínek monitorovacího systému, z něhož byly tyto osoby vyloučeny. Kapacitu doplňující probační úředníci si tak mohli osvojit dovednosti při instalaci a deinstalaci zařízení (elektronických náramků) na kotníky odsouzených. Při této testaci byla

⁹⁹ Dostupné z: <http://novyportal.justice.cz/web/msp/nejcasteji-kladene-dotazy> (citováno 3. 3. 2018)

¹⁰⁰ Dostupné z: http://www.ja-sr.sk/files/Experiment_EM.pdf (citováno 4. 3. 2018)

využita technologie radiofrekvenčního systému, zakládajícího se na principu, kdy odsouzený má umístěn na svém těle elektronický náramek, který funguje jako vysílač a zároveň do jeho obydlí je instalován přijímač. Toto zařízení je následně naladěno na GSM síť, skrze níž je zajištěn monitorovací proces.

V průběhu testace byly zaznamenány veškeré možné druhy porušení monitorovacího režimu (snaha o odejmutí náramku z těla odsouzeného, opuštění soudem vymezeného prostoru apod.). Technologické dovednosti byly ověřovány prostřednictvím probačních úředníků a jejich namátkových kontrol v obydlí odsouzených a komunikací s monitorovacím centrem z obydlí odsouzeného. Tato technická dostupnost byla předestřena i zástupcům justice, tedy samotným soudcům, dále pak státním zástupcům, ředitelům jednotlivých věznic a zástupcům středisek probační a mediační služby, kteří tak měli možnost přímým pozorováním vidět, jakými možnými způsoby je možné podmínky porušit a jak na tyto situace reaguje monitorovací systém.

Daný experiment přinesl řadu výstupů a to zejména, že:

- Zaměstnanci probační a mediační služby jsou schopni instalovat a deinstalovat elektronická zařízení na tělo odsouzené osoby
- Po technologické stránce je zařízení schopno zaznamenat veškeré druhy možných porušení, a to včetně přesných časů porušení
- Daná technologická koncepce je odolná proti jakémukoliv narušení a zároveň prokázala odolnost vůči vodě čili je tak pokryto i udržování pravidelné hygieny odsouzeného bez nutnosti odejmutí zařízení z těla
- Náklady takto učiněného experimentu činily 165 Kč denně za jednoho odsouzeného.

Závěrem je tak možné uvést, že elektronický monitorovací systém obstál, když prokázal technickou způsobilost, bezpečnostní odolnost i reálnou finanční náročnost na jeho provoz. Na základě takto uskutečněného experimentu bylo rozhodnuto o zavedení elektronického monitoringu odsouzených do výkonu trestní spravedlnosti. Záměrem zástupců Ministerstva spravedlnosti v součinnosti s probační a mediační službou bylo vypsát veřejnou zakázku, která by našla vhodného dodavatele pro zprvu 500 kusů monitorovacích zařízení, poté dle

potřeby až pro 2 000 kusů, včetně zajištění monitorovacího centra. Tento záměr však velmi ovlivnila amnestie prezidenta republiky z 1. 1. 2013, kdy došlo ke značnému snížení počtu odsouzených osob, u nichž by využití monitorovacích zařízení přicházelo v úvahu.¹⁰¹

5.3. Vývojová stádia elektronického monitoringu

Zpočátku je nutné konstatovat, že kroky vedoucí k zavedení elektronických náramků do praxe započaly již před pár lety, avšak realizace na výběr vhodného zhotovitele nebyla nikdy dovedena do zdárného konce. V současnosti je tomu však už jinak.

První veřejná zakázka na zhotovitele „elektronických náramků“ byla vypsána bezprostředně poté, co byl trest domácího vězení začleněn do trestního zákoníku s účinností od 1. 1. 2010. Ministerstvo spravedlnosti, jakožto zadavatel uveřejnilo dne 5. 3. 2010 v informačním systému o veřejných zakázkách oznámení o zahájení otevřeného zadávacího řízení „Trest domácího vězení – Provozování služby elektronického monitoringu odsouzených včetně dodávky centrálního úložiště a jeho rozhraní“. Pár měsíců poté bylo však rozhodnuto o zrušení předmětného řízení, neboť ze strany několika dodavatelů došlo k podání námitek a následnému podání návrhu na přezkum úkonů zadavatele v zadávacím řízení. Již z výše uvedeného je patrné, že od samého počátku provázelo zadávací řízení mnoho nejasností a pochybností, které byly řešeny Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. V tomto případě Úřad neshledal v postupu zadavatele porušení zákona a návrh navrhovatele – společnosti DCS Systems, s.r.o. zamítl.¹⁰²

I nadále se opakovaly neúspěšné výběry zhotovitelů, z nichž již nastíním pouze některé. V červnu 2014 byla vypsána veřejná zakázka směřující k nalezení vhodného zhotovitele, která však byla následně zrušena, neboť tehdejší náměstek pro vězeňství uplatnil stížnost pro ovlivňování veřejné zakázky ze strany tehdejší ministryně spravedlnosti.¹⁰³

Další, nezdárný pokus pro výběr zhotovitele, nastal v srpnu 2015, v němž byla stanovena lhůta pro podání nabídek do 5. 10., ale ani přes několikeré prodloužení lhůty nedošlo k úspěšnému výběru a v prosinci téhož roku byl tendr

¹⁰¹ Dostupné z: http://www.ja-sr.sk/files/Experiment_EM.pdf (citováno 4. 3. 2018)

¹⁰² Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 24.1.2011, č.j. ÚOHS-S363/2010/VZ-18898/2010/520/DŘÍ, dostupné v systému ASPI: RA1186

¹⁰³ Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-65185500-hleda-se-dodavatele-elektronicky-naramku-co-musi-splnit-ukaze-diskuse> (citováno 11. 3. 2018)

zrušen, neboť se do něj nepřihlásil žádný uchazeč. Schválený záměr počítal s tím, že náklady za využívání elektronického systému budou činit 50 Kč za den, což byla shodná částka, kterou platili odsouzené osoby k trestu domácího vězení doposud.¹⁰⁴

K následnému dalšímu vypsání došlo pár měsíců poté, co byl předchozí tendr zrušen, a to v únoru 2016, kdy Ministerstvo spravedlnosti v součinnosti s Probační a mediační službou přikročilo ke změně konceptu veřejné zakázky a zvolilo formu soutěžního dialogu, který má potencionálnímu zadavateli poskytnout flexibilitu rovnou té, již disponují soukromé subjekty a zároveň takovou, která mu umožní nalézt nejvhodnější řešení potřeb daného zadavatele.¹⁰⁵ Do soutěžního dialogu se pro tentokrát přihlásilo celkem šest zájemců, kdy pět z nich následně podalo nabídku, z níž však dva zájemci byli z výběru vyřazeni a mezi hlavními adepty na zhotovení zakázky zůstaly společnosti O2, T – mobile a Eltodo. Zároveň byly realizovány opětovné testy na funkčnost těchto zařízení, kdy bylo k dispozici celkem 51 náramků, jež si nasadili proškolení testeři, pracovníci ministerstva, ale i probační a mediační služby a kteří simulovali roli monitorovaných osob. Základním cílem této simulace bylo ověření funkčnosti zařízení a seznámení se s informacemi, které elektronický monitorovací systém nabízí, mezi něž patří například kvalita lokalizace, rychlost zobrazování informací, vytyčení zakázaných zón, zaměření v mimoprostoru a řada dalších. V neposlední řadě bylo cílem simulace i osvojení způsobů práce s aplikací elektronického monitoringu tak, aby příslušné osoby dokázali nasadit a sejmout náramky na tělo/ z těla odsouzeného, dále pak nastavit náramky na zakázané zóny, využít monitorovacích programů pro ochranu obětí trestné činnosti či zaměřit obydlí odsouzeného.¹⁰⁶ Získané poznatky pak posloužily pro finální dokončení zadávací dokumentace. K vyhodnocení přijatých nabídek mělo dle plánu ministerstva dojít na počátku roku 2017 a zároveň pár měsíců na to, by mohla být podepsána s vybraným zhotovitelem smlouva. Pro vyřízení zakázky si Ministerstvo spravedlnosti najalo advokátní kancelář AK Rowan Legal, která vyhrála výběrové řízení mezi dalšími čtyřmi „nabízejícími“ advokátními kancelářemi. Hodinová

¹⁰⁴ Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-64296100-elektronicke-naramky-bliz-realizaci-vlada-schvalila-jejich-financovani> (citováno 11. 3. 2018)

¹⁰⁵ Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/novinky/> (citováno 11. 3. 2018)

¹⁰⁶ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/01/urednici-na-ministerstvu-zkouseli-naramky-pro-vezne-doslo-i-na-testy-poziti-alkoholu/> (citováno 11. 3. 2018)

sazba, jíž advokátní kancelář nabízela, činila 2 000 Kč, avšak v rámci vyjednávání došlo ke snížení na částku 1 700 Kč za hodinu.¹⁰⁷

Změna koncepce vyhlášení veřejné zakázky formou soutěžního dialogu však vzbudila mnoho ohlasů, které vyvolaly pochybnosti o správném použití této koncepce a došlo tak k vyslání varovných signálů před nezákonným použitím soutěžního dialogu ze strany Ministerstva spravedlnosti. Soutěžní dialog je možné dle zákonných ustanovení využít pouze za taxativně vymezených podmínek, kdy jednu z nich představuje zvláště složitý předmět plnění. V době vypsání veřejné zakázky byl účinný zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále jen „ZVZ“), v souladu s nímž, tak bylo nutné postupovat. Ustanovení tohoto zákona přitom mimojiné podávají: *„Veřejný zadavatel může pro zadání veřejné zakázky se zvláště složitým předmětem plnění použít soutěžní dialog, pokud použití otevřeného řízení či užšího řízení není s ohledem na povahu předmětu plnění veřejné zakázky možné. Za veřejnou zakázku se zvláště složitým předmětem plnění je považována veřejná zakázka, u níž není veřejný zadavatel objektivně schopen přesně vymezit technické podmínky nebo právní či finanční požadavky na plnění veřejné zakázky.“*¹⁰⁸ Dle představitelů investičního odboru v čele s Miroslavem Záborským, nebylo zcela zřejmé, zda došlo k naplnění podmínky zvláště složitého předmětu plnění, neboť na základě jednání pracovní skupiny úředníků Ministerstva spravedlnosti a Probační a mediační služby, nosící název EMSON byl vytvořen závěr, že bude možné vymezit technické podmínky formou stanovení požadavků. Ministerstvo si nechalo na projekt elektronických náramků vypracovat studii, která obsahovala nejen technické, ale i ekonomické požadavky, tudíž i proto došlo k zpochybnění použití právě tohoto konceptu veřejné zakázky. V dané situaci vystala hrozba sankce ze strany Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, kde by v případě prokázání tohoto nesprávného postupu hrozilo naplnění skutkové podstaty správního deliktu dle § 120 odst. 1 písm. a) ZVZ, za nějž může být uložena sankce ve formě pokuty do 10 % hodnoty zakázky nebo do 20 milionů Kč, není – li možné celkovou hodnotu veřejné zakázky zjistit. V daném

¹⁰⁷ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/01/ak-rowan-legal-radi-pelikanovu-resortu-s-tendrem-na-naramky-ma-sazbu-1700-korun-za-hodinu/> (citováno 11. 3. 2018)

¹⁰⁸ ustanovení § 24 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

případě hrozila ztráta dotace ze strany EU, která byla na tento projekt poskytnuta.¹⁰⁹

I přes diskutované právní otázky nad výběrem vhodného zhotovitele došlo k nalezení vítěze, jímž se stala společnost SuperCom. Vyřazené společnosti se však proti tomuto rozhodnutí rozhodly bránit. Dva neúspěšní uchazeči podali zprvu námitky, s nimiž se Ministerstvo spravedlnosti vypořádalo, avšak následně jeden z nich, konkrétně společnost O2 IT Services, pokračoval s obranou ještě dále a podal návrh na prošetření k antimonopolnímu úřadu. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže shledal porušení zákona ze strany zadavatele, tedy Probační a mediační služby ČR a zrušil úkony zadavatele pojící se s vybraným zadavatelem – společností SuperCom.¹¹⁰ „Úřad pro ochranu hospodářské soutěže shledal pochybení v tom, že zadavatel po vybraném uchazeči v rámci posouzení mimořádně nízké nabídkové ceny požadoval odůvodnění pouze některých dílčích položek nabídky a o další položky se nikterak nezajímal. Bez tohoto však nemohl uzavřít, že ze strany dodavatele došlo k odůvodnění existence mimořádně nízké nabídkové ceny. Zadavatel zároveň neuvedl, zda posuzoval nabídku vybraného uchazeče ve vztahu k předmětu veřejné zakázky, jak mu stanovuje zákon.“¹¹¹

Na základě těchto skutečností Probační a mediační služba České republiky opustila výchozí koncept a vytvořila novou hodnotící komisi, která odstranila veškeré vytýkané nejasnosti, zadala vypracování stanoviska a vyžádala od uchazečů potřebné informace pro řádné posouzení nabídek.¹¹²

Nová hodnotící komise posoudila znovu obdržené nabídky a konečně k červenci roku 2017 vybrala jako vítěze na zhotovení elektronických náramků společnost SuperCom. Na základě tohoto pokroku došlo k vytvoření implementačního plánu elektronického monitorovacího systému Probační a mediační službou. V září téhož roku došlo k uzavření smlouvy s vítězným uchazečem. V první fázi by mělo být získáno 280 náramků a předpokládá se, že v období následujících šesti let by se jich do oběhu mohlo dostat celkem 2 000.

¹⁰⁹ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/01/soutezni-dialog-na-naramky-je-nezakonny-hrozi-milionova-pokuta-varovali-urednici-valkovou/> (citováno 11. 3. 2018)

¹¹⁰ Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/naramky-vezne-zatim-nebudou-uhos-zakazal-plneni-smlouvy/> (citováno 11. 3. 2018)

¹¹¹ Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/UOHS-prvostupnove-rozhodl-o-tendru-na-elektronicke-naramky-pro-vezne-491576> (citováno 11. 3. 2018)

¹¹² Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/07/dalsi-pokus-ministerstvo-opravilo-vyberove-rizeni-naramky-zvitezila-opet-supercom/> (citováno 11. 3. 2018)

V současné době probíhají IT instalace, které slouží k vyhodnocení dat poskytovaných náramky a taktéž je doladována komunikace elektronického systému s pracovníky probační služby. Zároveň s tímto probíhá testování zhotovených náramků, kdy bude prováděna opětovná simulace jejich běžného využití pracovníky probační služby i Ministerstva spravedlnosti. Neméně důležité je též školení odborného personálu, který bude systém obsluhovat a zajišťovat jeho provoz. Činnost operačního střediska, umístěného na Ministerstvu spravedlnosti budou zajišťovat odborní pracovníci tohoto institutu a instalaci a deinstalaci náramků pak budou zajišťovat pracovníci probační a mediační služby. Předpokládá se, že každý náramek bude obsahovat GPS zařízení, jež bude monitorovat pohyb odsouzeného v rámci povolených a zakázaných zón a v případě porušení ze strany odsouzeného bude tato skutečnost signalizována nepřetržitému dozoru na Ministerstvu spravedlnosti.¹¹³ Náklady odsouzeného v domácím vězení budou 150 Kč/den, přičemž 50 Kč denně si bude odsouzený hradit sám. Ke srovnání, náklady na jednoho odsouzeného ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody činí 1 100 Kč za den.¹¹⁴

Systém elektronického monitoringu odsouzených měl být spuštěn na jaře letošního roku. Mezi přednosti systému by měla patřit možnost daná odsouzenému, aby mohl zůstat v kontaktu se svou rodinou, docházet i nadále do zaměstnání a zároveň by mělo dojít k usnadnění práce pracovníkům probační a mediační služby, kteří doposud sami vykonávali kontrolu nad odsouzenými namátkovými kontrolami. Nakonec by také mělo dojít k alespoň částečnému odstranění problému přeplněnosti českých věznic.

Na základě oficiální žádosti na Ministerstvo spravedlnosti – oddělení styku s veřejností ke stavu a uvedení elektronického monitoringu do praxe, bylo Mgr. Martinou Staškovou sděleno, že je ve spolupráci s vybraným dodavatelem připravováno zprovoznění systému, které by mělo být realizováno v nejbližších měsících. Součástí příprav je simulace použití systému v reálném provozu a zároveň školení zaměstnanců, jenž budou tuto technologii aplikovat. Závěrem jmenovaná uvedla, že předpokladem zprovoznění systému je zvýšené využívání a

¹¹³ Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/novinky/> (citováno 11. 3. 2018)

¹¹⁴ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/> (citováno 6. 10. 2018)

ukládání trestu domácího vězení. Zda předpoklad nastane, ukáže až samotná praxe.¹¹⁵

5.4. Elektronický monitoring aktuálně

Elektronický monitorovací systém v konečné podobě je možné v České republice využít ve čtyřech typech situací:

1. Při výkonu trestu domácího vězení
2. Při nahrazení vazby
3. Při podmíněném propuštění
4. Při ochraně oběti

Zpočátku je vhodné uvést, že předtím, než je přikročeno k využití elektronického monitoringu, je žádoucí, aby probační a mediační služba provedla předběžné šetření, jehož cílem je ověřit, zda jsou splněny podmínky a předpoklady pro jeho uložení. Mezi základní technické podmínky řadíme pokrytí signálem GPS/GSM, stabilní zdroj elektřiny, charakter obydlí, možnost zaměření technologií EMS a další. Je nutné zjistit přítomnost rizikových skutečností v aktuální životní situaci pachatele, jimiž je například zdravotní omezení, druh zaměstnání, stabilita bydlení, rodinná a sociální situace, problémové užívání alkoholu či omamných a psychotropních látek a podobně. Předběžné šetření zahrnuje zejména osobní konzultaci s dotyčnou osobou, návštěvu v místě domnělého výkonu elektronické kontroly, poučení o podmínkách výkonu elektronické kontroly, osobní konzultaci s obětí a osobní konzultaci s osobami spoluzijícími s odsouzeným. Na základě takto provedeného šetření je možné předejít nevhodnému uložení trestu v případech, které svou povahou vylučují efektivní a účelné využití monitoringu a současně zvýšit vykonatelnost rozhodnutí soudu a účinnost uložené sankce.

V případech nastolení elektronického monitoringu při nahrazení vazby je možné si vyžádat zprávu probační a mediační služby k možnosti využití elektronického monitoringu pro získání většího přehledu o podmínkách žití osoby. *Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb. uvádí, že „V souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v odstavci 1 může orgán rozhodující o vazbě rozhodnout o výkonu elektronické kontroly plnění povinností uložených v souvislosti s tímto opatřením prostřednictvím elektronického kontrolního*

¹¹⁵ E-mailová korespondence s Mgr. Martinou Staškovou [online], 22. 3. 2018, mstaskova@mzp.justice.cz

*systemu umožňujícího detekci pohybu obviněného, jestliže obviněný slíbí, že při výkonu elektronické kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Před tím orgán rozhodující o vazbě obviněného poučí o průběhu elektronické kontroly.*¹¹⁶

Pokud však není zajištěna zpráva probační služby a je rozhodnuto o využití elektronického monitorovacího systému při nahrazení vazby, je zde velké riziko nikoli řádného výkonu trestu.

Je – li zvažováno využití elektronického monitoringu při podmíněném propuštění je taktéž, stejně jako v předchozím případě, vhodné zajistit zprávu a stanovisko probační a mediační služby a současně i zvážit případné uložení dohledu probační služby. Po rozhodnutí soudem je probační službě zasláno pověření k činnosti společně s pravomocným rozhodnutím, na základě čehož je pověřen vedoucí případu konkrétního místně příslušného střediska, který zajistí instalaci zařízení a sleduje dále výkon trestu.

Elektronický monitoring má sloužit i k účelům ochrany obětí trestné činnosti, kdy je oběti nasazen elektronický náramek, stejně jako odsouzenému. Náramek není možné oběti nasadit, pokud chráněná osoba s tímto nevysloví souhlas. Skrze náramek je pak vymezen rozsah, do něhož se nesmí odsouzená osoba dostat a k chráněné osobě se přiblížit. Pokud se tomu stane, je oběť skrze pracovníky probační služby upozorněna, že v jejím perimetru se odsouzený momentálně nachází a je jí doporučeno opuštění dané zóny, případně nastolen jiný vhodný postup.

Před každým z těchto možností je nutné odsouzeného/obviněného poučit o podmínkách, povinnostech a omezeních spojených s elektronickou kontrolou¹¹⁷ a současně je nutné vyžádat si slib¹¹⁸ od odsouzeného o tom, že se bude ve stanovený čas zdržovat v určeném obydlí.

Ačkoliv termín stanovený na jaro 2018 nebyl dodržen, ostrá verze elektronického monitorovacího systému byla nakonec spuštěna v září tohoto roku. Elektronický systém je ve své konečné podobě složen z náramku, základnové

¹¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mjvga> (citováno 6. 10. 2018)

¹¹⁷ Příloha č. 3

¹¹⁸ Příloha č. 2

stanice, komunikátoru a případně může být doplněn o zařízení pro monitorování hladiny alkoholu = alkohol tester. Za pomoci náramků je možné zjistit, zda se monitorovaná osoba nachází ve stanovený čas v určeném obydlí, je možné signalizovat opuštění vytyčeného prostoru včetně zachycení trasy jejího pohybu, je možné vytyčit zóny, ve kterých se daná osoba nesmí pohybovat. Stejně tak je možné poškozené osobě vymežit ochranný perimetr, který odsouzená osoba nesmí narušovat. Přídavné zařízení je schopno kontrolovat, zda odsouzený dodržuje zákaz požívání alkoholu včetně hlášení případného porušení na stanovené operační středisko.¹¹⁹

Náramek ¹²⁰ je vodotěsné zařízení o 170 gramech, vyrobené z voděodolného hypoalergenního plastu, které je připevňováno na dolní končetinu v oblasti kotníku za pomoci popruhu. Náramek je napájený vestavěnou baterií, kterou má odsouzený povinnost pravidelně každý den po dobu 1 – 2 hodin nabíjet, přičemž nabíjení je možné skrze připojení do elektrické sítě, případně pomocí powerbanky, kterou je možné připevnit na náramek, avšak která není základní výbavou poskytovanou odsouzenému při instalaci náramku. Při nízkém stavu baterie náramek vibruje a o této skutečnosti je informováno i samotné operační středisko, které obratem odsouzeného upozorní na nutnost dobití zařízení. Základní činností náramku je vyhodnocování, zda se osoba nachází či nenachází v oblasti pokryté radiovým signálem základnové stanice. Pokud se osoba, jíž je připevněn náramek dostane do místa vzdáleného od základnové stanice, je jeho činnost přepnuta do modulu GPS a přijímá družicové signály pro lokalizaci místa. Podstatnou informací k náramku se pojící je i teplotní rozsah náramku, jenž je schopen plné funkčnosti při teplotě -10 stupňů až 50 stupňů, přičemž při vystavení zařízení vysokým teplotám může dojít k negativnímu vlivu na stav baterie, případně až k ohrožení zdraví, a proto se z tohoto důvodu nedoporučuje např. pobyt v sauně. Jak již bylo zmíněno výše, náramek je vodotěsný, tudíž odsouzenému není bráněno v běžném provozu hygieny, případně v plavání.

Základnová stanice je zařízení umístěvané do obydlí odsouzeného a je neustále připojeno do elektrické sítě. Zařízení vysílá rádiový signál, jehož intenzita je nastavována dle velikosti obydlí tak, aby byl pokryt celý jeho prostor.

¹¹⁹ Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/> (citováno 6. 10. 2018)

¹²⁰ Příloha č. 5

Základnová stanice musí být umístěna výlučně na pevném místě tak, aby nedocházelo k žádným pohybům a otřesům.

Komunikátor¹²¹, neboli dotykový telefon s instalovanými aplikacemi pro potřeby elektronického monitoringu, umožňuje pracovníkům probační a mediační služby včetně zaměstnanců operačního střediska kdykoliv odsouzeného kontaktovat. Toto zařízení slouží pouze pro potřeby elektronického monitoringu a není tak možné se z něj například dovolat na jiná čísla, stejně tak není umožněn ani opačný případ, tedy aby se na toto zařízení dovolal kdokoliv jiný. Skrze tento mobilní telefon je možné také ověřit identifikaci uživatele pomocí otisku prstu.

Je – li odsouzenému uložen zákaz požívání alkoholických nápojů, je možné k základnímu vybavení elektronického monitoringu přičlenit ještě sadu pro monitorování alkoholu – alkohol tester¹²² a komunikátor. Alkohol tester je mobilní detektor přítomnosti alkoholu v dechu monitorované osoby, jenž pracuje ve spojení s k tomu určeným mobilním telefonem, který poskytuje odsouzenému pokyny k provedení testu a současně za pomoci fotografie identifikuje osobu měření provádějící a tuto pořízenou fotografii společně s výsledky zasílá do informačního centra.

V současné době probíhá postupné vybírání vhodných osob pro nasazení náramků ze strany probační a mediační služby. Vhodnost je nutné vždy s ohledem na konkrétní osobu prošetřit, přičemž není hodnocena jen osoba samotného odsouzeného, nýbrž, a možná troufám si tvrdit že převážně, bytové podmínky této osoby, kdy je nutné učinit ze strany probační a mediační služby vždy šetření v místě, kde má být trest vykonáván a na základě tohoto následně vyhodnotit, zda se jedná o prostředí, kde je možné elektronický monitoring instalovat. Nutné je však poznamenat, že tuto činnost zajišťuje minimum pracovníků, neboť do dnešního dne stále nedošlo k navýšení jejich počtu. Ze sdělení vedoucí probační a mediační služby – střediska Benešov Bc. Jitky Pohunkové bylo zjištěno, že do konce září 2018 v rámci Středočeského kraje a Hlavního města Prahy bylo instalováno celkem devět náramků z celkového počtu 2 800 kusů, jenž má Česká republika k dispozici. Instalaci zajišťují v rámci celého obvodu Středočeského kraje a Hlavního města Prahy pouze čtyři pracovníci probační a mediační služby, kteří nejen nasazují náramky, ale i vyjíždí k jakémukoliv porušení a měli by

¹²¹ Příloha č. 6

¹²² Příloha č. 7

zajišťovat i veškerá podrobná šetření v obydlích, což však není z jejich strany možné, a proto i nadále využívají pomoci středisek v daném obvodu.¹²³

V dané situaci tak nezbývá nic jiného než vytrvat, zda se po postupném zavádění do praxe podaří aktivně reagovat na úskalí tohoto systému, aby bylo možné plnohodnotně přejít k využívání tohoto alternativního trestu.

¹²³ Z rozhovoru s pracovnící probační a mediační služby – střediska Benešov Bc. Jitkou Pohunkovou uskutečněného dne 25. 9. 2018

6. Trest domácího vězení ve světle judikatury

Jak je již z výše uvedeného zřejmé, trest domácího vězení není od svého zavedení přílišně využíván a ukládán (vyjma roku 2012), a proto ani v oblasti judikatury nenajdeme mnoho. Poslední dostupná judikatura ve většině případů pojednává o příslušnosti soudu k rozhodnutí o přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení. Ve všech případech judikaturou dovozených bylo stanoveno, že k projednání žádosti o přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení je příslušný soud, v jehož obvodu odsouzený vykonává trest odnětí svobody¹²⁴, případně soud, který trest odnětí svobody dotyčným uložil.¹²⁵ Právní ukotvení pro tento postup vychází z ustanovení § 320 odst. 2 trestního řádu, který je speciální úpravou k obecnému ustanovení v § 315 odst. 2 trestního řádu.¹²⁶ V dalším rozhodnutí Nejvyšší soud dokonce dovodil, nejen že je příslušný k rozhodnutí soud, jenž trest odnětí svobody uložil, avšak je v dané věci rozhodná i skutečnost, zda má v obvodu soudu jmenovaná osoba bydliště, v němž má úmysl vykonávat případně uložený trest domácího vězení.¹²⁷ Je možné konstatovat, že mnozí odsouzení v případě v úvahu připadající přeměny trestu odnětí svobody mnohačetně žádají přeměnu v trest domácího vězení. Tento postup je samozřejmě možné zdůvodňovat z obav uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, avšak určitě bychom v mnohých případech našli i důvody jiné, poukazující na perspektivu tohoto trestu. Bohužel v praxi se setkáme s minimem případů, kdy k přeměně v trest domácího vězení dojde, což však podporuje pouze již vše v předešlých kapitolách uvedené, tedy to, že pro tento trest nejsou zavedeny praktické podmínky pro jeho výkon.

Jedním, z mého pohledu velmi důležitým rozhodnutím, je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013, který shledal porušení zákona soudem I. stupně v případě rozhodnutí o vině a trestu. Ve zmíněné věci byl obviněný rozsudkem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 9. 8. 2011, sp. zn. 1T 82/2011 uznán vinným přečinem maření výkonu

¹²⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2016, č.j. 7 Td 77/2015-9, dostupné z: <http://www.nsoud.cz>

¹²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2015, č.j. 7 Td 42/2015-5, dostupné z: <http://www.nsoud.cz>

¹²⁶ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013, dostupné ze systému ASPI

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 7 Td 66/2015, dostupné z: <http://www.nsoud.cz>

úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku, jehož se měl dopustit od 1. 9. 2010 do 11. 1. 2011 tím, že mařil výkon trestu domácího vězení, který mu byl uložen rozsudkem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 25. 5. 2010, č.j. 2T 59/2010-56 a který nabyl právní moci dne 25. 5. 2010. Tohoto přečinu se měl obviněný dopustit tak, že se ve stanovené době nezdržoval na určené adrese a po dobu tohoto trestu nadále páchal trestnou činností, tedy jednal tak, aby zmařil výkon a účel takto uloženého trestu. Proti rozhodnutí Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 9. 8. 2011, sp. zn. 1T 82/2011 podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch samotného obviněného. Ve stížnosti namítal, že soud I. stupně nevzal v úvahu uložení náhradního trestu odnětí svobody při uložení trestu domácího vězení, který je ze strany osoby k němu odsouzené, mařen. Při tomto úsudku Okresní soud v Havlíčkově Brodě nesprávně shledal, že obviněný se dopustil přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, leč v daném případě nemohlo dojít k naplnění znaků skutkové podstaty přečinu pro absenci objektivní stránky, neboť dle § 337 odst. 1 písm. f) se tohoto přečinu dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon a účel trestu.¹²⁸ V závěru své stížnosti ministr spravedlnosti navrhoval, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině a následně i ve výroku o trestu, včetně všech navazujících rozhodnutí, která tak pozbyla podkladu. S námitkami ministra spravedlnosti se zcela ztotožnila i státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství jenž dodala, že jelikož pro případ maření výkonu trestu domácího vězení je v ustanovení § 61 odst. 1 trestního zákoníku, ve znění účinném do 30. 11. 2011, přímo stanovena sankce v podobě nařízení náhradního trestu odnětí svobody až na jeden rok, došlo by v případě vyvození trestní odpovědnosti za uvedený přečin k faktickému dvojímu potrestání odsouzeného, což je výslovně českým trestním právem vyloučeno. Nejvyšší soud po přezkoumání důvodnost stížnosti shledal porušení zákona v případě rozhodnutí soudu I. stupně a postupoval tak, že napadený rozsudek ohledně výroku o vině a v celém výroku o trestu zrušil, stejně tak i všechna navazující rozhodnutí, a jelikož neshledal potřebu provádět další dokazování, sám ve věci rozhodl tak, že obviněného dle

¹²⁸ ustanovení § 337 odst. 1 písm. f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění účinném do 30. 11. 2011

§ 226 písm. b) trestního řádu zprostil obžaloby pro spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, neboť se v daném případě nejedná o trestný čin. Co se týče namítaného porušení zákona v ustanovení § 61 odst. 1, 2 trestního zákoníku ministrem spravedlnosti, zde Nejvyšší soud porušení zákona neshledal, neboť toto ustanovení nebylo na danou věc aplikováno, respektive ani nemohlo být a o nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody z důvodu maření výkonu trestu bylo rozhodnuto usnesením Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 20. 12. 2011, č.j. 2T 59/2010-104, tedy v jiné než posuzované věci, neboť toto příslušné usnesení nebylo ze strany ministra spravedlnosti nikterak napadeno.¹²⁹

Tyto již dříve zjištěné závěry stvrdil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017, které bylo blížeji rozebíráno v kapitole věnované přeměně trestu domácího vězení, v němž opakovaně konstatoval, že v důsledku speciální zákonné úpravy je vyloučeno, aby jednáním pachatele porušujícího podmínky trestu domácího vězení byla naplněna skutková podstata přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku.¹³⁰

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013, dostupné ze systému ASPI

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017, dostupné z: <http://kraken.slv.cz/4Tz43/2017> (citováno 25. 3. 2018)

7. Trest domácího vězení v zahraniční úpravě

Smyslem a účelem této kapitoly bude zmapovat postavení trestu domácího vězení v právních řádech ostatních evropských států a taktéž jeho aplikaci v praxi. Jako komparační státy byly zvoleny Slovensko, Německo, Polsko a Anglie a Wales.

7.1. Slovensko

7.1.1. Zákonné ukotvení trestu domácího vězení v právním řádu SR

Právní řád SR zachází s úpravou trestu domácího vězení téměř ve shodě s našimi trestními předpisy. Úpravu tohoto trestu tak nalezneme v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, jenž je členěn do tří částí. Trest domácího vězení byl do kontextu zákona začleněn v roce 2006 a je upraven v části první, konkrétně v ustanovení § 32, který všeobecně generalizuje taxativní výčet druhů trestů, následně poté v ustanovení § 53 trestného zákona. Toto ustanovení v odst. 1 stanovuje podmínky pro uložení trestu, jenž je možné uložit až na dva roky pachateli přečinu, jemuž s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu, osobu a jeho poměry uložení tohoto trestu postačuje, zároveň dal písemný slib, že se v určeném čase bude zdržovat v obydlí na určené adrese, při výkonu kontroly poskytne součinnost a současně jsou splněny podmínky výkonu kontroly technickými prostředky.¹³¹ V této souvislosti je dobré připomenout, že naši bezprostředně blízcí sousedé pojmají za přečiny, stejně jako my, všechny nedbalostní trestné činy a z úmyslných ty, za něž je možné uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. O přečin však dle jejich trestného zákona nejde tehdy, pokud s ohledem na způsob spáchání trestného činu a jeho následky, včetně okolností, za nichž byl čin spáchán, míru zavinění a pohnutku pachatele, je jeho závažnost nepatrná.¹³² Pokud zabředneme jen okrajově do historického kontextu, do konce roku 2015 bylo možné uložit trest domácího vězení dle slovenské právní úpravy v trvání jednoho roku, přičemž změna v délce jeho trvání nastala s účinností od 1. 1. 2016.¹³³ Dle ustanovení § 53 odst. 2 trestného zákona je odsouzený povinen po dobu výkonu trestu zdržovat se v čase

¹³¹ § 53 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300#cast1> (citováno 30. 3. 2018)

¹³² § 10 odst. 1, odst. 2 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300#cast1> (citováno 30. 3. 2018)

¹³³ § 53 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, s účinností od 1. 1. 2016, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300/znenie-20160101> (citováno 30. 3. 2018)

určeném soudem ve svém obydlí, včetně k němu náležejících prostor, vést řádný života a podrobit se kontrole technickými prostředky. Zároveň je možné odsouzenému uložit po dobu výkonu trestu domácího vězení i přílehlající omezení nebo povinnosti, jež by ho směřovali k vedení řádného života. Zde je příhodné zmínit, že výčet omezení či povinností je v rámci trestného zákona širší, než – li je tomu v našem trestním zákoníku a za zmínění určitě stojí výslovně uvedená povinnost spočívající v příkaze zaměstnat se ve zkušební době, případně se alespoň ucházet o zaměstnání či se vystěhovat z bytu nebo domu, v němž se neoprávněně zdržuje, dále se nepřiblížit k určené osobě na vzdálenost menší jak pět metrů či se v blízkosti jejího obydlí vůbec nezdržovat.¹³⁴ Stejně jako je tomu v naší právní úpravě, může slovenskými justičními orgány odsouzený k trestu domácího vězení opustit obydlí jen po předchozím souhlasu probačního úředníka nebo soudu a jen z naléhavého důvodu na nevyhnutelně potřebný čas. Současně je v trestném zákoně ukotven důsledek, pokud odsouzený neplní povinnosti nebo omezení jemu stanovená, jež spočívá v přeměně na nepodmíněný trest odnětí svobody, kdy jeden nevykonaný den trestu domácího vězení se rovná jednomu dni nepodmíněného trestu odnětí svobody.¹³⁵ Před již výše zmíněnou novelou trestného zákona při přeměně trestu domácího vězení v trest nepodmíněný se dva dny nevykonaného trestu rovnaly jednomu dni nepodmíněného trestu odnětí svobody.¹³⁶

Stejně, jako náš právní řád obsahuje úpravu trestu domácího vězení v hmotněprávní části (trestní zákoník) i procesní části (trestní řád), je tomu tak i na Slovensku. Proto na úpravu v trestném zákoně navazuje zákon 301/2005 Z.z., trestný poriadok, jež obsahuje úpravu výkonu trestu domácího vězení. V ustanovení § 435 trestného poriadku je stanovena příslušnost soudu pro výkon rozhodnutí uloženého trestu, jímž je soud, v jehož obvodě se má trest domácího vězení vykonávat. Výkon trestu je soudem nařízen ihned poté, co se rozsudek, kterým byl trest uložen, stal vykonatelným. Kontrolu výkonu trestu vykonává příslušný probační a mediační úředník. V případě, že odsouzený neplní trest

¹³⁴ § 51 odst. 4 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300#cast1> (citováno 30. 3. 2018)

¹³⁵ § 53 odst. 4, odst. 5 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300#cast1> (citováno 30. 3. 2018)

¹³⁶ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 265

domácího vězení, případně uložená omezení či povinnosti, soud usnesením přemění celý či zbytek takto uloženého trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody, předtím však musí být odsouzený vyslechnut. Uplyne – li polovina trestu domácích vězení, přiznává zákon možnost odsouzenému požádat od upuštění od výkonu zbytku trestu, o čemž soud vydá rozhodnutí. V poslední řadě obsahuje toto zákonné ustanovení časovou hranici pro poskytnutí výjimky z trestu na návrh odsouzeného, jenž může být probačním úředníkem povolena maximálně na 48 hodin.¹³⁷ Trestný poriadok upravuje i možnost přerušování výkonu trestu domácích vězení, k čemuž dojde vzetím odsouzeného do vazby nebo nastoupením do výkonu trestu v jiné trestní věci. Na základě důležitých důvodů, které brání řádnému výkonu trestu, může předseda senátu přerušit výkon trestu domácích vězení na potřebný čas, přičemž jakmile důležité důvody pominou, nařídí pokračování ve výkonu trestu.¹³⁸

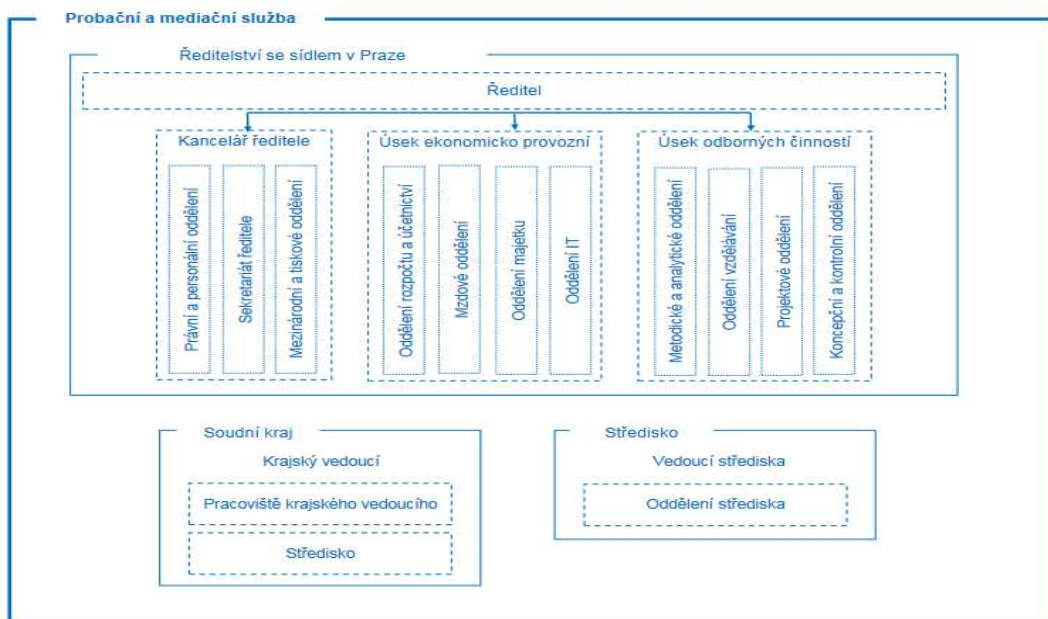
¹³⁷ § 435 zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-301> (citováno 30. 3. 2018)

¹³⁸ § 435a zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-301> (citováno 30. 3. 2018)

7.1.2. Postavení a úloha probační a mediační služby

Na začátku je vhodné uvést, že probaci a mediaci není v oblasti slovenského trestního práva věnována taková pozornost, jaká je na ní soustředěna v českém trestním právu. Na území Slovenské republiky není o této oblasti pojednáváno v žádné odborné publikaci a oproti jiným státům Evropské unie se probace a mediace odlišuje jak svou organizační strukturou, tak i nízkým počtem samotných probačních úředníků.

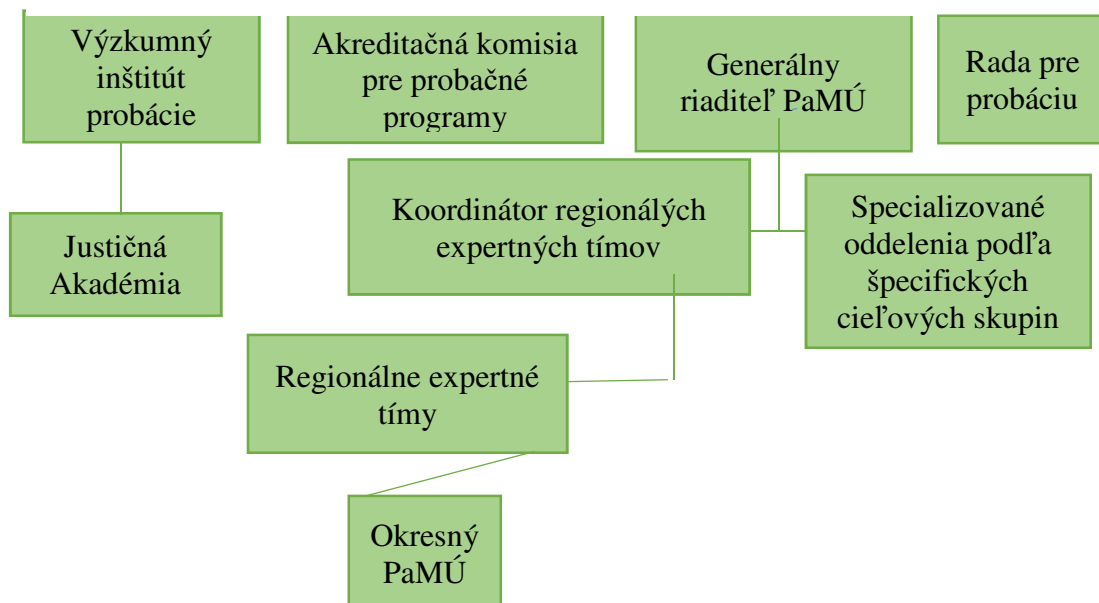
Obrázek 2 - Struktura probační a mediační služby v České republice¹³⁹

zdroj: <https://www.pmscr.cz/>

¹³⁹ Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/03_ORG_RAD_PMS_schema_2017.pdf

Obrázek 3 - Návrh organizačnej štruktúry probačnej služby

zdroj: <https://www.pmscr.cz/>

Jak z uvedených grafických znázornění na první pohled plyne, organizační struktura probační a mediační služby v České republice je jednoznačně širěji členěna, než – li je tomu v návrhovém modelu na Slovensku. V obou modelech je hlavou struktury ředitel, jemuž jsou podřízeny jednotlivé úseky a oddělení. Na Slovensku je do navrhované struktury řazena i justiční akademie, která v České republice stojí mimo rámec probační a mediační služby a je organizační složkou státu a účetní jednotkou. V modelu SR je počítáno se specializovanými odděleními podle specifických cílových skupin, přičemž v rámci České republiky tyto specifické oddělení existují až v rámci konkrétních středisek působících v obvodech okresních soudů. V postavení konkrétního střediska mají slovenští kolegové v plánu zřídit okresní probační a mediační úřad, s nímž budou v úzké spolupráci regionální expertní týmy.

Probace a mediace byla začleněna do slovenského právního řádu v rámci konceptu restorativní justice, jenž je definována jako „*Na obeť orientovaná reakcia na zločin, ktorá poskytuje príležitosti pre subjekty priamo ovplyvnené zločinom – obeť a jej rodina, páchatel' a jeho rodina a zástupcovia komunity – byť*

¹⁴⁰ VAJZEROVÁ, E., ŠPÁNIKOVÁ, M. Výchovné a probačné programy v sociálnej práci v trestnej justícii, Dolný Kubín, 2013, str. 132

*priamo zainteresovaní v reakcii na škodu alebo újmu spôsobenú zločinom.*¹⁴¹

V tomto konceptu je úlohou probačného a mediačného úradníka poskytnutí pomoci a podpory oběti trestné činnosti, poskytnutí pomoci při získání materiální škody a nemateriální újmy, poskytnutí možností pro dialog vedoucí k odstranění konfliktu mezi zainteresovanými oběťmi, rodinami pachatelů a dalšími lidmi, nalezení veškerých možných nabídek pro pachatele a jejich opětovné navrácení do produktivního života včetně posílení veřejné bezpečnosti.¹⁴² V roce 1991 došlo k zahájení experimentálního projektu Mimosúdná alternativa pre delikventnú mládež, jehož se zúčastnili odborníci z Ústavu státu a práva ČSAV a řada dalších odborníků, mezi něž patřili i sociální kurátoři a kurátoři pro mládež. V rámci tohoto projektu se začíná objevovat prvek aktivního zapojení pachatele a poškozeného se zaměřením na odstranění následků protiprávního konání a možnost odškodnění.¹⁴³ Tímto tak dochází k uplatnění prvků mediace a k zapojení osoby mediátora do řešení sporu mezi obviněným a poškozeným. Výsledkem tohoto počínání byly legislativní změny, jež vedly k rozšíření škály trestů nespojených s uvězněním pachatele a dostaly označení odklony v trestním řízení. Po vzniku samostatné Slovenské republiky byla probace a mediace pevně ukotvena jako významný prvek restorativní justice.

Vznik probace byl výsledkem reakce proti nediferencovanému pohledu na pachatele trestné činnosti, proti odplatné funkci trestu, a i proti samotnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody, jenž může být v mnoha případech nahrazen trestem jiným.¹⁴⁴ Dle zákona č. 550/2003 Z.z., o probačních a mediačních úřednících a o zmene a doplnení niektorých zákonov je probací rozuměno:

1. kontrola, organizovanie a výkon probačných programov u obvinených, obžalovaných alebo odsúdených, ktorých súčasťou sú uložené povinnosti a obmedzenia (ďalej len „obvinený“),
2. kontrola uložených trestov alebo obmedzení, ktorých súčasťou je probačný alebo ochranný dohľad,

¹⁴¹ LEHMAN, J. et al. *The three „R’s“ of reentry*, Justice Solution, Washington, D.C., 2002, str. 3

¹⁴² KURILOVSKÁ, L. – LENHARTOVÁ, K. *EÚ jako otvorená cesta restoratívnej justície*, Právní obzor, 96, č. 3/2013, str. 274

¹⁴³ ŠTERN, P. a kol. *Probace a mediace. Možnosti řešení trestných činů*. Praha, 2010, ISBN 9788073677572, str. 11

¹⁴⁴ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restorativna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 223

3. činnosť súvisiaca so zabezpečením predbežného šetrenia u obvineného,
4. organizovanie, koordinovanie a výkon trestu povinnej práce a trestu domáceho väzenia,
5. dohľad nad správaním obvineného, ak sa na dosiahnutie ochrany a posilnenia probácie použijú technické prostriedky,
6. pomáhanie poškodenému, ak ide o zákaz priblíženia alebo zdržiavania sa v blízkosti obydlia poškodeného,
7. pomáhanie obvinenému v súvislosti s probáciou, aby viedol riadny život a vyhovel podmienkam, ktoré mu sú uložené rozhodnutím prokurátora alebo súdu v trestnom konaní.¹⁴⁵

Tentýž odstavec téhož zákonného ustanovení pod písmenom b) pojednáva o pojmu mediace, jeňž ho definuje jako: „*Mediáciou mimosúdne sprostredkovanie riešenia sporu medzi poškodeným a obvineným.*“¹⁴⁶ Zároveň je v zákone výslovně stanoveno, že mediaci je možné vykonávat jen se souhlasem poškozeného a obviněného. Je možné rozlišovat různé formy mediace, tedy „komunikace za stolem“. Základní rozdělení je na mediaci přímou, kdy dochází k přímému střetu obviněného a poškozeného za účasti probačního a mediačního úředníka, který vystupuje v roli mediátora a napomáhá jim v aktivním hledání způsobu řešení daného případu, a na mediaci nepřímou, jejíž podstatou je individuální střetnutí obou stran s probačním a mediačním úředníkem, neboť z objektivních příčin není možné, ani žádoucí, aby se obě konfliktní strany střetávaly ve shodný okamžik. Jako další formy mediace nalezneme například mediaci zaměřenou na řešení konfliktu, mediaci zaměřenou na schopnost řešit konflikt, mediaci se zdůrazněnou neutralitou, mediaci se zdůrazněnou efektivitou a další. Na okraj je vhodné zmínit i krizovou mediaci, která je zaměřená na řešení určitých konkrétních aspektů konfliktu těsně po jeho vzniku a jejímž výstupem je jen rámcová dohoda. Modernější a více užívanější je pak týmová mediace, která je vedena celým

¹⁴⁵ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 550/2003 Z.z., o probačních a mediačních úřednících a o změne a doplnění niektorých zákonov, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-550> (citováno 30. 3. 2018)

¹⁴⁶ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 550/2003 Z.z., o probačních a mediačních úřednících a o změne a doplnění niektorých zákonov, dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-550> (citováno 30. 3. 2018)

týmem probačních a mediačních úředníků, jenž vystupují v pozici pozorovatele a poskytují zpětnou vazbu a důležité poznatky o průběhu mediace.¹⁴⁷

Výše konkretizované probační a mediační činnosti obstarává probační a mediační úředník, který je státním zaměstnancem a jeho služebním úřadem je okresní soud.¹⁴⁸ Metodicky je činnost probace a mediace řízena Ministerstvem spravedlivosti Slovenskej republiky. Předpoklady na výkon funkce probačního úředníka stanovuje v § 5 zákon č. 550/2003 Z.z., o probačních a mediačních úřednících a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Obrázek 4-Předpoklady pro výkon probačního úředníka ve vybraných státech EU¹⁴⁹

Predpoklady výkonu probácie vo vybraných krajinách Európy				
štát	prax	skúška	minimálny stupeň vzdelania	odbor
Slovensko		áno	Vysokoškolské druhého stupňa	právo, učiteľstvo, teológia, spoločenskovedný vzdelanie
Rakúsko	áno (častočasne)		vysokoškolské	sociálna práca, právo, psychológia
Česká republika		áno	vysokoškolské	spoločenské vedy
Maďarská republika		áno	vysokoškolské	právo, psychológia, sociálna politika, sociológia, teológia, pedagogika, sociálna práca, špeciálna pedagogika, manažment, sociálna pedagogika
Švajčiarsko			vysokoškolské	sociálna práca
Poľsko			vysokoškolské	pedagogika, psychológia, sociológia, právo

¹⁴⁷ HOLÁ, L. Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů. Praha, 2003, str. 113 - 114

¹⁴⁸ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 240

¹⁴⁹ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 244

Činnost probačního úředníka spočívá nejen v kontrole obviněného, ale primárně obviněného vede a pomáhá mu při vedení řádného života. Probace v sobě zahrnuje i ochranný dohled, který probíhá formou návštěv a konzultací. Odsouzený je povinen s probačním úředníkem spolupracovat, poskytovat vyžadované informace a pravidelně informovat o nastalých změnách úředníka probační služby, případně soud. Na obviněné, případně odsouzené jsou aplikovány probační programy, které jsou založeny na práci s pachatelem, kdy primárními cílovými skupinami jsou prvotrestanci a mládež.¹⁵⁰ Ve slovenské legislativě úprava probačních programů prozatím téměř absentuje a celková koncepce probační a mediační služby zůstává zavalena mnoha nedokonalostmi, které negativním způsobem dopadají na její praktické využití. Pro zlepšení a vyšší využití služeb probační a mediační služby Slovensko úzce spolupracuje se Švýcarskem a v rámci projektu „Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii“ a došlo tak k vytvoření třech základních programů:

1. Program osobnostného rozvoja a rastu (PORR)
2. Program osobnostného rozvoja a rastu pre mladistvých (PORRM)
3. Program eliminácie rizík finančnej recidívy (PERFR)¹⁵¹

Z výše uvedeného je patrné rozdílné postavení probační a mediační služby na Slovensku, když v rámci ČR bylo v letech 2010 - 2013 akreditováno celkem 19 probačních programů, v roce 2014 následně 13 programů, jenž mohly být uplatňovány při práci s odsouzenými pachateli, avšak na Slovensku se jedná o programy pouze tři.¹⁵²

Činnost probačního úředníka ve spojení s uloženým trestem domácího vězení před zavedením elektronického monitoringu na Slovensku spočívala ve zjišťování veškerých poznatků o osobě obviněného, které by mohly mít negativní vliv na výkon tohoto trestu, přičemž jako manuál využívali sousedé poznatků českých, jenž zpracoval Mgr. Pavel Štern, jako tehdejší ředitel probační a mediační služby.¹⁵³ Zde je namístě podotknout, že na Slovensku je v hojné míře

¹⁵⁰ LULEI, M. *Sociálna práca v trestnej justícii a probácie*, UKF Nitra, Nitra, 2011, str. 54

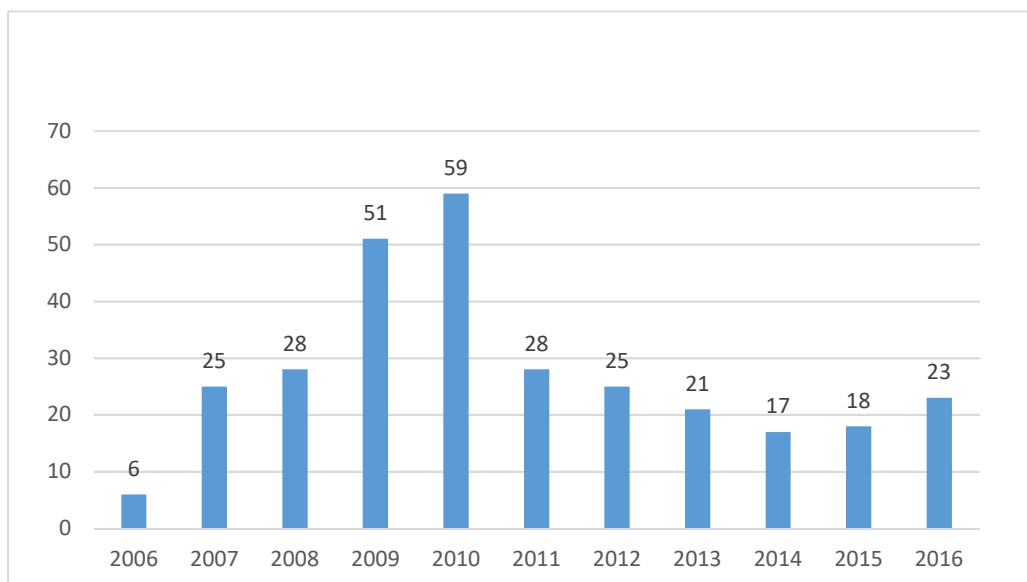
¹⁵¹ Resocializačné programy PORR, PORRM a PERFR, Dolný Kubín, 2014, str. 3, dostupné z: <https://esmo.gov.sk/documents/10454/0/Resocializa%C4%8Dn%C3%A9+programy/a37ed857-c5fa-4ed2-9401-7f1ea0edb49d> (citováno 31. 3. 2018)

¹⁵² Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/mladistvi-probacni-programy/> (citováno 31. 3. 2018)

¹⁵³ VAJZEROVÁ, E., ŠPÁNIKOVÁ, M. *Výchovné a probačné programy v sociálnej práci v trestnej justícii*, Dolný Kubín, 2013, str. 15

využíváno poznatků z aplikační praxe České republiky, případně Švýcarska, s nimiž oba zmíněné státy Evropské unie významně v této oblasti spolupracují.

Graf č. 4 - Počet uložených trestů domácího vězení na Slovensku v letech 2006-2016¹⁵⁴

zdroj: <http://www.justice.gov.sk/>

Jak z uvedeného grafu č. 4 vyplývá, ani naši slovenští kolegové se při ukládání trestu domácího vězení netěší z velké hojnosti, neboť vyjma roku 2010 je trest domácího vězení ukládán jen v minimu případů a jeho ukládání má tak spíše sestupnou tendenci, stejně jako je tomu i v České republice. Otázkou zůstává, zda po zavedení elektronického monitoringu dojde ke zvýšenému ukládání tohoto trestu. Je předčasné činit závěry na základě jednorocní praxe, avšak jak je možné z grafu vidět, nepatrný nárůst v roce 2016, tedy v roce, v němž byl zaveden elektronický monitoring, nastal.

¹⁵⁴ Graf sestaven na základě statistik dostupných z: <http://www.justice.gov.sk/stat/statr.htm>

7.1.3. Elektronický monitoring na Slovensku

Ihned na počátku bych ráda zmínila, že leč v předchozích kapitolách pojednávající o úpravě trestu domácího vězení na Slovensku, byla daná země řazena spíše na okraj rozvinu, v rámci této kapitoly je důležité zdůraznit, že Slovensko dokázalo do praxe zavést elektronický monitoring dříve než Česká republika. Ministerstvo spravedlnosti Slovenské republiky spustilo v roce 2013 projekt Elektronického systému monitoringu obviněných a odsouzených (dále jen „ESMO“), jehož jedním z cílů bylo zavedení funkčního systému kontroly technickými prostředky a zvýšení využívání odklonů a alternativních trestů.¹⁵⁵ V lednu 2015 byl schválen zákon o kontrole výkonu některých rozhodnutí technickými prostředky a o změně a doplnění některých zákonů č. 78/2015 Z.z., jenž poskytoval legislativní podmínky pro reálné využití kontroly a dodržování některých rozhodnutí technickými prostředky se záměrem na zlepšení využívání alternativních trestů.

Primárním důvodem pro zavedení elektronického monitoringu na Slovensku byla, stejně jako v České republice, neúnosná situace přeplněnosti tamějších věznic, stejně tak i nedostatečné pokrytí kontroly ze strany probačních a mediačních úředníků. Leč toto zavedení sousedé zvažovali již dávno, nedisponovali takovými finančními prostředky, které by jim dovolili systém zavést. Proto v květnu 2013 představil rezort spravedlnosti novou možnost, jak získat finanční prostředky, a to konkrétně skrze operační program informatizácie spoločnosti (dále jen „OPIS“) dotovaný z fondů Evropské unie. Testovací provoz probíhal od 1. 7. 2015 – 31. 8. 2015 a k ostrému spuštění pak došlo s účinností od 1. 1. 2016. Praktické využití systému ESMO na Slovensku spatřují zejména při uložení trestu domácího vězení, trestu zákazu pobytu, trestu zákazu účasti na veřejných akcích, jako kontrolu při náhradě vazby a jakožto formu probačního dohledu. Co se náhrady vazby týče, došlo k dohodě, že v počátcích nebude systém ESMO pro tento účel využíván, neboť zde nejsou dostatečně kryty otázky práva sociálního zabezpečení. Skrze systém ESMO mohou na Slovensku kontrolovat zákaz přiblížení se k určeným osobám, což je omezení sloužící k ochraně obětí domácího násilí, dále pak zákaz návštěv sportovních, kulturních či jiných akcí a taktéž pomocí něj mohou kontrolovat požívání alkoholických nápojů. Se

¹⁵⁵ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 290

zavedením ESMO na Slovensku počítají se snížením nákladů na výkon trestu odnětí svobody, poklesem recidivy, respektive se zamezením pokračování v páchání trestné činnosti, zvýšením možnosti resocializace pachatelů, ochranou rodiny ve smyslu dopadů při uložení nepodmíněného trestu odnětí, ochranou obětí domácího násilí před opakováním fyzických útoků, omezením výtržnictví na společenských akcích a v poslední řadě i s ochranou citlivých lokalit, jimiž jsou prostory před školami, parky, dětská hřiště, a to především před pachateli sexuálně zaměřených deliktů.

Systém ESMO funguje centrálně po celém území Slovenské republiky s jedním operačním střediskem. V rámci tohoto systému funguje i agendový systém, který je napojen na centrální monitorovací systém a geografický informační systém, který zabezpečuje práci prostorovými údaji. Systém obsluhuje personál operačního střediska a samozřejmě také probační a mediační úředníci. Využívá osobní identifikační zařízení (tzv. náramek), domácí monitorovací stanici, dvouprvkový GPS monitoring složený z GPS zařízení a náramku, zařízení pro chráněnou osobu, zařízení pro probačního a mediačního úředníka a systém telefonického ověřování přítomnosti. Technologickou platformou řešení je taktéž systém 3M.¹⁵⁶

Jak bylo uvedeno u grafu č. 4, v roce 2016 byl zaznamenán nepatrný nárůst při uložení trestu domácího vězení, avšak jak z dosavadních statistik plyne, je zřejmé, že zavedený elektronický monitoring neskýtá příliš početné využití. Za rok 2016 byly náramky využity v 15 případech osob odsouzených trestu domácího vězení. V prvním pololetí roku 2017 to jich bylo užito u 23 osob, přičemž v případě domácího vězení se jednalo o devět případů, zbytek případů pak zaujímaly osoby, jímž byla stanovena povinnost setrvat v povinné zóně a v jediném případě byl náramek nasazen pro kontrolu zákazu přiblížení se k určité osobě, při zákazu vzdálit se z místa trvalého pobytu a při zákazu vstupu do vymezené zóny. Systém byl již nasazen i do věznic, kde zabezpečuje kontrolu vězňů pracujících mimo prostory věznice.¹⁵⁷ Dle názoru předních slovenských odborníků bylo očekávání od elektronického monitoringu od počátku nadnesené. Dle slovenského nejvyššího kontrolního úřadu systém vykazuje velkou míru

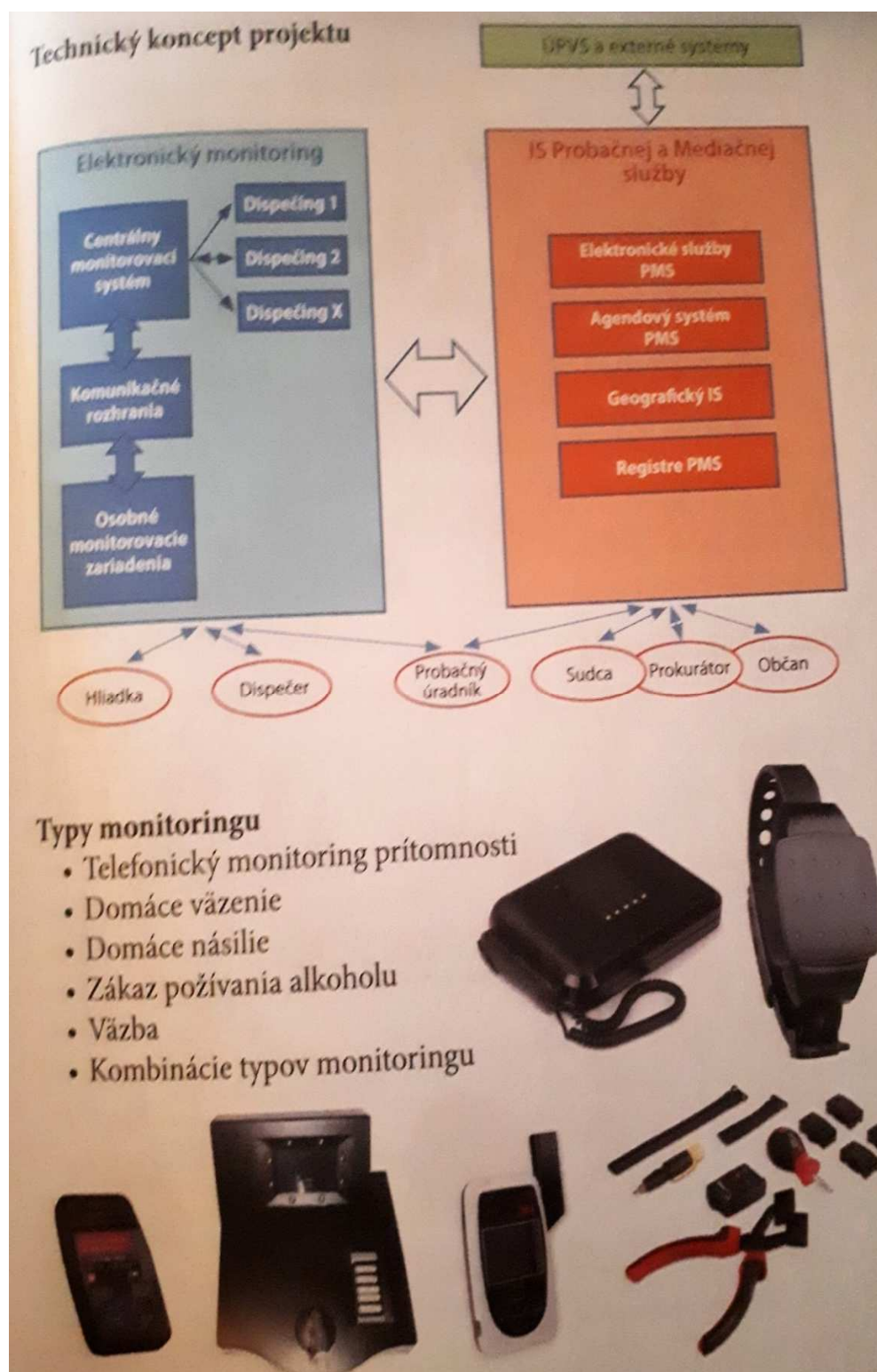
¹⁵⁶ Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/trestni-pravo/rozhovor> (citováno 7. 4. 2018)

¹⁵⁷ Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/slovensko/spolocnost/system-elektronickych-naramkov-funguje-nevyuziva-vsak-dostatocej-miere.html> (citováno 7. 4. 2018)

neúčinnosti a neefektivnosti, nedošlo k naplnění jeho základních cílů s očekávaným přínosem pro společnost. Dle úřadu může za pomalý rozběh systému též zpožděně započaté školení soudců a dalších pracovníků justice. Naopak bývalý slovenský exministr spravedlnosti Tomáš Borec viděl nedostatky v pracovních ministerstva, jež nedostatečně propagují tento systém a nezajišťují dostatečnou komunikaci a spolupráci státních zástupců se soudci, jenž budou o tomto rozhodovat.¹⁵⁸ Je tak jen otázkou času, zda se využívání elektronických náramků na Slovensku uchytí a zvýší se jejich využívanost, či nikoliv.

¹⁵⁸ Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/elektronicke-naramky-pro-vezne-na-slovensku-zadny-slagr_421341.html (citováno 7. 4. 2018)

Obrázek 5 - Technický koncept projektu elektronického monitorovacího systému na Slovensku¹⁵⁹

¹⁵⁹ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 299

Obrázek 6 - Struktura elektronického monitorovacího systému při uložení trestu domácího vězení na Slovensku¹⁶⁰

7.2. Německo

Pramenem trestní právní úpravy ve Spolkové republice Německo (dále jen „SRN“) je trestní zákoník z roku 1871 (Strafgesetzbuch-StGB), jenž užívá členění trestných činů na zločiny a přečiny. Za trestný čin je dle daného zákona považováno trestné jednání, jež naplňuje skutkovou podstatu trestného činu popsaného v trestním zákoníku a které je současně protiprávní a zaviněné. V těchto uvedených pojmech vidím jak existenci viny, tak i bezpráví.¹⁶¹ Procesní úprava je pak obsažena v trestním řádu spolkové republiky Německo (Strafprozessordnung - StPO). Je však nutné poznamenat, že leč ve spolkové republice platí jediný trestní zákoník a jediný trestní řád, úprava výkonu tohoto trestu spadá do kompetencí jednotlivých spolkových zemí a je tak nejednotná.

Dle právní úpravy SRN je namísto pojmu domácího vězení užíván právě elektronický monitoring, který představuje kontrolní mechanismus, vlivem čehož

¹⁶⁰ STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, str. 300

¹⁶¹ Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/basis/Zk-TrestniPravo/Chapter6/Block3/content.html (citováno 7. 4. 2018)

dochází k rozptýlení rozdílů mezi trestem a jeho následnou kontrolou.¹⁶² SRN užívá elektronické sledování již od roku 2010 a užívá ho jako samostatnou trestní sankci nařízenou soudem, jako součást kontroly jiné trestní sankce, při výkonu trestu odnětí svobody a od roku 2011 i jako kontrolní mechanismus k již dříve zakotvenému institutu dohledu. Tento institut plní nápravnou, ale i preventivní funkci a je nařizován vedle uloženého trestu s cílem zabránit odsouzenému v opakovaném páčání trestné činnosti. Sledování osob pomocí GPS systému po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je užíván zejména u pachatelů násilné a sexuální trestné činnosti. Elektronický monitoring umožňují právní předpisy uložit nejen dospělým pachatelům, avšak i osobám od 14 let věku. Z využití jsou vyloučeni takoví pachatelé trestné činnosti, kterým je možné uložit trest odnětí svobody do jednoho roku, to však neplatí bezpodmínečně, když se toto nevztahuje na pachatele sexuální trestné činnosti. Obecně je maximálně povolená délka použití stanovena na pět let s možností prodloužení na doživotí s přezkumem každý druhý rok. Souhlas s uložením elektronického monitoringu není vyžadován ani od samotného odsouzeného, ani od členů jeho rodiny, avšak toto platí jen velmi obecně, neboť jak bude v následujících odstavcích nastíněno, v některé ze spolkových zemí je souhlas právě obligatorní podmínkou. Službu provozuje společné monitorovací středisko spolkových zemí ve spolupráci se soukromou společností. Jsou – li ze strany odsouzeného porušeny podmínky, rozhoduje o ukončení užívání soud.¹⁶³ Obecně je vycházeno z ustanovení § 68b odst. 1 StGb.¹⁶⁴, v němž jsou stanoveny povinnosti či zákazy, jež může soud uložit odsouzené osobě na dobu trvání výkoného dozoru nebo na krátký čas:

1. neopouštět bydliště či jinou určenou oblast bez souhlasu dozorčího orgánu
2. nepohybovat se na určených místech, která by mohla poskytovat příležitost či podnět ke spáchání dalších trestných činů

¹⁶² BOLEVIČOVÁ, L. *Německé zkušenosti s elektronickým monitoringem, aneb cesta k (ne) zavedení domácího vězení*. Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1, 2014, str. 29, dostupné ze systému ASPI

¹⁶³ Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=6368&d=338780> (citováno 28. 4. 2018)

¹⁶⁴ Dostupné z: <https://www.rechtswörterbuch.de/gesetze/stgb/68b/> (citováno 5. 5. 2018)

3. zdržet se kontaktu s konkrétními osobami či určitými skupinami, které by jí mohli poskytnout možnost nebo pobídku pro další trestnou činnost
4. neuskutečňovat určité činnosti, které mohou zahrnovat kriminální okolnosti
5. nedisponovat předměty, které by mohly sloužit ke spáchání trestné činnosti
6. zákaz držení motorových vozidel, či jiných obdobných vozidel, které by mohly být využity ke spáchání trestné činnosti
7. povinnost podat zprávu dozorčímu orgánu ve stanovenou dobu
8. neprodleně informovat orgán dozoru o změně bydliště či pracoviště
9. v případě nezaměstnanosti povinnost podat zprávu agentuře pro zaměstnanost případně jinému subjektu zprostředkovávajícímu zaměstnání
10. zákaz požívání alkoholických nápojů i omamných a psychotropních látek a povinnost podrobit se kontrole alkoholu či drog
11. dostavovat se k lékaři (psychoterapeutovi či foreznímu ambulanci) v určitých stanovených intervalech.¹⁶⁵

Z tohoto zmíněného ustanovení zákona vycházel zákonodárce při stanovení konkrétních podmínek pro uložení trestu domácího vězení v souladu se základními právy a zásadou proporcionality a dovedl tak tyto základní požadavky:

1. musí se jednat o trestný čin, za nějž hrozí uložení trestu odnětí svobody nejméně ve výměře 3 roků, neboť v současné době je možné elektronický náramek nasadit osobě, která vykonala tříletý trest odnětí svobody;
2. odsouzení musí vycházet z § 66 odst. 3 trestního zákona, jenž uvádí taxativní výčet trestných činů či přestupků, za něž je možné uložit daný trest (§ 174 až 174c, § 176, § 179 odst. 1 až 4, § 180, § 182, § 224, § 225 odst. 1 nebo 2, § 323a StGb.);
3. zjištěné skutečnosti musí obsahovat hrozbu nebezpečí, že se dotyčná osoba znovu dopustí příslušného trestného činu;

¹⁶⁵ Dostupné z: <https://www.rechtswörterbuch.de/gesetze/stgb/68b/> (citováno 7. 5. 2018)

4. je ve veřejném zájmu, aby se zabránilo dotyčné osobě v opakování takového jednání.¹⁶⁶

7.2.2. Hesensko

Jak již bylo výše nastíněno, úprava ve SRN není jednotná, a proto se pokusím nastínit alespoň základní rozdíly v soudních obvodech.¹⁶⁷ První německou zemí, která začala elektronický monitoring v roce 2000 testovat bylo Hesensko. Závaznými právními předpisy pro zahájení testování byl trestní zákoník, trestní řád a vyhláška hesenského Ministerstva spravedlnosti ze dne 20. 3. 2003.

Na základě zmíněných trestních předpisů je možné uložit domácí vězení s elektronickým monitoringem jako příkaz v rámci podmíněného odkladu trestu odnětí svobody, při ponechání podmíněného odkladu v platnosti v případě jeho porušení, jako příkaz v rámci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nebo jako příkaz v rámci dohledu. Dle procesního právního předpisu ho lze užít jako opatření při odkladu výkonu vazby, kde má plnit úlohu bezprostřední kontroly a zajištění účasti obviněného v probíhajícím řízení. Hesenské nařízení též umožňuje jeho uložení v řízení o milostech, a to ve formě příkazu, jímž se odkládá výkon trestu odnětí svobody. Monitorované domácí vězení dle právní úpravy SRN má představovat poslední možnost, jak se vyhnout nepodmíněnému trestu odnětí svobody a má za cíl vést odsouzeného k resocializaci. Souhlas odsouzeného s elektronickým monitoringem je obligatorní podmínkou pro uložení tohoto trestu, stejně tak je nutný souhlas s podrobným týdenním plánem vypracovaným ve spolupráci s probačním úředníkem, jenž je součástí rozhodnutí soudu a který obsahuje stanovené časové úseky přítomnosti i nepřítomnosti monitorované osoby v obydlí v průběhu celého dne včetně pevně určené doby, v níž se musí zdržovat v obydlí, avšak i určení doby, kdy se může zdržovat kdekoliv, protože v plánu mohou být zahrnuty i různorodé volnočasové aktivity. Souhlas však musí udělit i dospělé osoby spolubydlící s odsouzeným. Doba trvání tohoto trestu je omezena a nesmí přesahovat šest měsíců.¹⁶⁸ Monitorovaná osoba

¹⁶⁶ Dostupné z: <https://www.bundestag.de/blob/493684/d5e1a22dbbb465256a7ad577bc1adc88/die-elektronische-fussfessel-data.pdf> (citováno 5. 5. 2018)

¹⁶⁷ E – mailová korespondence se Spolkovým ministerstvem spravedlnosti [online] ze dne 4. 5. 2018, kanzleiabsendung@bmjv.bund.de

¹⁶⁸ BOLEVIČOVÁ, L. *Německé zkušenosti s elektronickým monitoringem, aneb cesta k (ne) zavedení domácího vězení*. Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1, 2014, str. 29, dostupné ze systému ASPI

se musí pravidelně jedenkrát týdně scházet na osobní konzultaci s pracovníkem probační a mediační služby.¹⁶⁹ Monitoring je technicky zajištěn radiofrekvenční technologií, využívající přijímač umístěný v obydlí odsouzeného, který přijímá signál z vysílače umístěného na těle odsouzeného a posílá data přes telefonní linku do centrálního počítače, jenž v případě porušení stanovené doby přítomnosti v obydlí zašle zprávu probačnímu úředníkovi aktuálně vykonávajícímu pohotovostní službu. Ten následně obratem kontaktuje monitorovanou osobu za účelem zjištění okolností, pro něž byly uloženy povinnosti porušeny. Porušení povinností či poškození zařízení oznámí probační úředník soudu, který rozhodne o dalším postupu. V úvahu bude přicházet varování, zkrácení nebo zrušení volného času mimo obydlí, přeměna v trest nepodmíněný.

7.2.3. Bádensko - Württembersko

Další spolkovou zemí, u níž bych se pokusila nastínit funkčnost systému je Bádensko - Württembersko. Monitorované domácí vězení nebo elektronický monitoring bez domácího vězení mohl povolit na žádost odsouzeného ředitel věznice před nástupem výkonu trestu nebo v jeho průběhu. Co se podmínek uložení i podmínek výkonu trestu týče, je možné odkázat na zmíněnou úpravu uvedenou výše u spolkové země Hesensko. Je však nutné podotknout, že ačkoli ve větším rozsahu spatříme shodnost v podmínkách uložení i výkonu, tak v jisté části je zřejmé, že podmínky v této spolkové zemi jsou o dost přísnější, neboť došlo k vymezení okruhu osob vhodných pro uložení trestu. Muselo se jednat o osoby s pozitivní sociální situací, nízkou potřebou resocializace a takové, které představovaly nízké riziko pro společnost. Oproti Hesensku je v této spolkové zemi využívána technologie GPS monitoringu, který navíc, oproti radiofrekvenci monitoruje celkový pohyb odsouzeného i mimo vymezené obydlí. Následky za porušení stanovených povinností ze strany odsouzených jsou shodné jako v Hesensku, vyjma toho, že je – li oznámeno porušení, nerozhoduje o dalším postupu soud, nýbrž ředitel příslušné věznice. Tomu je zákonem dána možnost volnější úvahy pro aplikaci mírnějších sankcí, než – li je ukončení trestu.¹⁷⁰ Zákon

¹⁶⁹ Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=6368&d=338780> (citováno 4. 5. 2018)

¹⁷⁰ § 8 odst. 2 Elektronische Aufsicht im Vollzug der Freiheitsstrafe in Baden-Württemberg, dostupné z: <https://beck-online.beck.de/Dokument?vpath=bibdata%2Fges%2Fbweastvollzg%2Fcont%2Fbweastvollzg.inh.htm&anchor=Y-100-G-BWEASTVOLLZG> (citováno 4. 5. 2018)

zároveň umožňuje vzdát se výkonu trestu domácího vězení ze strany samotného odsouzeného.

U obou nastíněných modelů je možné vidět řadu odlišností a s tím související naplnění smyslu a účelu uloženého trestu domácího vězení. Model nastolený v Hesensku se setkal s uchycením a velmi dobrým využitím a dá se i konstatovat, že je přínosem do trestní justice, jež příliš finančně nezatěžuje. Toto se však nedá říct o modelu nastoleném v Bádensku - Württembersku, kde se tento trest minul účinkem a od jeho využívání bylo téměř upuštěno, neboť přísně nastavené podmínky uložení téměř znemožnily jeho aplikaci, neboť existovalo pouze nízké procento osob, jenž by splňovalo tyto kritéria a kterým by tak trest mohl být uložen.

Na okraj této kapitoly je žádoucí zmínit, že elektronický monitoring není ve SRN využíván pouze ve spojení s trestem domácího vězení, ale významnou roli hraje i v oblasti ochrany proti terorismu a extremismu.¹⁷¹ Úprava elektronického monitoringu před pachateli teroristických útoků je obsažena hlavně v § 20z zákona o spolkovém útvaru kriminální policie a spolupráce federace a spolkových zemí ve věcech trestní policie - Bundeskriminalamtgesetz (dále jen „BKAG“).¹⁷² Náramek může být předepsán na základě rozhodnutí soudce, pokud veškeré skutečnosti odůvodňují předpoklad, že by pachatel mohl útok spáchat či je-li na základě chování osoby pravděpodobné, že daný útok plánuje. Novelizace zákona položila i základy projektu „Policie 2020“, kde se zabývá všeobecnou modernizací systémů IT v policejním prostředí a vytváří základ pro centrální databázi obsahující informace o konkrétních událostech.¹⁷³ Novelizace zákona umožňuje policii umístit potencionální teroristy do domácího vězení a sledovat elektronickými prostředky jejich pobyt. Pokud však osoba odmítne domácí vězení, vystavuje se riziku uložení trestu odnětí svobody až na tři léta. Dojde – li v rámci výkonu tohoto trestu k méně závažnému porušení stanovených podmínek, je možné uložení pokuty. K dubnu 2017 nosilo elektronický náramek 90 osob, avšak ze strany orgánů pro ochranu údajů federace byla vznesena řada námitek, neboť dle jejich názoru dochází k porušování důležitých pravidel ochrany údajů a

¹⁷¹ Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/02/2017-02-07-elektronische-fussfessel.html> (citováno 4. 5. 2018)

¹⁷² Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/bkag_1997/_20z.html (citováno 4. 5. 2018)

¹⁷³ Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundestag-beschliesst-elektronische-fussfessel-fuer-gefaehrder-a-1145200.html> (citováno 4. 5. 2018)

procesní záruky.¹⁷⁴ Je tak jen otázkou času, zda takto nastolený systém elektronického monitoringu ustojí politické rozejmě, či nikoliv.

7.3. Anglie a Wales

Právní úprava trestu domácího vězení v Anglii je obsažena v Criminal Justice Actu (dále jen „CJA“)¹⁷⁵, kde má podobu tzv. *curfew requirement* neboli požadavku nevycházet. Požadavek nevycházet může být uložen ve třech případech a to v rámci komunitního příkazu (*community order*), v rámci příkazu podmíněného trestu odnětí svobody (*suspended sentence of imprisonment*) či v rámci podmíněného propuštění (*home detention curfew*). Domácí vězení může být ukládáno také jako sankce při porušení podmínek u jiných uložených trestů například komunitním příkazem, konkrétně se může jednat o požadavek neplacené práce nebo je možné ho uložit i za nezaplacení pokuty.¹⁷⁶ Současně je možné ho uložit jako podmínku při propuštění na kauci.¹⁷⁷

Odsouzené osobě může být skrze komunitní příkaz uložen některý z těchto trestů:

- požadavek neplacené práce;
- požadavek zúčastnit se některých aktivit;
- požadavek navštěvovat určitý program;
- požadavek neúčastnit se zakázaných aktivit;
- požadavek nevycházet;
- požadavek zákazu vstupu;
- požadavek zdržovat se na určitém místě;
- požadavek podrobit se psychologické, protidrogové či protialkoholní léčbě;
- požadavek dohledu;
- požadavek navštěvovat účastnické centrum.

Při ukládání komunitního příkazu musí soud vycházet z jistoty, že trestný čin, případně jejich kombinace, byly dostatečně závažné pro uložení takového trestu¹⁷⁸

¹⁷⁴Dostupné z: <https://www.heise.de/newsticker/meldung/BKA-Gesetz-Bundestag-stimmt-fuer-E-Fussfessel-fuer-Gefahrer-und-Polizei-Cloud-3698913.html> (citováno 4. 5. 2018)

¹⁷⁵ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents> (citováno 8. 5. 2018)

¹⁷⁶ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/300> (citováno 8. 5. 2018)

¹⁷⁷ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/240A#commentary-c20116651> (citováno 8. 5. 2018)

¹⁷⁸ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/148> (citováno 8. 5. 2018)

a současně je nutné brát zřetel, aby se jednalo o požadavky, jenž jsou z pohledu soudu pro pachatele nejvhodnější a jsou přiměřené spáchanému trestnému činu.¹⁷⁹ Uvedené požadavky je možné ukládat samostatně, případně souběžně vedle sebe, avšak u některých z nich je vyžadován souhlas samotného pachatele (např. požadavek na podstoupení léčby), případně je zapotřebí získat potvrzení o vhodnosti pro pachatele a taktéž zajištění dostupnosti. Komunitní příkaz je možné uložit společně s pokutou, avšak není možné ho kombinovat s nepodmíněným trestem odnětím svobody ani podmíněným trestem odnětí svobody.¹⁸⁰ V případě, že pachatel uložený příkaz poruší, je možné ho zpřísnit uložením dalšího požadavku případně prodloužením doby jeho trvání, nebo příkaz zcela zrušit a pachatele znovu odsoudit k jinému požadavku. Avšak došlo – li k závažnému porušení, má soud možnost příkaz zrušit a pachatele odsoudit k trestu odnětí svobody trvání až šest měsíců. Jakožto nejnovější sankcí za porušení příkazu je možnost uložení pokuty.¹⁸¹ Stejně jako je tomu u nás, je uložení trestu odnětí svobody až tím posledním možným řešením a stejně tak není žádoucí, aby byl pachatel zatěžován příliš mnoha požadavky, neboť zde vyvstává riziko jejich nesplnění. Důraz by měl být kladen na dosažení původních cílů uloženého trestu.

Je – li uložen požadavek zdržovat se ve vymezeném čase na určitém místě, tzv. *curfew requirement*, neboli jinak zákaz vycestování, je nutné v komunitním příkaze specifikovat různá místa a časy pro určité dny.¹⁸² Předtím než soud přistoupí k uložení tohoto požadavku musí získat a důkladně zhodnotit informace o místě, kde se má odsouzený zdržovat včetně osob, které mohou být uloženým požadavkem ovlivněny.¹⁸³ Je – li soudem zvolen tento požadavek, musí též zajistit možnost pachateli docházet do zaměstnání, za vzděláním, případně účastnit se náboženských obřadů.

Požadavek nevycházet je anglickou právní úpravou striktně ohraničen, když nesmí být uložen v rozsahu kratším než dvě hodiny denně a větším než 16

¹⁷⁹ BANKS, R., HARRIS, L.: *Banks on sentence*. Volume 1. 9th Edition, Croydon, 2014

¹⁸⁰ FLORE, D. et al: *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. Cambridge: Intersentia Publishing., Ltd. 2012

¹⁸¹ CLOUGH, J., GOWLAND, J.: *Criminal litigation in practice*. 15th Edition. Newcastle upon Tyne: Northumbria Law Press, 2013

¹⁸² § 204 odst. 1 CJA, dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/204> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁸³ § 204 odst. 6 CJA, dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/204> (citováno 2. 6. 2018)

hodin denně.¹⁸⁴ Požadavek nevycházet nesmí být uložen na dobu delší než 12 měsíců.¹⁸⁵ V souvislosti s ukládáním požadavku nevycházet je žádoucí uložit dle ustanovení § 177 odst. 3 CJA¹⁸⁶ požadavek elektronického monitoringu, pokud to není v daném případě nevhodné.

Požadavek nevycházet je možné uložit i v rámci podmíněného trestu odnětí svobody neboli *suspended sentence of imprisonment*. Aby bylo možné uložit požadavek, je nutné, aby byl pachateli uložen trest odnětí svobody v trvání 14 dnů až dvou roků, přičemž je možné vydat příkaz, že nespáchá – li odsouzený další trestný čin, nebude muset trest odnětí svobody vykonat. Současně může příkaz odsouzenému ukládat povinnost vykonat jeden či více požadavků, mezi kterými se může vyskytovat i požadavek nevycházet. V případě, že nebudou splněny podmínky uloženého požadavku ve stanovené době, bude muset odsouzený uložený trest odnětí svobody vykonat. Stanovená doba nesmí být kratší než šest měsíců a v souhrnu delší než dva roky. Samozřejmě, že pokud soud ukládá požadavek nevycházet, jak již bylo uváděno výše, automaticky s tím uloží i požadavek elektronického monitoringu.

Poslední variantou, v souvislosti s níž je možné hovořit o domácím vězení, je uložení v rámci podmíněného propuštění, tedy tzv. *homme detention curfew*. Tento institut je ukládán vybraným jedincům, kteří splňují podmínky pro dřívější propuštění a kterým je současně ukládáno domácí vězení, jenž podléhá elektronickému monitoringu. Osoby mohou být na základě rozhodnutí ředitele věznice propuštění o 135 dnů dříve.¹⁸⁷ Odsouzení, na něž je možné podmíněné propuštění vztahovat, musí být osobami, jimž byl uložen trest odnětí svobody v trvání třech měsíců až čtyř let a musí vykonat nejméně ¼ uloženého trestu. Samozřejmě toto neplatí bezvýjimečně, pachatelé některých trestných činů jsou z tohoto vyňati úplně (pachatelé sexuálních trestných činů, zahraniční pachatelé v deportu) a u některých není tento postup doporučován (pachatelé více trestných činů, pachatelé závažné trestné činnosti). Při podmíněném propuštění je nutno zhodnotit i řadu dalších okolností, zejména zda propuštění do domácího vězení

¹⁸⁴ § 204 odst. 2 CJA, Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/204> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁸⁵ § 204 odst. 3 CJA, dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/204> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁸⁶ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/177> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁸⁷ § 246 odst. 1 CJA, dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/246> (citováno 2. 6. 2018)

neohrožuje oběť trestné činnosti nebo jiné osoby či zda nehrozí páchaní další TČ nebo snad porušení podmínek domácího vězení.¹⁸⁸ Podmínky trestu domácího vězení jsou zcela shodné jako v případě komunitního příkazu, tedy aby se propuštěná osoba zdržovala ve stanoveném čase na určitém místě a podrobila se elektronické kontrole. Domácí vězení však nesmí být uloženo v kratším trvání než devět hodin denně.¹⁸⁹ V rámci anglické právní úpravy existuje i speciální právní úprava v zákoně Criminal Justice and Immigration Act z roku 2008¹⁹⁰, jenž se týká dětí a mladistvých a stanovuje tzv. „Youth rehabilitation orders“ neboli nařízení o rehabilitaci mládeže. Těmto pachatelům je možné, stejně jako dospělým, možné uložit komunitní příkazy, avšak to jen tehdy, pokud omezení svobody uložené příkazem odpovídá a je přiměřené závažnosti spáchaného činu. Mladistvým pachatelům je v rámci příkazu možné uložit též řadu omezení a požadavků. Samozřejmě ani zde nechybí požadavek zdržovat se na určeném místě ve stanoveném čase, přičemž podmínky tohoto požadavku jsou totožné jako u dospělých pachatelů.

7.4. Polsko

Budeme – li hovořit o právní úpravě domácího vězení a monitoringu v Polsku sáhneme v historii až do roku 2009, kdy byl tento tzv. „front door“ model užit poprvé. Elektronický monitoring je uplatňován při výkonu trestu odnětí svobody, případně jím lze nahradit výkon části nebo celého trestu ve věznici méně přísným způsobem, který představuje především výkon v jiných prostorách než ve věznici. V rámci elektronického monitoringu je osobě odsouzené přesně vymezen čas a určené místo, kde se má zdržovat. Nutno podotknout, že tímto objektem může být i ubytovna či jiné přístřeší a nemusí se tak jednat o místo trvalého pobytu. Nejčastěji je tento trest ukládán pachatelům drobnějších krádeží, případně pachatelům, jenž usedají za volant pod vlivem omamných či návykových látek. Polská právní úprava výslovně zakazuje uložit tento trest recidivistům či osobám, jímž byl uložen trest odnětí svobody převyšující jeden rok. Striktně je vyloučeno uložení tohoto trestu jiné kategorii pachatelů než dospělým, přičemž jejich souhlas není vyžadován. Stejně jako ve výše uvedených zemích, ani Polsko není

¹⁸⁸ FLORE, D. et al: *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. Cambridge: Intersentia Publishing., Ltd. 2012

¹⁸⁹ § 253 odst. 2 CJA, dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/section/253> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁹⁰ Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/4/section/1> (citováno 2. 6. 2018)

výjimkou a odsouzenou osobu k trestu domácího vězení vybaví sledovacím náramkem. Monitorovací systém využívá radiofrekvenční technologie a satelitní sledování. Elektronický systém tvoří Úřad pro elektronický dohled, monitorovací subjekt včetně hlavního střediska a terénních hlídek.¹⁹¹ Elektronický monitoring je možné užít i při kontrole zákazu vstupu na hromadné akce.¹⁹² Kontrolu výkonu uložené sankce spojené s elektronickým dohledem zajišťuje soudní odborný kurátor.¹⁹³ Polští odsouzení mají možnost sami požádat o uložení trestu v elektronickém systému sledování, a to na základě písemné žádosti příslušnému okresnímu soudu, jenž vydá povolení k výkonu trestu elektronického dohledu nebo žádost zamítne. Žádost musí obsahovat souhlasy všech dospělých osob, jenž se nacházejí v objektu, kde hodlá daná osoba vykonávat trest domácího vězení. V případě, že odsouzená osoba řádně dodržuje podmínky elektronického monitoringu je možné požádat o předčasné ukončení trestu, a to po vykonání jeho poloviny, případně v zákonem stanovených případech po vyčerpání 2/3 trestu. V opačném případě, kdy odsouzená osoba podmínky poruší, rozhoduje vězeňský soud, který zruší udělené povolení k výkonu trestu elektronického dohledu a nařídí výkon zbytku trestu ve věznici.¹⁹⁴

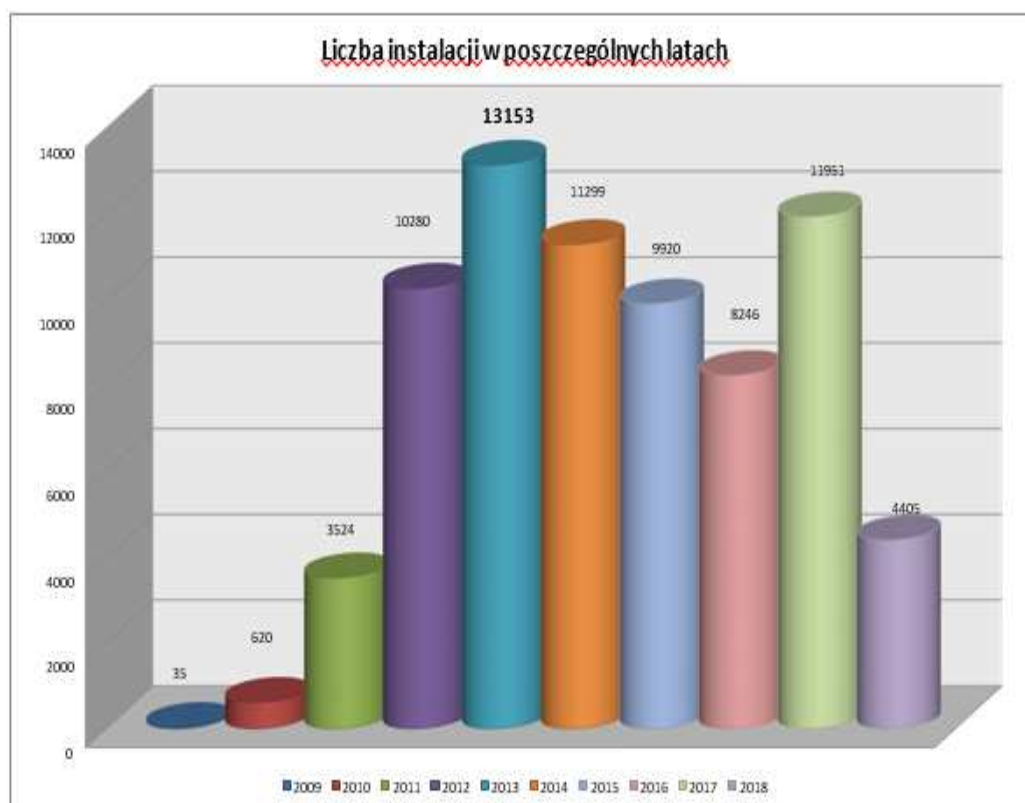
¹⁹¹ Dostupné z: http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/?page_id=54 (citováno 2. 6. 2018)

¹⁹² Dostupné z: <https://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6368&d=338780> (citováno 2. 6. 2018)

¹⁹³ Dostupné z: http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/?page_id=50 (citováno 2. 6. 2018)

¹⁹⁴ Dostupné z: http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/?page_id=18 (citováno 2. 6. 2018)

Obrázek 7- Počet provedených instalací elektronických náramků v Polsku v letech 2009-2018¹⁹⁵

zdroj: <http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/>

¹⁹⁵ Dostupné z: http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/?page_id=84 (citováno 2. 6. 2018)

8. Zhodnocení současné právní úpravy ve srovnání s úpravou zahraniční

Po stinném exkurzu do právní úpravy trestu domácího vězení a elektronického monitoringu vybraných zemích v kapitole výše je žádoucí vystihnout hlavní odlišnosti od úpravy české. Jako první byla nastíněna úprava trestu domácího vězení na Slovensku. Troufám si tvrdit, že jako tomu je i v ostatních oblastech, i zde je zcela znatelné blízké postavení obou sousedních států, když úprava tohoto trestu nevykazuje téměř žádné odlišnosti od úpravy české. Stejně, jako u nás, je možné na Slovensku trest domácího vězení uložit pachateli přečinu, u nějž je předpoklad, že uložení tohoto trestu s ohledem na okolnosti postačuje. Pachatel musí dát písemný slib, že se bude v určené době zdržovat ve vymezeném obydlí. Trest domácího vězení je možné uložit s účinností od 1. 1. 2016 v trvání nejvýše dvou roků, tedy ve shodné výměře, kterou umožňuje i český trestní zákoník. Vedle uloženého trestu domácího vězení je možné uložit řadu omezení či povinností, což by nebylo pro českou úpravu nic nového, avšak zde je důležité zdůraznit, že slovenská právní úprava obsahuje poněkud širší výčet omezení či povinností. Za zmínku stojí především povinnost nalézt si vhodné zaměstnání, povinnost vystěhovat se z bytu či domu, povinnost zdržet se jakéhokoliv kontaktu s danou osobou a výslovný zákaz přiblížit se k ní na vzdálenost pěti metrů. Posledně zmíněnou povinnost český trestní zákoník obsahuje v ustanovení § 48 odst. 4 písm. e) také, leč je zahrnuta do jiných povinností. V tomto ohledu se mi jeví přímo vytyčená povinnost v Trestném zákoně Slovenské republiky jako vhodnější. V případě porušení podmínek trestu domácího vězení přistupují slovenští kolegové ke stejnému způsobu řešení jako čeští soudci a dochází k přeměně trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody. Procesní podmínky tohoto trestu obsahuje stejně, jako u nás, procesní předpis čili Trestný poriadok. Obě země kooperují i v postupu při ukládání tohoto trestu. Primárně je nutné rozhodnout odsuzujícím rozsudkem o uložení trestu a následně je nutné ještě vydat rozhodnutí o nařízení výkonu trestu. Kontrolu nad výkonem tohoto trestu vykonávají v obou zemích probační úředníci. Nutno říci, že v rámci Slovenské republiky skýtá probace menšího významu a dostává se jí menšího prostoru, než – li je tomu v České republice. Probační služba na Slovensku disponuje menším počtem pracovníků, méně rozvinutou strukturou a taktéž i menším množstvím probačních programů oproti naší zemi. Elektronický monitoring v rámci

Slovenské republiky byl spuštěn do provozu dříve, než tomu bylo u nás, neboť první zmínky nalezneme již v roce 2013. Je namístě ale říci, že očekávání byly asi obou zemích stejně nadnesená a stejně tak jako vidíme v rámci českých statistik, ani na Slovensku není trest domácího vězení příliš ukládán a elektronický monitoring je tak v konečné důsledku málo využíván. Slovenští vrcholní představitelé namítali i pozdní školení soudců a jiných pracovníků justice, čímž tak došlo ke zpožděné možnosti uplatňování této technologie.

Co se německé právní úpravy týče, zde je právní ukotvení nejednotné, respektive roztržité a ponecháno v kompetencích jednotlivých spolkových zemích. Všeobecně je domácí vězení, respektive řečí německých zákonodárců elektronický monitoring, využíván od roku 2010 jako samostatná trestní sankce, jako součást výkonu dohledu, ale i při podmíněném propuštění. Tato sankce lze uložit nejen dospělým pachatelům, nýbrž i osobám od 14 let věku. Výslovně vyloučení z uložení této sankce jsou pachatelé, u nichž připadá v úvahu uložení trestu odnětí svobody do jednoho roku, to však neplatí bez výjimky, neboť na pachatele sexuálních trestných činů se tato podmínka nevztahuje. Zde se domnívám, že stanovené podmínky umožňují dvojí pohled na věc, protože vezmeme – li v úvahu tuto skupinu pachatelů, kteří jsou z uložení trestu vyloučení, nalezneme v § 68b odst. 1 až 4 StGb zakotvenou obligatorní podmínku proto, aby mohl být uložen trest elektronického monitoringu, a to, že se musí jednat o trestný čin, za nějž je možné uložit trest odnětí svobody ve výměře nejméně třech let. Toto právní ukotvení mi přijde zcela nejasné a leč má zřejmě za cíl vytvořit horní i spodní ohraničení při ukládání tohoto trestu, nejsem si zcela jista, zda toho bude touto úpravou dosaženo. Doba, na níž je možné tuto sankci uložit činí pět let s možností prodloužení, avšak s tou podmínkou, že každé dva roky je nutné provést přezkum. Souhlas odsouzeného s uložení této sankce všeobecně není třeba, avšak toto nemůžeme pojmout striktně, neboť jednotlivé spolkové země se k tomuto staví rozličně. Pro bližší a konkrétnější zaměření je nutné vycházet z právní úpravy konkrétní země, přičemž v této práci bylo záměrně vybráno Hesensko a Bádensko, jakožto dvě spolkové země fungující na odlišném principu. Spolková země Hesensko pojala úpravu elektronického monitoringu velmi precizně, když ji zabezpečuje nejen skrze elektronické náramky, ale jednou týdně i probačním úředníkem, který vykonává kontrolu

odsouzeného. Čili je zde možné hovořit o tzv. duplicitní kontrole odsouzených osob. Ukládání je možné v rámci příkazu a domácí vězení má být poslední možností před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody. Zde je žádoucí vyzdvihnout odchylku od obecné právní úpravy, neboť právě Hesensko stanovuje souhlas pachatele jako obligatorní podmínku pro uložení tohoto trestu a vyjma souhlasu samotného pachatele vztahuje podmínku souhlasu i na spolubydlící osoby, včetně toho, že pachatel musí udělit souhlas i s týdenním plánem. Taktéž je odchýlení od obecné úpravy v délce trvání tohoto trestu, jenž smí být uložen maximálně na šest měsíců. Pokud dojde k porušení podmínek uloženého trestu, nabízí právní úprava této spolkové země více možných variant řešení, kdy není ihned nutná přeměně v nepodmíněný trest odnětí svobody, ale existují i mírnější způsoby, mezi něž radí varování, zkrácení či úplné zrušení volného času mimo obydlí a poté až přichází na řad přeměna v nepodmíněný trest odnětí svobody. Elektronický monitoring v této spolkové zemi funguje na radiofrekvenční technologii. Oproti tomu zaměříme – li se na Bádensko, zjistíme hned zprvu odchylku od předchozí spolkové země. Elektronický monitoring využívá GPS technologii čili technologii finančně náročnější. Stejně tak jsou přísnější podmínky i pro uložení samotné sankce. I v této zemi je vyžadován souhlas samotného pachatele. Významnou odchylkou od předchozí spolkové země je i subjekt, jenž rozhoduje v případě porušení podmínek elektronického monitoringu, kdy se již nejedná o soud, nýbrž o ředitele věznice. Když zhodnotíme úpravy v těchto dvou spolkových zemích, setkáme se s velmi odlišnými modely. Model nastolený v Hesensku se setkal s velmi dobrou odezvou, uchytil se a je v hojně míře využíván, aniž by nadměrně zatížil finanční rozpočet země. Toto však nelze říci o modelu, jenž byl nastíněn v Bádensku, neboť ten využívá velmi náročnou technologii, která značí sama o sobě velkou finanční spotřebu a nadto podmínky, jež byly zakotveny proto, aby mohla být tato sankce uložena, jsou velmi přísné a model tak znemožňuje prakticky využívat.

Třetí nastíněnou právní úpravou byla úprava trestu domácího vězení v Anglii. Zde je možné spatřit řadu odlišností od právní úpravy v České republice, primárně zde má domácí vězení podobu požadavku, jenž se může vyskytovat ve třech formách, a to jako požadavek nevyházet uložený komunitním příkazem, v rámci podmíněného trestu odnětí svobody a v rámci podmíněného propuštění. Domácí

vězení neboli požadavek nevycházet je v Anglii možné uložit vedle jiných požadavků, kterých tamější právní úprava nabízí celou škálu. Délka tohoto trestu činí maximálně jeden rok. Významně striktně anglická právní úprava hovoří i o tom, že aby bylo možné uložit tuto sankci, musí být spáchání trestného činu dostatečně závažné či natolik závažné a při srovnání s naší právní úpravou, v níž je stanovena povinnost přihlídnout k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a poměrům pachatele, vidíme jistou přísnější hranici. V anglické úpravě taktéž nenajdeme přitěžující okolnosti, pouze ty, jenž pachateli polehčují, protože ty, jenž jsou mu dávány k tíži jsou součástí negativního hodnocení závažnosti trestného činu. Významnou odlišností je i nevyžadovaný souhlas pachatele. V případě, že je rozhodováno o uložení této sankce, je vydán pouze jeden příkaz, kdežto v naší právní úpravě je nutné obstarat nejen odsuzující rozsudek, ale i následné nařízení výkonu trestu domácího vězení. V rámci příkazu nevycházet musí být časové období stanoveno nejméně na dvě hodiny denně a maximálně pak 16 hodin denně, přičemž automaticky se k tomuto příkazu ukládá i elektronický monitoring. Kontrolu elektronického monitoringu na rozdíl od úpravy české nevykonává probační služba, avšak soukromá společnost. O podmíněném propuštění v Anglii nerozhoduje soud, jako je tomu u nás, ale ředitel příslušné věznice. Uložený trest domácího vězení pak nesmí být kratší než devět hodin denně. Speciální úpravu mají vyčleněnu do vlastního zákona děti a mladiství.

Poslední ze zmíněných zemí bylo Polsko. Zde se setkáme s domácím vězením fungujícím na bázi tzv. *front door modelu*, jenž funguje od roku 2009. Odlišností je, že tuto sankci není možné uložit mladistvým pachatelům, ani recidivistům či osobám, jimž byl uložen trest odnětí svobody převyšující jeden rok. Z toho plyne, že domácí vězení je možné uložit osobě, jenž byla odsouzena k trestu odnětí svobody až na jeden rok. Není zde vyžadován souhlas pachatele. Výkon domácího vězení probíhá ve vymezeném prostoru, kterým však může být i například ubytovna či hotel. Kontroly řádného výkonu trestu zabezpečuje soudní odborný kurátor. V případě porušení rozhoduje vězeňský soud, jenž ve většině případů nařídí výkon nepodmíněného trestu.

Tabulka 1- Komparace podmínek uložení domácího vězení s ostatními státy

	ČR	SR	Hesensko	Anglie	Polsko
Komu je možné DV uložit?	Dospělému i mladistvému pachateli	Nikoli mladistvému	Dospělému i mladistvému pachateli	Dospělému i mladistvému pachateli	Nikoli mladistvému
Na jak dlouho je možné DV uložit?	až na 2 roky	až na 2 roky	až na 6 měsíců	až na 1 rok	až na 1 rok
Je zapotřebí souhlas pachatele?	Písemný slib	Písemný slib	ANO	NE	NE
Kdo vykonává kontrolu?	Probační úředník (EM)	Probační úředník (EM)	Skrze EM ale i probačního úředníka	Soukromá společnost	Soudní odborný kurátor
Kdo rozhoduje při porušení podmínek?	Soud	Soud	Soud	Ředitel věznice	Vězeňský soud

zdroj: vlastní sestava

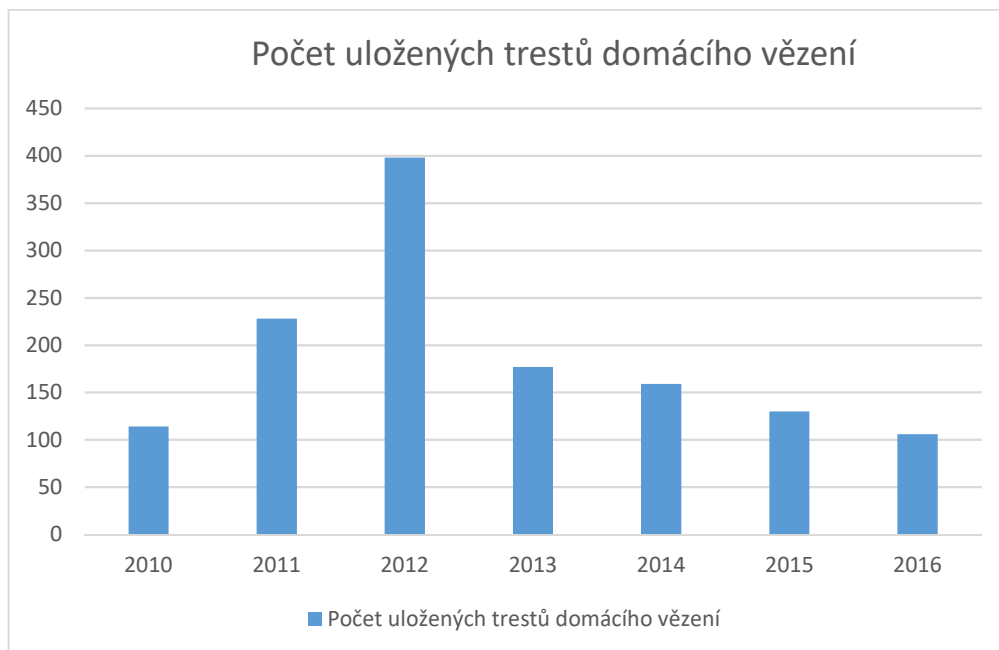
Jak ze sestavené tabulky vyplývá, podmínky jsou v každé ze zemí nastaveny různě, stejně tak se liší i doba možného trvání trestu, nutnost souhlasu pachatele, subjekt vykonávající kontrolu a v poslední řadě i subjekt rozhodující v případě porušení podmínek. Z tabulky je však zřejmé, že úprava česká s tou slovenskou vzájemně téměř konvalidují, pomineme – li, že slovenští sousedé nepřipouští uložení trestu domácího vězení osobám mladistvým. S ostatními státy

zaznamenává Česká republika menší či větší odchylky. Závěrem si troufám uvést, že v konečném důsledku jsou v hojnosti využívání trestu domácího vězení všechny země v jednotné shodě, neboť vyjma dobře fungujícího a více využívaného modelu nastoleného v Hesensku, zůstává tento trest i nadále v pozadí alternativních trestů.

9. Statistika ukládání trestu domácího vězení českými soudy

Jak již bylo v rámci kapitoly 1.1. nastíněno, trest domácího vězení ve statistikách ukládání českými soudy znatelně zaostává za ostatními alternativními tresty, především za trestem odnětí svobody podmíněně odloženým na zkušební dobu. Zaměříme – li se na hojnost uložení trestu domácího vězení od počátku jeho zavedení až do současnosti, přinese nám zjištění níže uvedený graf.

Graf č. 5 - Počet uložených trestů domácího vězení českými soudy v letech 2010 - 2016¹⁹⁶

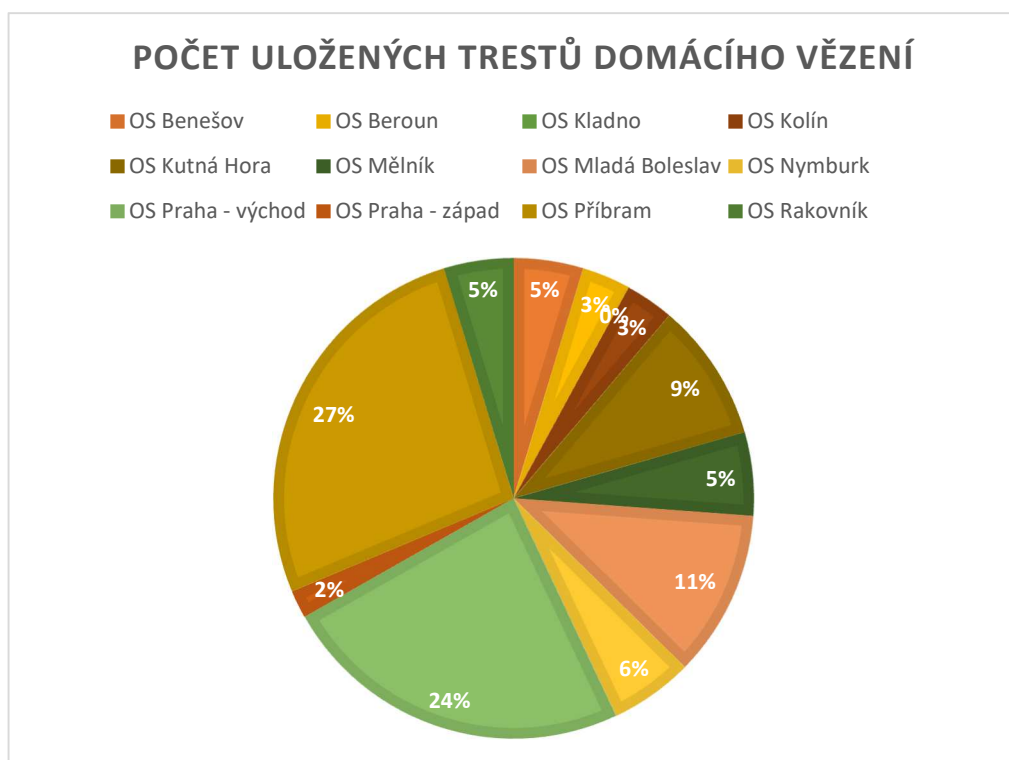
zdroj: <http://cslav.justice.cz/>

Jak z uvedeného grafu č. 5 plyne, trest domácího vězení od dob svého zavedení zažívá sestupnou tendenci, což potvrzuje celou práci zmiňovaný fakt jeho nízkého využívání. Vyjma roku 2012, kdy byl tento trest uložen v 398 případech, se počet uložení pohybuje v rozpětí 150-200 případů, přičemž za rok 2016 to bylo jen 106 případů.

Pro účely této kapitoly jsem se dále pokusila zajistit statistiky střeďočekých soudů spadajících pod působnost Krajského soudu v Praze.

¹⁹⁶ Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html> (citováno 8. 9. 2018)

Graf č. 6 - Statistika uložení trestu domácího vězení soudy v obvodu Krajského soudu v Praze v letech 2010-2018¹⁹⁷

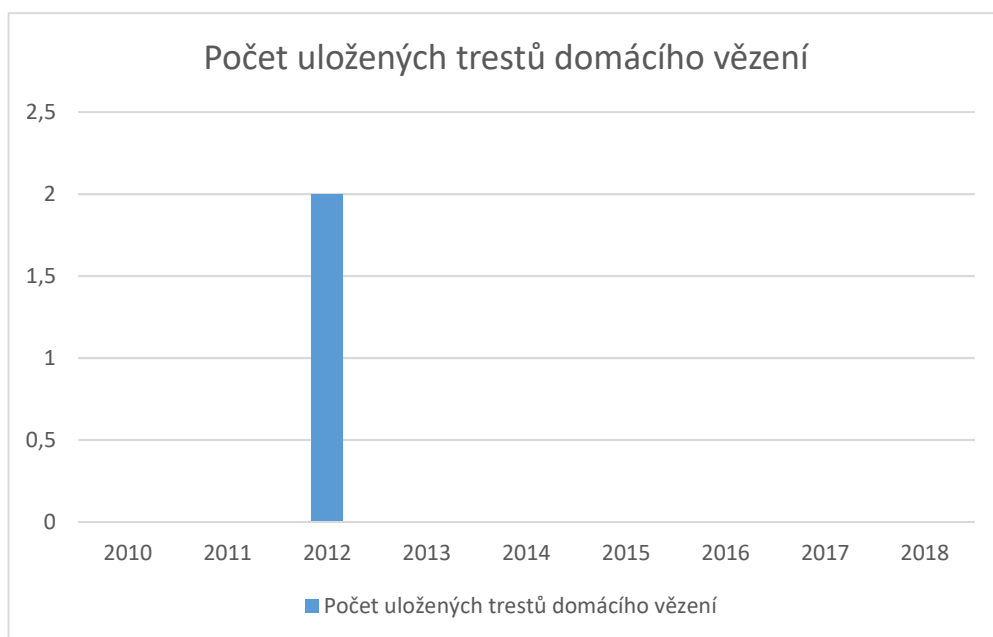

zdroj: vlastní sestava

Jak z uvedeného grafu č. 6 vyplývá, trest domácího vězení ve středočeské oblasti byl nejpočetněji uložen Okresním soudem v Příbrami a za ním, jen s rozdílem šesti případů, Okresním soudem Praha - východ. Naopak nejmenší míru využití vykazuje Okresní soud v Kladně, kde tento alternativní trest nebyl uložen ani v jediném případě.

¹⁹⁷ Graf byl sestaven z údajů získaných na základě žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, od okresních soudů spadajících do působnosti Krajského soudu v Praze

Graf č. 7 - Počet uložených trestů domácího vězení Krajským soudem v Praze za období 2010 - 2018¹⁹⁸

zdroj: vlastní sestava

Jak z grafu č. 7 vyplývá, předešlým uvedeným střeđočekým soudům nadřízený Krajský soud v Praze uložil od roku 2010 do současnosti trest domácího vězení ve dvou případech, kdy rozhodl o změně, případně částečné změně původního rozhodnutí soudu I. stupně. Zde je nutné však podotknout, že Krajský soud v Praze je soudem odvolacím, a tudíž je zde menší využití tohoto alternativního trestu předpokládáno.

¹⁹⁸ Graf byl sestaven z údajů získaných na základě žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, od Krajského soudu v Praze

Pokud bychom se zastavili u otázky, za jaké trestné činy byl trest domácího vězení středočeskými soudy uložen, najdeme odpověď v níže uvedených tabulkách.

Tabulka 2 - Přehled trestných činů, za které byl uložen trest domácího vězení¹⁹⁹

	OS Benešov	OS Beroun	OS Kladno	OS Kolín	OS Kutná Hora	OS Mělník
§ 337 TZ	☉	☉		☉	☉	☉
§ 205 TZ		☉		☉	☉	☉
§ 274 TZ		☉				☉
§ 358 TZ	☉	☉			☉	☉
§ 404 TZ		☉				
§ 196 TZ				☉		☉
§ 353 TZ					☉	
§ 234 TZ				☉		
§ 178 TZ	☉				☉	
§ 211 TZ	☉					
§ 354 TZ						☉
§ 175 TZ						☉
§ 228 TZ	☉					
§ 146 TZ	☉				☉	
§ 143 TZ						☉
§ 206 T zák.	☉					
§ 248 T zák.	☉					

zdroj: vlastní sestava

¹⁹⁹ Tabulka sestavena z údajů získaných na základě žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, od okresních soudů spadajících do působnosti Krajského soudu v Praze

Tabulka 3 - Přehled trestných činů, za které byl uložen trest domácího vězení²⁰⁰

	OS Mladá Boleslav	OS Nymburk	OS Praha - východ	OS Praha – západ	OS Příbram	OS Rakovník
§ 337 TZ	☉	☉	☉	☉	☉	☉
§ 205 TZ	☉	☉	☉	☉	☉	☉
§ 274 TZ	☉	☉	☉	☉	☉	☉
§ 358 TZ	☉		☉	☉		☉
§ 196 TZ	☉	☉	☉		☉	☉
§ 207 TZ		☉	☉			☉
§ 353 TZ	☉			☉	☉	☉
§ 234 TZ	☉		☉	☉		
§ 283 TZ	☉		☉		☉	
§ 178 TZ	☉		☉			☉
§ 268 TZ			☉			
§ 251 TZ			☉			
§ 201 TZ			☉		☉	☉
§ 209 TZ	☉		☉		☉	
§ 214 TZ			☉			
§ 147 TZ			☉			☉
§ 181 TZ			☉			
§ 211 TZ			☉			
§ 354 TZ	☉					
§ 175 TZ	☉				☉	
§ 228 TZ	☉					
§ 146 TZ	☉					
§ 143 TZ						☉
§ 325 TZ						☉
§ 202 TZ						☉
§ 213 TZ						☉

²⁰⁰ Tabulka sestavena z údajů získaných na základě žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, od okresních soudů spadajících do působnosti Krajského soudu v Praze

§ 326 TZ						€
----------	--	--	--	--	--	---

zdroj: vlastní sestava

Jak z tabulek vyplývá, nejhojněji byl trest domácího vězení uložen za přečin dle § 337 trestního zákoníku, tedy za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, téměř ve shodném počtu případů pak za přečin krádeže dle § 205 trestního zákoníku, dále pak za trestné činy narušující soužití lidí (§ 358 a § 353 trestního zákoníku). Významné zastoupení uloženého trestu skýtá i přečin ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 trestního zákona či přečin zanedbání povinné výživy dle § 196 trestního zákoníku. Naopak v nejmenším počtu případů byl trest domácího vězení uložen za trestné činy proti životu a zdraví, za trestné činy proti osobní svobodě, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti či za trestnou činnost směřující proti rodině a dětem. Odůvodnění je dle mého názoru možné spatřit ve vyšší typové závažnosti těchto činů s ohledem na objekt i subjekt, vůči němuž je trestná činnost směřována a současně při nich často nejsou splněny podmínky pro uložení tohoto trestu a je tak saháno pro nejpřísnější sankci, kterou je nepodmíněný trest odnětí svobody.

Statistika podává, že ukládání trestu domácího vězení českými soudy není příliš užíváno, což odpovídá tomu, co bylo nastíněno již v předchozích kapitolách práce. Tato alternativa se od samého počátku nesešla s ryzí podporou a je využívána minimálně. Zlom v takto nastavené realizaci může přinést mnoho slibující elektronický monitoring odsouzených osob.

10. Příčiny nízkého využívání trestu domácího vězení

Příčin neukládání trestu domácího vězení je velká škála, nicméně hlavní z nich byla a nadále i je nedostatečně zajištěná kontrola odsouzených, jinak řečeno, nedispozice monitorovacím zařízením, tedy faktická nevykonatelnost tohoto trestu, jak uvedl Okresní soud v Kladně při žádosti o poskytnutí informací o uložení tohoto trestu a čímž tak odůvodnil, proč z jeho strany od roku 2010 nedošlo k uložení žádného trestu domácího vězení. Je totiž skutečně nemožné, aby byla kontrola zajišťovaná pouze pracovníky probační a mediační služby, jenž namátkové kontroly vykonávají v rámci jejich jiné a velmi rozmanité činnosti. Proto je zřejmé, že četnost kontrol nemůže být hojná a tento alternativní trest splní svůj účel jen v minimu případů. Pokud však dojde k praktickému dořešení a odstranění nedostatků v zaváděném elektronickém monitoringu, trůufám si tvrdit, že je možné předpokládat zvýšené ukládání tohoto trestu.

Druhým významným důvodem nízkého využívání tohoto trestu je osobní situace pachatele, respektive jeho zázemí, kdy není možné přistoupit k uložení trestu v případě, že pachatel nemá trvalé přístřeší, tedy obydlí, které je obligatorní podmínkou pro uložení této sankce. V takovém případě je od počátku vyloučeno uvažování o tomto trestu.

Třetím důvodem znemožňujícím uložení trestu domácího vězení je případ, kdy v domácnosti s odsouzeným žijí i jiné osoby, zejména malé děti, pro něž by soužití s odsouzeným k trestu domácího vězení nebylo žádoucí.

Dalším důvodem je i vnímání tohoto trestu veřejností, pro něž fakticky nepředstavuje žádný postih pro pachatele. Povědomí veřejnosti v tomto duchu dle mého názoru není správné, neboť trest je možné považovat za nejprísnejší alternativu k trestu nepodmíněnému, protože striktně určuje a laicky řečeno svazuje odsouzeného k pobytu ve vymezené době na určeném území, tudíž zamezuje jeho volnému pohybu stejně jako trest nepodmíněný s rozdílem místa výkonu trestu. Nadto odsouzený po celou dobu výkonu trestu domácího vězení musí očekávat namátkové kontroly úředníků probační a mediační služby, což určitě není banální záležitostí a samo o sobě i toto představuje zásah do života odsouzeného. Samozřejmě je zde velká výhoda pro odsouzeného, protože je mu dána možnost zůstat a trest vykonávat v prostředí, v němž je zvyklý a není tak vytržen ze sociálního prostředí. Současně je odsouzenému umožněno navštěvovat

zaměstnání, což by mělo být vnímáno jako ryze kladný faktor. Není možné však opomenout, že skeptický názor veřejnosti podpořily i nedostatečné kontroly odsouzených z důvodu nedostatečného pokrytí pracovníky probační a mediační služby. Zbývá tak jen čekat, zda zavedení elektronického monitoringu přivede veřejné mínění ke kladnému náhledu na tuto alternativu trestu.

Praktická část

11. Výzkum č. 1

11.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je získat informace o praktickém fungování uloženého trestu domácího vězení, jeho kontrolování, případné úskalí, ale i výhody. Současně je cílem zjištění, v jaké stádiu a zda vůbec je s odsouzeným pracováno s ohledem na zavádějící elektronický monitoring osob.

11.2. Stanovení reprezentativního vzorku

Reprezentativní vzorek v daném případě tvořil pouze a jedině jeden odsouzený, který aktuálně na okrese Benešov v obvodu Okresního soudu v Benešově trest domácího vězení vykonává.

11.3. Stanovení dílčích otázek

Před zahájením provádění výzkumu jsem si stanovila otázky²⁰¹, jež jsou pokládány odsouzenému k trestu domácího vězení, jenž se dostavil na konzultaci na probační a mediační službu. Otázky jsou formulovány takto (Příloha č. 8):

1. Za jaký trestný čin Vám byl trest domácího vězení uložen?
2. V jaké výměře?
3. Byly u Vás zkoumány podmínky pro vhodnost uložení trestu domácího vězení? Kdy a kým konkrétně?
4. Jste osobou samostatně žijící v určeném obydlí, nebo tam s Vámi žijí i ostatní osoby?
5. Jak fakticky započala realizace trestu domácího vězení? Prosím, o co možná nejkonkrétnější popis.
6. Jak probíhá spolupráce s probační a mediační službou? Jak často tam docházíte? Jak často probíhají namátkové kontroly ze strany PMS?
7. Je s Vámi pracováno s ohledem na zavedení elektronického monitoringu? Jste na tuto možnost ze strany PMS připravován?
8. Jak na Vás tento trest působí? Pociťujete ho jako sankci?
9. Jaké spatřujete výhody tohoto trestu?
10. Jaké vnímáte naopak nevýhody?
11. Porušil jste již nějakým způsobem nastavené podmínky výkonu trestu domácího vězení?

²⁰¹ Příloha č. 8

11.4. Popis techniky výzkumu

Jako výzkumná technika byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, ve kterém je zpovídanému poskytnut prostor k vlastnímu projevu a je tím zachována i flexibilita tazatele k možnosti reakce na sdělení zpovídaného.

11.5. Průběh výzkumného šetření

Kvalitativní výzkumné šetření probíhá na půdě probační a mediační služby v Benešově, kam jsem se za odsouzeným po dohodě s vedoucí střediska dostavila. Zprvu po seznámení s průběhem rozhovoru, časovou zátěží a záměrem výzkumného šetření odsouzený dotázán, zda je ochoten ke spolupráci spočívající v odpovídání na mnou vytvořené otázky. Na základě jeho svolení bylo přikročeno k pokládání otázek, na něž odsouzený aktivně reagoval.

11.6. Zpracování záznamů

Probíhající rozhovor byl zaznamenáván do vlastní výpočetní techniky, přičemž takto získané základní poznatky byly důležitým stavebním pilířem prováděného šetření. Při závěrečném přepisu odpovědí došlo k drobným jazykovým úpravám pro lepší pochopení, ale vždy tak, aby nebyl narušen obsahový kontext.

11.7. Analýza získaných informací a závěr výzkumu

Na mnou položenou otázku, za jaký trestný čin byl odsouzenému trest domácího vězení uložen bylo sděleno, že se jednalo o ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku a přečin výtržnictví dle § 358 odst. 1 trestního zákoníku. Trestný čin odsouzený popsal jako nešťastnou náhodu a vyústění návštěvy kulturní akce.

K výměře uloženého trestu odsouzený uvedl, že mu byl uložen trest domácího vězení v trvání jednoho roku, přičemž v rámci trestního příkazu mu byla stanovena povinnost, v jaký konkrétní čas se má zdržovat ve vymezeném obydlí. Konec trestu má 15. 5. 2019.

Na otázku zjišťování podmínek pro vhodnost uložení trestu domácího vězení odsouzený odpověděl, že ze strany probační služby bylo toto řešeno před samotným uložením trestu. Na probační službě mu byly nastíněny dva hrozící tresty, a to obecně prospěšné práce (dále jen „OPP“) či domácí vězení, jelikož OPP by měl vykonávat v rozsahu 300 hodin tvorbou webových stránek, v nichž je zručný, nebyl by tento trest efektivní, a proto v úvahu připadalo domácí vězení.

Stanovisko spolužijících osob bylo ze strany probační služby taktěž zajišťováno, žije totiž v domě s rodiči a se sestrou. Všichni se museli vyslovit k tomu, zda souhlasí s tím, aby mu byl tento trest uložen. V tomto domě má hlášené trvalé bydliště a obývá zde jeden pokoj.

K dotazu, jak fakticky započala realizace výkonu trestu domácího vězení odsouzený uvedl, že poté, co byl vynesena jeho trest následovala odmlka do doby, než byl nařízen výkon trestu. Jelikož žije nespolečenským životem, zdržuje se pouze doma či v zaměstnání, tak se doručením usnesení o nařízení výkonu trestu fakticky nic nezměnilo. Před uložením trestu uváděl, jaké má zaměstnání, konkrétní časy jednotlivých směn a na základě toho mu byl vytyčen čas, kdy se má zdržovat v obydlí.

Ke spolupráci s probační službou bylo ze strany odsouzeného sděleno, že dochází pravidelně každý měsíc na konzultaci. Veškeré změny v čase zaměstnání musí hlásit vedoucí střediska, stejně tak i návštěvy lékaře. Dovolenu neřešil, neboť ji nevyužil.

Namátkové kontroly odsouzeného probíhají více jak pětkrát do měsíce s tím, že přitom byl již dvakrát podroben testaci na přítomnost alkoholu v krvi. Kontrolu provádí vždy jeden pracovník probační služby. Když dorazí k obydlí, telefonicky se ohlásí, odsouzený musí vyjít ven a podepsat listinu, že byl při kontrole přítomen. Kontroly probíhaly vždy přes den a nikdy za součinnosti Policie ČR.

K dotazu, zda bylo s odsouzeným pracováno v rámci zavádění elektronického monitoringu uvedl, že byl připravován na možné nasazení náramku, avšak nebyl vybrán. Sám by náramek vnímal jako přítěž, protože by ho omezoval v zaměstnání, kde byl povýšen na pozici vedoucího a mohlo by to vyvolávat pohoršení u podřízených. Nadále však zůstává v patrnosti a kdykoliv může být rozhodnuto o nasazení náramku.

K působení trestu domácího vězení bylo sděleno, že je sice rád, že mohl zůstat na svobodě a nemusel do věznice, nicméně by raději upřednostnil podmíněné odsouzení.

Jako výhodu tohoto trestu uvedl odsouzený pouze možnost zůstat na svobodě.

Naproti tomu nevýhodu neuvedl žádnou, neboť je člověk nespolečenský, a tudíž ho neomezuje povinnost zůstat doma.

K otázce porušení podmínek odsouzený uvedl, že nic neporušil, nebyla mu udělena žádná sankce. Při kontrolách byl vždy zastižen v obydlí, každé opuštění domácnosti předem hlásí. Do domácnosti za ním nechodí ani kamarádi, neboť s těmi je spojen skrze sociální síť a počítačové hry. Zbylé členy vidí pokaždé, když dorazí na návštěvu, tudíž není sociálně izolován a má zachované mezilidské vazby.

Závěrem výzkumu je tedy možné říci, že ze strany odsouzeného byl prakticky popsán původně nastolený model trestu domácího vězení, včetně významné role probační a mediační služby. Probační služba před samotným nařízením trestu velmi aktivně zjišťuje podmínky pro uložení domácího vězení, včetně stanovisek spolužijících osob, což je s ohledem na následnou vykonatelnost velmi důležité. Je možné také vidět, že vytíženost a současně personální nepokrytost probační služby provází výkon trestu negativním způsobem, neboť jak je z provedeného rozhovoru zřejmé, odsouzený je za měsíc kontrolován pouze pětkrát, což je dle mého úsudku velmi nedostatečné. Je patrné i to, že probační a mediační služba tyto kontroly činí přes den zcela záměrně, neboť si vystačí s jedním pracovníkem, což by ve večerních hodinách nebylo možné a bylo by nutné zachovat povinnost vyjíždění dvou pracovníků. Co se samotného trestu týče, jeho účel včetně působení na odsouzeného, nebylo možné zhodnotit, neboť odsouzený se zdržuje téměř jen v obydlí, případně v zaměstnání. Pozitivně odsouzený hodnotil pouze možnost zůstat na svobodě, tedy nepřijít o mezilidské vztahy.

12. Výzkum č. 2

12.1. Cíl výzkumu

Cílem dalšího výzkumu je získání přehledu ohledně činnosti probační a mediační služby ve vztahu k trestu domácího vězení na okrese Benešov. Zároveň je zjišťována pracovní činnost probační služby před uložením trestu a následně i při jeho výkonu, četnost kontrol, zajištění bezpečnosti pracovníků probační a mediační služby, způsoby porušení podmínek výkonu trestu. Do výzkumu je zahrnuto i zmapování situace vývoje elektronického monitoringu, jeho výhody z pohledu probační služby, opatření, které probační služba v této souvislosti přijímá, vzdělávání a školení pracovníků a praktické dopady po zavedení do činnosti pracovníků probační a mediační služby.

12.2. Stanovení reprezentativního vzorku

Pro účely zjištění výše uvedených skutečností je oslovena vedoucí probační a mediační služby – střediska Benešov Bc. Jitka Pohunková.

12.3. Stanovení dílčích výzkumných otázek

Před zahájením provádění výzkumu jsem si stanovila otázky²⁰², jež jsou pokládány vedoucí střediska k zodpovězení. Otázky jsou formulovány takto:

1. Z odborné literatury a statistik plyne, že trest domácího vězení je v naší republice málo využíván. Je tomu tak i na našem okrese?
2. Jak probíhá činnost probační služby před uložením trestu domácího vězení?
3. Jak funguje práce probační služby s odsouzeným ve výkonu trestu domácího vězení? Existují nějaké speciální programy?
4. Jak často jsou prováděny namátkové kontroly odsouzených?
5. Jak prakticky probíhají namátkové kontroly v nočních hodinách z hlediska pracovní doby probačních úředníků?
6. Je nějakým způsobem zajištěna bezpečnost pracovníků probační a mediační služby při výkonu namátkových kontrol? Liší se bezpečnostní opatření při kontrole přes den od kontroly v nočních hodinách?
7. Je nějaký rozdíl v přístupu k odsouzenému ve výkonu trestu domácího vězení, když se jedná mladistvého pachatele?

²⁰² Příloha č. 9

8. Jakými způsoby může dojít k porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení a jak jsou následně řešena?
9. V čem spatřujete největší výhodu trestu domácího vězení?
10. Jak je momentálně pojímáno a nahlíženo na elektronický monitoring odsouzených?
11. Myslíte si, že elektronický monitoring dopomůže k vyššímu ukládání trestu domácího vězení?
12. Přijímá probační a mediační služba v souvislosti se zavedením monitoringu nějaká opatření? Jsou pracovníci nějak na tento systém odborně školeni a vzděláváni?
13. Jaká bude role probační a mediační služby v případě zavedení monitoringu? Jak se bude prakticky angažovat při výkonu trestu domácího vězení?
14. Bude pro Vás zavedení tohoto modelu ulehčením práce?
15. Máte povědomí o tom, jak je využíván trest domácího vězení ve světě?

12.4. Popis techniky výzkumu

Pro tento výzkum je stanovena jako výzkumná technika opět polostrukturovaný rozhovor, kdy je vedoucí střediska vytvořeno výzkumné prostředí skrze předem stanovené otázky, k nimž se volně vyjadřuje.

12.5. Průběh výzkumného šetření

Kvalitativní výzkumné šetření probíhá na půdě probační a mediační služby v Benešově, kam jsem se za vedoucí střediska po telefonické domluvě dostavila. Zprvu po seznámení s průběhem rozhovoru, časovou zátěží a záměrem výzkumného šetření vedoucí střediska dotázána, zda je ochotna na mnou vytvořené otázky odpovídat. Na základě svolení bylo přikročeno k pokládání otázek, na něž vedoucí střediska spontánně reagovala.

12.6. Zpracování záznamů

Probíhající rozhovor byl zaznamenáván na volný list papíru. Získané poznatky bylo žádoucí následně zpracovat do výsledné podoby (viz Příloha č. 9), proto byly přepisovány do elektronické podoby tak, aby nedošlo k narušení obsahové stránky. Při přepisu odpovědí došlo k drobným jazykovým úpravám pro lepší pochopení ze strany čtenáře, ale vždy tak, aby nebyl narušen obsahový kontext.

12.7. Analýza získaných informací a závěr výzkumu

Na položenou otázku ohledně ukládání trestu domácího vězení na okrese Benešov bylo vedoucí střediska Benešov sděleno, že od doby zavedení trestu domácího vězení do českého právního řádu až do současné doby byl vykonáván dohled nad osmi odsouzenými. Současně však bylo prováděno i několik dalších předběžných šetření sloužících k případné přeměně nevykonaných trestů obecně prospěšných prací v trest domácího vězení, avšak ze strany probační a mediační služby přeměna doporučována nebyla. Z uložených trestů domácího vězení došlo k přeměně jednoho trestu domácího vězení v trest nepodmíněný.

K otázce činnosti probační služby ještě před samotným uložením trestu domácího vězení vedoucí střediska odpověděla, že záleží na tom, zda se jedná o případ v přípravném stádiu, kdy je probační služba pověřena k IPŠ = institut předběžného šetření. V tomto případě dochází ke kontaktu klienta za účelem provedení rozhovoru v rámci konzultace na středisku probační a mediační služby. V průběhu rozhovoru jsou zjišťovány osobní informace klienta, jeho rodiny i zaměstnání (pracovní doba, směnný provoz, termín dovolené, zastupitelnost v zaměstnání), jeho zájmů včetně náboženského vyznání, obydlí (veškeré údaje týkající se vlastnických práv, spolužijících osob). Současně je odsouzený poučen o podmínkách výkonu trestu včetně paušálních nákladů, které se s tímto pojí. V dalším kroku je probační službou sjednán termín návštěvy obydlí odsouzeného pro zajištění podmínek dosažitelnosti, dostupnosti, zda je řádně označeno (číslem popisným, zvonkem). Je nutné zjistit i limitaci dalších osob namátkovými kontrolami. Je nutné vést v patrnosti i vyloučení dané lokality pro bezpečnost pracovníků. O těchto zjištěných skutečnostech je následně pracovníkem probační služby sepsána zpráva o průběhu návštěvy v místě bydliště, která je následně přílohou zprávy předkládané soudu. V případě, že probační služba toto nečiní v přípravném řízení, ale až v rámci vykonávacího řízení, může tyto kroky podnikat až po pověření. V tomto stádiu již ale není dostatečný prostor pro to, aby byl zjišťován kvalifikovaný názor na vykonatelnost tohoto trestu, spolehlivost odsouzeného a není možné podat návrh na uložení přiměřených povinností, jejichž relevance vyplyne většinou v průběhu konzultace.

K otázce reálné činnosti probační služby při výkonu trestu domácího vězení vedoucí střediska uvedla, že pokud není uložena povinnost či omezení (př. zdržet

se požívání alkoholických nápojů, podrobit se testování, povinnost hradit výživné) uskutečňují se pouze namátkové kontroly s tím, že odsouzený je dotázán, zda je nějaká oblast, jenž by potřeboval řešit či nikoliv. V případě jeho kladné odpovědi je následně sjednán termín osobní konzultace. V případě uložených povinností či omezení dochází k jejich realizaci, tedy odsouzený je např. testován, vyzván k dokládání složenek na probační službu, upozorňován na nutnost hlásit změnu zaměstnání, hlásí termín dovolené, v případě návštěvy lékaře je odsouzený povinen tuto skutečnost zaslat pomocí SMS zprávy na telefonní čísla příslušných pracovníků probační služby a následně má povinnost tuto skutečnost doložit lékařskou zprávou.

K četnosti namátkových kontrol bylo uvedeno, že se vše odvíjí od toho, jaké časové vymezení odsouzený pro zdržování se v obydlí má a taktéž na pracovní době pracovníků probační služby. Ze strany probační služby byla stanovena povinnost absolvovat nejméně čtyři kontroly za měsíc – standardně však kontroly probíhaly minimálně dvakrát týdně s tím, že někdy byly prováděny i opakovaně v jednom konkrétním dni.

K praktické realizaci kontrol bylo zjištěno, že kontroly vykonávají nejen pracovníci probační služby, ale i asistenti, přičemž pracovníci probační služby mají aktuálně pevnou pracovní dobu od 10 do 13 hodin. Kontroly v nočních hodinách od 22 hodin by vždy měli vykonávat dvě osoby. V případě, že probační služba nemá dostatek osob k výkonu kontroly, je možné požádat o spolupráci Policii ČR. Kontroly musí být plánovány nejméně 14 dnů předem tak, aby byl dodržen pevný blok pracovníků probační služby, ale i přestávka mezi jednotlivými směny. Souvislá doba odpočinku pracovníka probační služby jedenkrát v týdnu musí být minimálně 34 hodin. Pracovní týden je pro pracovníky stanoven od pondělí 0:00 hodin do neděle 24 hodin a do toho je nutné zapracovat pracovní zatížení odsouzeného. Tam, kde dojde k prolnutí, mohou být realizovány kontroly. Služebním vozidlem je poté zamířeno do místa bydliště odsouzeného, následně je odsouzený telefonicky vyzván, aby se dostavil před nemovitost. Pokud není dostupný na telefonu, je zvoněno na příslušný zvonek či klepáno na dveře. V případě přítomnosti v obydlí je odsouzený vyzván k podepsání dokumentu s datem a časem kontroly, případně přítom může být provedeno i testování. V opačném případě, pokud není odsouzený zastižen, zanechá probační

služba písemnost s termínem, kdy se kontrola uskutečnila a současně s termínem, kdy se má dostavit na středisko probační služby a doložit důvod své nepřítomnosti v obydlí (zpravidla je termín stanoven na následující pracovní den).

Ohledně zajištění pracovníků probační služby bylo vedoucí střediska uvedeno, že je maximálně možné využít spolupráci s Policií ČR, ale jinak pracovníci probační služby nemají k dispozici žádné prostředky k vlastní ochraně, vyjma pepřových sprejů, které jsou v uzavřeném prostředí téměř bez účinku. Je tedy nutné nastavit jisté podmínky pro kontroly, tedy pracovníci nedochází přímo do objektů odsouzených, ale zvou si je před příslušnou nemovitost a nevystavují se zbytečným rizikům.

K otázce uložení trestu domácího vězení mladistvému pachateli vedoucí střediska uvedla, že nemá žádnou zkušenost s uložením trestu domácího vězení této specifické skupině, avšak předpokládá, že režim nastolený pro dospělé pachatele by byl převzat i zde, bylo by jen nutné zajistit stanovisko rodičů. Určitě by však vyvstávalo více komplikací, než – li u dospělých odsouzených, neboť např. by bylo nutné řešit volnočasové akce školy v době, kdy by měl odsouzený povinnost zdržovat se ve svém obydlí.

Co se porušení podmínek výkonu trestu týče bylo zjištěno, že k tomu dochází tehdy, pokud se odsouzený ve stanovené době nenachází ve stanoveném obydlí a není schopen doložit reálnou překážku, která mu v tomto brání. Nemusí však nastat pouze namátková kontrola probačními úředníky, ale každé příslušné oddělení Policie ČR má informaci o odsouzení k trestu domácího vězení a může tak kdykoliv učinit kontrolu, o jejímž výsledku následně informuje probační službu. V případě zjištěných porušení je nutné vždy informovat soud, který rozhoduje o nařízení veřejného zasedání k případné přeměně trestu. V rámci kontrol může být kontrolováno plnění uložených povinností či omezení, kdy je jejich případné porušení dáváno na vědomí soudu v rámci měsíční zprávy.

Jako výhody trestu domácího vězení vedoucí pracovnice uvedla udržitelnost zaměstnání a kontakt s rodinou.

K otázce náhledu na elektronický monitoring odsouzených vedoucí pracovnice sdělila, že dle jejího názoru se jedná o nepoužitelný nástroj, který je neúspěšně od roku 2010 zaváděn do praxe. Elektronický systém však jinak vnímá jako pozitivní přínos pro ulehčení činnosti pracovníkům při kontrolách

odsouzených a současně by bylo možné ho využít i například k ochraně poškozených.

K otázce, zda elektronický monitoring dopomůže k vyššímu využívání trestu domácího vězení vedoucí střediska uvedla, že dle jejího názoru ano, ale pouze v případě, že vše bude fungovat tak, jak má.

K přijímání opatření probační službou ve spojení se zaváděním elektronického monitoringu včetně vzdělávání pracovníků bylo uvedeno, že v současné době je zajišťováno personální obsazení pracovníky, kteří by byli specializovaní na instalaci a deinstalaci náramků včetně řešení problémů v terénu. Měl by zároveň probíhat testovací provoz, jehož průběh však není pracovníkům středisek znám. Z vlastního pohledu vedoucí střediska uvedla, že nepředpokládá zprovoznění systému dříve jak ve čtvrtině roku 2018, případně ještě později. Vzdělání by měli podstoupit zaměstnanci trestu domácího vězení v každém kraji s tím, že jednotlivé kraje budou pořádat semináře určené pro soudce, státní zástupce i pracovníky probační služby.

K otázce, jaká bude role probační služby v případě zavedení monitoringu a jak bude se bude prakticky zapojovat bylo sděleno, že i nadále bude úloha probační služby zásadní, když bude instalovat i deinstalovat zařízení a řešit technické problémy. Je jen zapotřebí nalézt pracovníky, jenž se budou věnovat ryze tomuto trestu, protože to pro běžného pracovníka v rámci pracovní doby není reálné. Jinak by však měla zůstat minimálně jednou měsíčně osobní kontrola a sociální práce s odsouzeným.

Zda bude zavedení monitoringu ulehčením práce probační služby vedoucí střediska uvedla, že za splnění určitých podmínek by být mělo. Nutné je se zamyslet nad tím, zda aktuální nastavení podmínek realizace probační služby je pro jednotlivá pracoviště a pracovníky únosné. Zde se nabízí prostor pro polemizaci o zavedení samostatných oddělení tak, aby byla schopna obsáhnout veškeré činnosti, aniž by do toho museli zasahovat ještě ostatní běžní pracovníci středisek.

K otázce povědomí o využívání trestu domácího vězení ve světě vedoucí pracovnice sdělila, že nějaké informace určitě má, neboť kolegové uskutečnili velké množství pracovních cest, z nichž právě informace o fungování trestu přivezli.

Závěrem je možné uzavřít, že probační a mediační služba v rámci trestu domácího vězení zajišťuje úkony již před uložením tohoto trestu a následně i jeho realizaci. V rámci výkonu trestu provádí kontroly odsouzených, které je možné realizovat jak přes den, tak i v noci, přičemž při nočních kontrolách platí jiná pravidla. Ze strany probační a mediační služby je dohlíženo nad řádným výkonem trestu, v případě zjištěného porušení dochází k předání věci soudu pro nastolení dalšího postupu a případné rozhodnutí. Co se elektronického monitoringu týče, je z rozhovoru s vedoucí střediska zřejmé, že podmínky fungování systému nejsou ideálně nastolené a je tak žádoucí nejprve navýšit stavy pracovníků, kteří budou schopni zajišťovat obslužnost a následně uzpůsobit teoretická pravidla pro praxi.

13. Úvahy de lege ferenda

Po zpracování rigorózní práce a zamyšlení se nad trestem domácího vězení do budoucnosti jsem dospěla k jistým závěrům. V první řadě, měla – li bych se vyjádřit k úpravě trestu domácího vězení v trestních předpisech naší země, hodnotím právní úpravu jako velmi zdařilý podklad pro užití této alternativy, kdy současně kvituji i odstranění dříve zákonem taxativně vymezeného časového období, v němž se měl odsouzený zdržovat v určeném období. Tímto odstraněním ze zákonné úpravy došlo k podpoře a zachování zásady individuality, kdy je možné toto časové rozmezí určit s přihlédnutím k osobě samotného odsouzeného a po zohlednění jeho práv a povinností. I přes kladné hodnocení české právní úpravy trestu domácího vězení je však možné po komparaci s ostatními státy vyzdvihnout pozitiva, která by byla vhodná zavést i do české úpravy. Prvotně musím říci, že s ohledem na téměř shodnou úpravu nejbližšího sousedního státu, tedy Slovenska, s úpravou naší, jsem přeci jen našla jistou odchylku, jenž vnímám pozitivně, a to konkrétně mezi výčtem povinností, které slovenská právní úprava umožňuje odsouzenému k trestu domácího vězení uložit, stanovenou povinností nalézt si vhodné zaměstnání. Může se zdát, že se jedná o pouze jednu nedůležitou povinnost, nicméně dovoluji si dodat, že tato povinnost je podle mého úsudku velmi vhodná a při uložení alternativ velmi žádoucí, byť jak z činnosti probační služby obecně známo, je odsouzený k tomuto motivován, ovšem je neodmyslitelné, že povinnost stanovená v odsuzujícím rozsudku má větší váhu, než – li neformální požadavek pracovníka probační služby, byť velmi důležitý. V německé právní úpravě oceňuji duplicitní kontrolu odsouzených, jednak skrze elektronický monitoring a současně skrze pracovníky probační a mediační služby, což by samozřejmě bylo v České republice vítáno, ale domnívám se, že s ohledem na nedostatek pracovníků probační a mediační služby, by nebylo možné toto naplnit. Při hlubším zamyšlení si myslím, že pokud je správně nastaven systém kontroly ať jedním či druhým způsobem, jeví se tato činnost jako nadbytečná. Jako negativum německé právní úpravy hodnotím nejednotnost úpravy trestu domácího vězení. Po vzhledu do úpravy anglické jsem nabyla dojmu, že by zde bylo možné čerpat přínosné poznatky do úpravy české, leč je anglický model nastaven na rozhodně větší přísnosti, než je model český, avšak i přesto vykazuje větší míru funkčnosti. Primárně kladně hodnotím tu skutečnost, že není

vyžadován souhlas pachatele k uložení trestu domácího vězení. V daném případě se totiž domnívám, že zajišťovaný slib není nezbytně nutný, neboť ani při ukládání zbylých alternativ k tomuto nedochází. Pachatel trestného činu by měl trest přijímat bez dalšího a pro případ, kdy beztak probíhá předběžné šetření probační a mediační služby, jímž je zkoumána vhodnost uložení tohoto trestu, se mi jeví slib jako nadbytečný. Nadto takovýto slib sám o sobě neskýtá záruku, že odsouzený k tomuto trestu bude řádně dodržovat podmínky výkonu, a stejně tak, jako u ostatních alternativ, následně bude porušení řešeno skrze přeměnu trestu. Proto z mého pohledu není slib pachatele nutný a do budoucna bych prosperovala, aby obligatorní podmínka slibu pachatele byla odstraněna z právní úpravy domácího vězení. V anglické úpravě je oproti české ještě další z přínosů, jenž by naše země určitě uvítala, a to uložení trestu skrze jediné rozhodnutí, kdy následně není nutné vydávat navazující rozhodnutí o nařízení výkonu. Myslím si, že jediné rozhodnutí, jenž bude zahrnovat veškeré skutečnosti s tímto trestem se pojící by bylo usnadnění práce především pro soudní osoby a současně by se tak zkrátila i doba začátku výkonu trestu, kdy je ze současné praxe známo, že na již zmíněné navazující rozhodnutí, jenž má podobu usnesení je mnohdy čekáno i měsíce. Jako méně kladné a prosperující hodnotím rozhodování o porušení podmínek v anglické úpravě ředitelem věznice, protože se domnívám, že stejně tak, jako soud rozhoduje o uložení trestu, měl by rozhodovat i v případě porušení podmínek trestu. Je tak možné shrnout, že česká právní úprava by do budoucna mohla převzít prvky úpravy anglické (uložení bez souhlasu pachatele, uložení i výkon jediným rozhodnutím) doplněné o povinnost vyvěrající z úpravy slovenské (povinnost nalézt si vhodné zaměstnání).

K tomu, aby byl český model téměř dokonalý a přispěl k hojnějšímu ukládání tohoto trestu je nezbytné, aby bylo do praxe zavedeno takové monitorovací zařízení, které bude schopno řádně zajistit kontrolu odsouzených. Je však nutné zdůraznit, že koncepce zavedení tak, jak ji doposud předestřelo Ministerstvo spravedlnosti dle mého názoru není příliš šťastná, neboť i nadále bude přetrvávat nedostatek pracovníků probační a mediační služby, jež budou tuto činnost vykonávat. Zde se domnívám tvrdit, že by v první řadě měly vzniknout na každé pobočce probační služby týmy, které se budou soustředit pouze na provoz a obsluhu monitorovacího zařízení, včetně aktivace a deaktivace těchto zařízení a

taktéž i na vyjíždění do terénu v případě porušení podmínek ze strany odsouzeného. Pro to, aby mohly takto nastíněné týmy vzniknout je však zapotřebí navýšit počet samotných pracovníků probační a mediační služby tak, aby bylo možné toto zrealizovat. Je však otázkou, zda Ministerstvo spravedlnosti k tomuto s ohledem na finanční zátěž přistoupí, či zda se bude snažit za stávajícího počtu pracovníků realizovat výkon trestu domácího vězení skrze monitorovací zařízení. Jako perspektivní model budoucnosti bych tak viděla systém, jenž by měl své vůdčí centrální středisko v Praze a poté by na jednotlivých pobočkách fungovaly specializované osoby, jejichž náplní práce by byl pouze a jen trest domácího vězení. Finanční zátěž tohoto trestu pro společnost je taktéž velmi výhodná, porovnáme – li náklady odsouzeného k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a náklady odsouzeného k trestu domácího vězení, dojdeme k závěru, že náklady domácího vězení jsou výrazně nižší a je tak škodou pro společnost, že není tato alternativa uplatňována. S finanční výhodou se pojí i doposud hojně zmítaná přeplněnost českých věznic, kterou by tato alternativa dokázala z části taktéž řešit.

Pokud bychom tedy chtěli dosáhnout hojnějšího ukládání tohoto trestu, bylo by přínosem, aby došlo k čerpání pozitiv zahraničních úprav a zároveň, aby v současné době již fungující monitoring odrážel požadavky především pracovníků probační služby, kteří jsou systému nejbližší, za současného odstranění nedostatků, jenž vycházejí při jeho praktickém využití na zřetel. Nezbyvá tak nic jiného než doufat, že představitelé vrcholné politiky nenechají tento rozvíjející se systém „*na pospas*“ osudu a budou intenzivně reflektovat jeho nedostatky a aktivně pracovat na jejich řešení.

Závěr

Rigorózní práce pojednává o trestu domácího vězení, přičemž ke zpracování tohoto tématu jsem se uchýlila primárně z důvodu zájmu o problematiku, současně však i z důvodu, že daná alternativa je v současné době velmi aktuálním tématem s ohledem na zavádění elektronického monitoringu do praxe, jehož vývoj jsem bedlivě sledovala. Cílem této práce bylo skrze teoretické pojetí nastínit a osvětlit samotný trest domácího vězení, jeho postavení mezi jinými alternativními tresty, historii i význam, současně i jeho platnou právní úpravu. Při zpracování bylo téměř nutností pozastavit se i nad úlohou probační a mediační služby, která má důležitou úlohu, neboť bez ní by nebylo možné naplnit účel trestu domácího vězení. S ohledem na výše uvedené byla do práce zahrnuta pasáž pojednávající o elektronickém monitorovacím systému, kde jsem se snažila vykreslit jeho historii, včetně jeho vývoje v České republice, doplněnou o střípky aktuálního dění. Část práce byla věnována i judikatuře, avšak zde nebyla práce příliš obohacena, neboť co se judikатурních výkladů týče, je možné je shrnout do pár řádků. Pro dokreslení celého konceptu byla věnována pozornost i zahraniční úpravě trestu domácího vězení v jiných konkretizovaných zemích a došlo tak k získání vhledu do ostatních právních řádů, české právní kultury leckdy i odlišných. Na základě získaných statistik vypovídajících o ukládání trestu domácího vězení českými soudy jsem rozebrala příčiny nízkého využívání a pokusila jsem se zamyslet na tím, co by bylo možné a vhodné změnit, aby byl trest více ukládán. Do praktické části jsem zařadila rozhovor s jediným aktivně odsouzeným k trestu domácího vězení na okrese Benešov, jenž byl ochoten sdělit a předat poznatky z výkonu tohoto trestu. Rámcový přehled o praktické realizaci trestu domácího vězení doplnila při rozhovoru vedoucí střediska Bc. Jitka Pohunková.

První kapitolu své práce jsem zaměřila na alternativní tresty v českém právním řádu, jejich druhy a zásady pro uložení. Tuto kapitolu jsem do práce zařadila proto, abych trest domácího vězení včlenila do právního rámce a nastínila jeho postavení. Kapitolu jsem doplnila i o statistiku ukládání alternativních trestů, z níž bylo zjištěno, že trest domácího vězení je oproti jiným alternativním trestům využíván ve velmi omezené míře. Pozastavila jsem se taktéž u obsahu § 52 odst. 1 trestního zákona, jenž taxativně vyjmenovává druhy alternativních trestů, mezi

nimiž samozřejmě nalezneme i pro práci důležitý trest domácího vězení. Po specifikaci možných alternativ jsem se zaměřila na podmínky a zásady, po jejichž splnění je možné o uložení uvažovat. Navazující kapitoly jsem již zaměřila přímo na trest domácího vězení, přičemž primárně jsem se pokusila nastínit jeho význam v právním řádu České republiky, kdy je vhodné zdůraznit, že jeho prioritou je zachování rodinných vazeb, a současně i z pohledu státu důležité snížení nákladů na jeho výkon včetně umožnění snížení zatíženosti českých věznic. Z historických souvislostí byla nastíněna úprava trestu v zákonech předcházejících tomu současnému, včetně nástinu odlišností, jimiž se tento trest vyznačoval. Větší pozornost byla v práci věnována současné právní úpravě, a to jak hmotněprávní, tak i procesněprávní. Rozebrala jsem předpoklady uložení trestu v trestním zákoníku uvedené, současně i povinnosti, které musí odsouzený plnit, je – li mu tento druh trestu uložen, přičemž jsem tuto část obohatila i o judikatorní výňatky pojednávající o vedení řádného života. Po uvedení základních předpokladů a povinností jsem přikročila k následkům porušení výkonu trestu domácího vězení, když jsem popsala přeměnu trestu včetně uvedení statistik přeměn trestu odnětí svobody v trest domácího vězení. Jak jsem již zmiňovala, po nastínění hmotněprávní úpravy bylo k ucelenému pohledu na tento trest nutné rozebrat i fázi na uložení trestu domácího vězení navazující, tedy pozornost směřovat na výkon trestu, který upravuje trestní řád. Jelikož trestní řád sám upravuje následky porušení výkonu trestu, tedy přeměnu trestu, pozastavila jsem se taktéž i u ní. Je zřejmé, že úprava trestu domácího vězení není obsažena pouze ve dvou základních trestních předpisech, a proto jsem alespoň zmínila i ostatní zákony či podzákoné předpisy o tomto trestu pojednávající.

Značná část práce byla věnována probační a mediační službě, na jejíž důležitou úlohu je upozorňováno v celé práci. Její činnost v rámci trestu domácího vězení je možné rozdělit do dvou oblastí - činnost před vydáním pravomocného rozhodnutí soudu a činnost po vydání takového rozhodnutí. Je zcela jasné, že činnost po vydání pravomocného rozhodnutí je podstatně širšího rozsahu, avšak k činnosti rozhodnutí předcházející je uvést, že jak z dostupných zdrojů a následně i praxe vyplynulo, jedná se o velmi podstatnou a důležitou činnost dopomáhající řádnému výkonu uloženého trestu. Tuto skutečnost jsem podpořila i statistikami probační a mediační služby podávajícími přehled o tom, kolik

stanovisek osob, u nichž uložení tohoto trestu přicházelo v úvahu, probační služba zajistila. Poté jsem se dostala k aktuální problematice a dle mého názoru i problému, pro nějž není tato alternativa využívána – elektronickému monitoringu. Pro začátek bylo žádoucí nastínit jeho historický vývoj v Evropě, neboť koncepty ostatních států byly inspirací pro model vzniklý v České republice. Konceptu naší země jsem se věnovala od jeho historického začátku do dnešní podoby. V rámci této kapitoly jsem zmínila veškeré snahy Ministerstva spravedlnosti o zavedení elektronického monitoringu, které můžeme hodnotit jako pestré, avšak dle výsledku téměř neúspěšné. Rozebrán byl i elektronický experiment uskutečněný v roce 2012, který byl podle mého úsudku základním stavebním pilířem, neboť obstál skrze svou technickou způsobilost, bezpečnostní odolnost a reálnou finanční náročnost a bylo rozhodnuto o jeho zavedení do trestní spravedlnosti. Leč se zdálo, že nastal dlouho očekávaný moment, opak se ukázal pravdou. I přes tento posun nebylo ze strany Ministerstva spravedlnosti možné nalézt vhodného zhotovitele náramků, a tudíž nebylo možné uvést systém do života. Přes opakované neúspěšné pokusy však můžeme říci, že kýženého výsledku se Česká republika dočkala na podzim letošního roku, kdy se podařilo nasadit první kusy náramků. Prvotní fáze nasazování náramků byla mou osobou aktivně sledována, tudíž jsem se pokusila práci obohatit o základní praktické poznatky této činnosti.

Před přechodem k úpravám zahraničním jsem do práce zahrнула i přehled judikatury, jenž o trestu domácího vězení pojednává. S mnoho dostupnými judikáty jsem se bohužel nesetkala, a tak jsem alespoň rozebrala z mého pohledu důležitý – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013. Pak již následoval plynulý přechod na úpravu trestu domácího vězení na Slovensku, v Německu, Polsku, Anglii a Walesu. Co se slovenské úpravy týče, nikoho zřejmě nepřekvapí, že tamější úprava vykazuje mnoho shodných znaků s úpravou naší, neboť oba modely vychází ze švýcarské koncepce. Slovensko se může pyšnit dřívějším začleněním trestu domácího vězení do právního řádu, protože k tomuto došlo již v roce 2006. Stejně tak bylo Slovensko rychlejší i při zavedení elektronického monitoringu, k němuž došlo v roce 2016. Při pohledu do statistik jsem zjistila, že Slovensko s ukládáním alternativy k trestu odnětí svobody šetří shodně jako Česká republika, avšak z dostupných statistických dat bylo viditelné, že po zavedení elektronického monitoringu došlo k nepatrnému

zvýšení ukládání trestu. Při studiu dostupných materiálů jsem měla možnost zjistit, že elektronický monitoring na Slovensku je možné využít ve shodných situacích, jako v České republice, avšak přeci jen mírnou nuanci bylo možné spatřit, a to v případě, kdy je elektronický monitoring na Slovensku využíván k ochraně obětí domácího násilí, je v České republice ochrana širší, když je možné ji poskytnout jakékoliv oběti. V právní úpravě SRN je odlišností spousta, neboť už jen v rámci celé země nalezneme mnoho odlišných úprav dle různosti soudních obvodů. Pro prezentaci dvou naprosto odchylných modelů jsem zvolila soudní obvod Hesensko a Bádensko – Württembersko. Základním koncepčním rozdílem proti naší úpravě je samotná možná délka trvání trestu, kdy v Hesensku není možné přesáhnout hranici šesti měsíců. Rozdíl mezi uvedenými soudními obvody je poté v používané technologii, kdy Hesensko využívá radiofrekvenční technologii, Bádensko využívá GPS technologii čili technologii značně finančně nákladnější. Odlišnost je spatřována i v případě rozhodování o porušení podmínek výkonu trestu odnětí svobody, kdy v Hesensku rozhoduje soud, v Bádensku však ředitel příslušné věznice. Výsledkem těchto rozdílů je skutečnost, že sice méně propracovaný hesenský systém se setkal s větší přízní a je v hojnější míře využíván, oproti modelu bádenskému. V Anglii jsem zaznamenala ještě více odlišností, než je tomu u modelu předešlého. V anglické úpravě je možné tento trest uložit až na jeden rok, není nutný souhlas pachatele, kontrolu vykonává soukromá společnost a v případě porušení rozhoduje ředitel věznice. Stručně řečeno, v anglickém modelu lze najít podobnost s modelem bádenským. Polsko je bližší alternativou bádenského a anglického modelu, oproti našemu modelu se liší v subjektu, jenž vykonává kontrolu. K tomu je příslušný soudní odborný kurátor a v případě porušení podmínek má konečné slovo vězeňský soud.

Závěrečnou pasáž práce jsem věnovala statistikám ukládání trestu domácího vězení českými soudy, k čemuž jsem oslovila veškeré okresní soudy spadající do obvodu Krajského soudu v Praze s žádostí o poskytnutí informací o uložení trestu v letech 2010 – 2018. Předně je nutné vyzdvihnout, že v tomto ohledu mi poskytly součinnost všechny okresní soudy daného obvodu a velmi ochotně podaly statistiky o uložených trestech. Po shromáždění získaných informací jsem došla ke zjištění, že v rámci středočeských soudů jsou značné rozdíly v počtu uložených trestů domácího vězení, kdy nejpočetněji tuto alternativu ukládá Okresní soud

v Příbrami a naopak nejméně, respektive vůbec, po této sankci sahá Okresní soud v Kladně. V souhrnu však lze uzavřít, že ani přes 57 případů uložení právě Okresním soudem v Příbrami nelze hovořit o početném ukládání, ba naopak, je tím pouze stvrzována výchozí teze celé práce o nízkém ukládání tohoto trestu. Statistiku jsem doplnila ještě o přehled trestných činů, za něž byl trest domácího vězení soudy uložen, přičemž nejhojněji je tento trest ukládán za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 trestního zákoníku a v téměř shodném množství za přečin krádeže dle § 205 trestního zákoníku. Naopak nejméně je ukládán při spáchání trestných činů proti životu a zdraví či proti osobní svobodě, což je možné logicky odůvodňovat vyšší typovou závažností těchto činů, s čímž se pojí hrozba uložení vyšší trestní sankce, a právě z tohoto důvodu často nejsou splněny podmínky pro jeho uložení. Po zhodnocení nasbíraných statistických dat jsem se v další kapitole pokusila zaměřit na příčiny nízkého ukládání a dospěla jsem k závěru, že hlavní příčinou tohoto stavu byla nedispozice monitorovacím zařízením pro dostatečné zajištění kontroly odsouzených. Záměrně je v předchozí větě užito minulého času, neboť v současné chvíli je již Česká republika ve stavu, kdy začala elektronický monitoring aktivně využívat a na podzim roku 2018 došlo ke spuštění systému elektronických náramků. Nicméně, jelikož s tímto zavedením nemáme příliš mnoho zkušeností, je nutné příčiny stále spatřovat v minulosti, tedy v systému, kde elektronický monitoring nefungoval. Jako další, neméně významnou příčinou nízkého ukládání domácího vězení, je osobní situace pachatele, přesněji řečeno nedispozice stálým obydlím, které je obligatorní podmínkou pro uložení trestu. Je zřejmé, že u osoby bez domova nebude možné přistoupit k uložení alternativy, neboť by nebylo možné naplnit smysl a účel trestu domácího vězení. Pokud však u osoby stálé bydlení nalezneme, můžeme se setkat s problémem, žijí – li s ním v tomto přístřeší i další lidé, jejichž stanovisko k uložení trestu domácího vězení je důležité. Nastíníme – li situaci, kdy odsuzujeme osobu, která bydlení sdílí s manželkou a malými dětmi, nebylo – by zřejmě žádoucí, aby nezletilé děti byly opakovaně vystavovány situacím, kdy do jejich domácnosti několikrát měsíčně dochází pracovník probační služby ke kontrole jejich odsouzeného otce. Podíváme – li se na to však z jiného úhlu pohledu, pro některé rodinné příslušníky by i toto narušování bylo akceptovatelné a přijatelné s ohledem na hrozící

nepodmíněný trest, a tedy případnou ztrátu denního osobního styku s odsouzenou osobou. Je však na subjektivním posouzení každého jedince, a proto je dle mého úsudku nezbytné šetření prováděné probační a mediační službou ještě před samotným uložením tohoto trestu. Samozřejmě další příčinou je nazírání společnosti na tento trest, pro níž tato sankce nepředstavuje žádný trest. Ze strany veřejnosti je zapomínáno na mnoho aspektů, v nichž je odsouzený k tomuto trestu omezen. Je sice pravdou, že zůstává v prostředí, v němž je zvyklý, avšak prostředí nemůže, vyjma návštěv zaměstnání a lékaře, opustit. Pro mnohé z nás je takovéto žití představitelné na pár dnů, maximálně týdnů, avšak nikoliv po léta. Současně zachovaná možnost návštěvy zaměstnání je právě proto, aby odsouzený, spáchá – li svým protiprávním počínáním nějakou škodu, mohl tyto závazky uhradit, případně, aby mohl i nadále žít a obstarávat svou rodinu. Jediným prostředkem, který by veškeré zmiňované příčiny mohl odstranit, případně alespoň eliminovat, je právě nově v život uvedený, elektronický monitoring.

Do rigorózní práce jsem zařadila i praktickou část, kdy jsem provedla rozhovor s vedoucí střediska probační a mediační služby Bc. Jitkou Pohunkovou. Pokusila jsem se zjistit, jaké je praktické fungování trestu domácího vězení, jaký je jeho reálný výkon a současně jsem i za její součinnosti sledovala vývoj elektronického monitoringu. Provedeným rozhovorem bylo stvrzeno, že trest domácího vězení je využíván a ukládán velmi málo, když od roku 2010 okres Benešov eviduje pouze osm odsouzených k tomuto trestu. Když jsme se s vedoucí střediska zaměřily na praktické otázky, tedy činnost probační služby ještě před uložením domácího vězení, bylo zjištěno, že probační služba provádí předběžné šetření, skrze které podrobně prošetří poměry odsouzeného, poučí ho o podmínkách výkonu trestu domácího vězení a o tomto provedeném sepíše zprávu, kterou předkládá příslušnému soudu, jenž na základě své vlastní úvahy trest uloží, nebo neuloží. Každopádně předběžné šetření může dopomoci snazší vykonatelnosti trestu. Po uložení trestu domácího vězení probační služba přebírá pomyslné žezlo a kraluje v dalším počínání, neboť dohlíží na realizaci a výkon uloženého trestu. V pravidelných intervalech se snaží provádět namátkové šetření v obydlí odsouzeného, nejméně však čtyřikrát za měsíc, kdy je v případě uložení povinnosti nebo omezení odsouzený například testován na alkohol či jiné omamné a psychotropní látky. Kontroly realizují pracovníci probační služby zejména přes

den, případně i v nočních hodinách, kdy je nutné po 22 hodině vyjíždět do terénu ve dvou osobách, z čehož jasně plyne, že pokud není dostatečné personální obsazení daného střediska, budou kontroly realizovány přes den právě proto, aby nebylo nutné vyjíždět v počtu dvou osob. Ke kontrole je možné přizvat i hlídku Policie ČR pro zachování bezpečnosti kontrolujících osob. Při zjištění porušení podmínek ze strany odsouzeného, podává pracovník probační služby soudu zprávu, který následně může nařídit veřejné zasedání směřující k přeměně trestu. Co se elektronického monitoringu týče, je nutné říci, že v době provádění prvního rozhovoru (duben 2018) byl systém teprve v testovací fázi, tudíž informace o praktickém chodu nebyly téměř k dispozici. Při setkání v září roku 2018 již vedoucí střediska disponovala mnohými fakty, o tomto zavedení vypovídajícími. Je vhodné zmínit, že vedoucí střediska zavedení systému kvitovala, nýbrž dodávala, že bude přínosný pouze tehdy, bude – li odrážet a reagovat na již v průběhu testace zjištěné nedostatky. K získání uceleného přehledu o výkonu trestu domácího vězení mi vedoucí střediska smluvila schůzku s odsouzeným, který tento trest vykonává jako jediný na okrese Benešov a současně byl ochoten sdělit své poznatky a zkušenosti s výkonem trestu. Na začátek je nutné uvést, že jak z rozhovoru vyplynulo, jedná se o osobu, téměř kontakt mimo obydlí nevyhledávající, ačkoliv to může působit nedůvěryhodně, neboť jak sám sdělil, tento trest mu byl uložen za spáchání přečinu ublížení na zdraví na veřejně přístupném místě. Avšak k tomuto odsouzený dodával, že se jednalo o ojedinělý exces, nic neměnící to, že jinak pobývá v domácnosti a vyjma zaměstnání nikam nechodí. Z provedeného rozhovoru se mi podařilo zjistit, že odsouzený má uložen trest domácího vězení v trvání jednoho roku za již výše zmíněný čin. Ačkoliv odsouzený uváděl, že s ním nebylo prováděno předběžné šetření, troufám si dodat, že tomu bylo právě naopak, když nadále dodal, že s ním bylo hovořeno o v úvahu připadajících trestech, kdy měl volbu mezi obecně prospěšnými pracemi a domácím vězením, dále byla zjišťována jeho pracovní doba a stanovisko spolužijících osob, z čehož dle mého úsudku jednoznačně vyplývá, že ze strany probační služby byl nastolen postup popsany vedoucí střediska při rozhovoru. K samotné realizaci odsouzený sdělil, že po odsouzení nastala prodleva a následně až několik měsíců na to, mu byl usnesením nařízen výkon tohoto trestu, s nímž v květnu 2018 započal. Jelikož se zdržuje permanentně v domácnosti nebo

zaměstnání, tak se po nařízení trestu fakticky pro něj nic nezměnilo. Pravidelně dochází na probační službu jednou za měsíc a několikrát do měsíce u něj probíhají kontroly pracovníkem probační služby. Vždy když se dostaví, zatelefonují mu, on vyjde před obydlí a podepíše listinu o tom, že byl zastižen v domácnosti. Jelikož mu byl uložen i zákaz požívání alkoholických nápojů, podrobuje se testaci ze strany pracovníků probační služby. U daného odsouzeného je možné vidět, že se přiklání k názoru většinové společnosti na tento trest, když uvedl, že by raději uvítal podmíněné odsouzení. Jako výhodu vidí pouze zachování sociálních vazeb, negativa domácího vězení nevnímá. Bohužel odsouzený nebyl vybrán jako vhodný případ pro nasazení náramku, což sám hodnotí pozitivně.

Přejdu – li k zhodnocení a závěru celé práce musím poznamenat, že leč dostupné literatury nebylo příliš, ve svém konečném důsledku se mi podařilo shromáždit takové množství, na jehož základě bylo možné práci vypracovat. V průběhu celého psaní jsem aktuálně sledovala vyvíjející se systém elektronického monitoringu, spolupracovala s probační a mediační službou – střediskem Benešov, stejně jako se zahraničními kolegy, jenž mi pomáhali získat potřebnou literaturu. V dané problematice trestu domácího vězení spatřuji velký pokrok, jenž odstartoval v září tohoto roku, a to zavedením elektronického monitoringu. Dle mého názoru je to prostředek, jenž může umožnit vyšší ukládání trestu domácího vězení českými soudy, stejně tak i v případě řádného fungování, změnit náhled veřejnosti na tuto sankci. Nedá mi, abych ze získaných postřehů nedodala, že tak, jak jsem mohla do nastolených pravidel elektronického monitoringu nahlédnout, spatřuji mnoho úskalí, jež budou muset být překonány, aby se tento systém setkal s příznivým ohlasem. Když jsem studovala získané podklady probační a mediační služby a následně i hovořila s vedoucí střediska, objevila se ihned řada nedostatků tohoto systému. Pokud začneme u samostatného náramku, náramek je sice vyroben z kvalitního, odlehčeného a vodotěsného materiálu, nýbrž není zase tak malý, aby mohl být nositeli pohodlný, aby mu nepřekážel při nošení určitého typu oděvu, případně obuvi. Nedovedu si představit, jak například osoba, jenž vykonává práci v holínkách, bude bez obtíží celé dny fungovat. Zároveň se domnívám, že leč dle získaných informací náramky nejsou instalovány napevno, tak jejich denní nošení může vyvolat řadu kožních, případně alergických potíží. Instalace náramku je vyloučena například u lidí, kteří

mají kardio stimulátor, často dochází na rentgenová vyšetření či trpí kožními problémy. Teplotní rozmezí náramku se pohybuje mezi – 10 stupni až + 50 stupni, přičemž vysoké teploty mají negativní vliv na stav baterie, tudíž zde se domnívám, že omezení vyvstává nejen v návštěvě např. sauny, ale i v zimě, kdy teploty vzduchu často klesají pod – 10 stupňů.

Pokud se pozastavíme u základnové stanice neboli komunikátoru, toto zařízení pokrývá vcelku malý prostor, tudíž v obydlí odsouzeného, jenž zaujímá větší plochu je nutné instalovat více stanic, aby pokryly celý prostor, což samozřejmě samo o sobě zvyšuje náklady. Současně je velmi nutné, aby stanice byla umístěna na místě, kde nedochází k otřesům, kde se k ní nedostanou ani děti, ani zvířata. Zařízení není možné namontovat například do ubytoven, kde je společná kuchyň či sociální zařízení. Náročné je také dobíjení zařízení, neboť zařízení je nutné udržovat neustále dobité, tedy odsouzený musí trávit hodiny u zásuvky elektrického napětí, odkud se nesmí hnout, aby zařízení dobil, protože power banka, která je další variantou umožňující dobití, není součástí výbavy dodávané s elektronickým náramkem a každý člověk jí nedisponuje.

Z mého pohledu velmi prospěšným je alkohol tester, jenž může být přidán k základnímu vybavení, avšak i zde vidím velký nedostatek, a to při základní manipulaci, která je pro uživatele celkem náročná a pro správné pořízení fotografie zorniček je nutné vyšší IQ, jenž není možné nikterak předem zkoumat ani hodnotit. Mohli bychom se také setkat s tím, že uživatel se nebude schopen správně podrobit testaci, čímž tak bude muset vyjíždět dostatečně personálně nezajištěná skupina k řešení daného problému.

Současně také vnímám jako procesní nedostatek i stav, kdy by měl být elektronický monitoring využíván pro případ náhrady vazby, kde je jen velmi krátká lhůta k poskytnutí součinnosti probační služby soudu, která by vyhotovila předběžné šetření, na jehož podkladě by soudce mohl rozhodnout o náhradě za vazbu. Troufám si tvrdit, že zde je tento postup téměř nemožný a nebude snadné v případě nařízení zajistit jeho bezproblémový výkon.

Samozřejmě je nutné dodat, že pokud nedojde k navýšení počtu pracovníků probační služby, bude jen stěží možné zajistit řádný výkon trestu domácího vězení. Závěrem si dovoluji uvést, že leč idea elektronického monitoringu konečně vstoupila v realizaci, mám obavy, aby řada jeho nedostatků nezpůsobila

tiché vymizení a nezůstalo tak u tendenčního modelu, užívaného doposud skrze kontroly probační a mediační služby. Můžeme jen doufat, že představitelé ministerských postů budou aktivně na zjištěné nedostatky reagovat a intenzivně je odstraňovat.

Resumé

I divided the rigorous work on home prison sentences into 11 chapters, and at the beginning of my work I briefly devote myself generally to alternative penalties in the Czech legal order, including the principles for their stowage, thus defining the legal framework for home jail. The following chapters already deal with this kind of criminal sanction. Initially, I analyze the significance and history of the home prison sentence, then slowly move on to the current legislation, with the first rule to dismantle the Criminal Code at the same time as effective, where I am suspended for assumptions for the imposition of a prison sentence, the obligations of the convict and the question of the conversion of sentences. Then I focus on procedural law enforcement, where I analyze the execution of the prison sentence and the question of transforming this sentence from a procedural point of view. For the sake of completeness of the work, I also mention the amendment in other laws, or sub-legal regulations.

Then I pay more attention to the probation and mediation service, which is projected through the work as it plays an indispensable role in this punishment. I deal with the concepts of probation and mediation, the organizational structure of the probation and mediation service, the role of the institute with the imprisonment of the home prison, and at the same time outline the vision of the probation and mediation service in the future. A significant part of my work is devoted to electronic monitoring, when I initially mention the history of interconnection with home prison, then I turn to the issue of monitoring in the Czech Republic, including the development of electronic monitoring system, ie conceptual efforts to put it into practice. As the institute became aware of changes during the writing of my work, when it was put into practice and the implementation and deployment of electronic monitoring was carried out, one subchapter deals with the actual development of monitoring. One chapter of my work has focused on case-law interpretations dealing with the imprisonment of a prison, given the low imposing of this sentence and the associated lack of case law. Almost the final chapter of the rigorous thesis is a comparison with the other stories, when I selected Slovakia, Germany, England and Wales and Poland as a sample, for which I placed this punishment in the legal framework of the country, outlined the differences of operation and referred to the electronic monitoring. In

the following separate chapter, I then evaluated our legislation as compared with the modifications in the previous chapter, when I also allowed to outline the positive findings of other countries, which would be appropriate to introduce and use in the Czech Republic as well. Using the collection of statistical data, I mapped the frequency of the imposition of a domestic prison sentence by district courts in the district of the Regional Court in Prague, which I addressed through the request for information. On the basis of the acquired knowledge, I included in the chapter a graphical representation of the imposed sentences of the home prison. In view of the helpfulness of some of the courts addressed, I was able to add a chapter to the chapter on what specific offenses the prison sentence had been imposed, thereby giving me a comprehensive overview of the group of offenses for which this sentence was most imposed. Since the data obtained resulted, and therefore the input theses mentioned at the very beginning of the work on the low penalization of the home prison sentence were confirmed, I tried to focus on the causes of this phenomenon. The most conspicuous four reasons have emerged as being entirely logical: not available through electronic monitoring, the unavailability of dwellings of the convicted, the negative opinion of co-residents, and the public's critical view of this punishment. The final chapter of the theoretical part of my thesis devoted my thoughts on the punishment of home jail to the future where I came to the conclusion that, if judges of the Ministry of Justice take into account already existing shortcomings in electronic monitoring, it is possible to expect a higher imposition of a Czech prison sentence the courts, otherwise I am afraid that the punishment will be similar to what has been done so far.

The theoretical part was followed by a practical part, which included 2 researches, namely interview with an actively sentenced to imprisonment in the Benešov district and interview with the head of probation and mediation services - Benešov centers. The conversation with the convict gave a practical insight, and he later confirmed the acquired theoretical knowledge about the procedure of the probation and mediation service in the case of the imposition of a prison sentence, or even the procedure of imposing the previous one. All the knowledge gained was subsequently supplemented or specified by the head of the Center, who willingly responded to all the questions asked, while providing the most up-to-

date and up-to-date information on electronic monitoring. To these interviews, I have to add that I have been a great and beneficial experience for me because, on the basis of the information obtained, in the case of the convicted, on the basis of practical knowledge, one could get a comprehensive view of how the prison sentence itself works in practice.

Seznam použitých zkratk

ČR = Česká republiky

SR = Slovenská republika

SRN = Spolková republika Německo

CJA = Criminal Justice Act

EMS = Elektronický monitorovací systém

OPP = Obecně prospěšné práce

GPS = Globální polohový systém

GSM = Globální systém pro mobilní komunikaci

Seznam použité literatury

1. Knižní zdroje

- BANKS, R., HARRIS, L.: *Banks on sentence*. Volume 1. 9th Edition, Croydon, 2014
- CLOUGH, J., GOWLAND, J.: *Criminal litigation in practice*. 15th Edition. Newcastle upon Tyne: Northumbria Law Press, 2013
- FLORE, D. et al: *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. Cambridge: Intersentia Publishing., Ltd. 2012
- HOLÁ, L. *Mediace*. Způsob řešení mezilidských konfliktů. Praha, 2003, ISBN 80-247-0467-6
- KARABEC, Z.: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Restorativní justice- Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha 2003
- KRATOCHVÍL, V. a kolektiv, *Trestní právo hmotné, obecná část*, 3.přepřacované a doplněné vydání, Brno 2002, ISBN 80-210-2985-4
- KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, Praha: C. H. Beck, 2005, ISBN 80-7179-813-4
- LEHMAN, J. et al. *The three „R’s“ of reentry*, Justice Solution, Washington, D.C., 2002
- LULEI, M. *Sociálna práca v trestnej justícii a probácie*, UKF Nitra, Nitra, 2011
- OSMANČÍK, O., VŮJTĚCH, J., KARABEC, Z. et al. *K problematice alternativních trestů a opatření*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, ISBN 80-86008-26-6
- SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, C.H.Beck, Praha, 2000, ISBN: 80-7179-350-7
- STREMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLÍKOVÁ, M., *Restoratívna justícia*, Praha: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-075-8
- ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník I, Obecná část (§ 1 až § 139), Komentář*, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, ISBN 978-80-7400-428-5
- ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., HRUŠÁKOVÁ, M., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, Komentář*, 3. vydání, C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7380-360-5
- ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, Praha: Leges 2011, ISBN 978-80-87212-68-4

ŠTERN, P. a kol. Probace a mediace. Možnosti řešení trestných činů. Praha, 2010, ISBN 978-80-7367-757-2

VAJZEROVÁ, E., ŠPÁNIKOVÁ, M. Výchovné a probačné programy v sociálnej práci v trestnej justícii, Dolný Kubín, 2013

VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem k 1.8.2011*, Praha: ANAG, 2011, ISBN 978-80-7263-677-8

ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*, Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Praha 2003, ISBN 80-902998-1-4

2. Časopisy

BOLEVIČOVÁ, L. *Německé zkušenosti s elektronickým monitoringem, aneb cesta k (ne) zavedení domácího vězení*. Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1, 2014

HOŘÁK, J., *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*, Trestní právo, 2005, č. 12

KREJČÍŘOVÁ, K., *Nový trest domácího vězení*, Státní zastupitelství, 2009, č. 10

KURILOVSKÁ, L. – LENHARTOVÁ, K. *EÚ jako otevřená cesta restorativnej justície*, Právní obzor, 96, č. 3/201

KYSELA, K., VOLEVECKÝ, P., *Trest domácího vězení*, *Trestní právo*, 2011, č. 7-8

NAVRÁTILOVÁ, J., *Trest domácího vězení*, Bulletin advokacie, 2009, č. 10

ŠČERBA, F. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011*, *Trestně právní revue*, roč. 11, 2012, č. 1

VICHEREK, R. *Přeměna trestu domácího vězení – věc v praxi skoro nemožná*, Státní zastupitelství č. 6, 2015

3. Internetové odkazy

<https://aktualne.centrum.sk/>

<http://cslav.justice.cz/>

<http://ekonomicky-denik.cz/>

<https://esmo.gov.sk/>

<https://housearrest.com/>

<http://kraken.slv.cz>

<http://novyportal.justice.cz/>

<https://pardubice.idnes.cz/>
<https://pravniradce.ihned.cz/>
<http://portal.justice.cz/>
<https://www.bundesregierung.de/>
<https://www.bundestag.de/>
<http://www.ceska-justice.cz/>
<http://www.dozorelektroniczny.gov.pl/>
<http://www.gesetze-im-internet.de/>
<https://www.heise.de/>
<http://www.ja-sr.sk/>
<http://www.justice.cz/>
<http://www.legislation.gov.uk/>
<http://www.nsoud.cz/>
<https://www.parlamentnilisty.cz/>
<https://www.pravniprostor.cz/>
<https://www.pmscr.cz/>
<https://www.rechtswörterbuch.de/>
<http://www.spiegel.de/>
<https://www.tyden.cz>
<http://www.uni-regensburg.de/>
<http://www.zakonypreludi.sk/>

4. Zákonné předpisy

vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady

vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

zákon č. 550/2003 Z.z., o probačních a mediačních úřednících a o změně a doplnění některých zákonov

zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu

zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon

5. Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 15.8.2017, I. ÚS 1202/17

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.7.2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6.1.2016, č.j. 7 Td 77/2015-9

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.7.2017, sp. zn. 4 Tz 43/2017

Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 24.1.2011, č.j. ÚOHS-S363/2010/VZ-18898/2010/520/DŘÍ

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7.6.2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 7 Td 66/2015

Seznam příloh

Seznam obrázků

Obrázek 1-Elektronický monitoring v Evropě	68
Obrázek 2 - Struktura probační a mediační služby v ČR	88
Obrázek 3 - Návrh organizační struktury probační služby	89
Obrázek 4-Předpoklady pro výkon probačního úředníka ve vybraných státech EU	92
Obrázek 5 - Technický koncept projektu elektronického monitorovacího systému na Slovensku.....	98
Obrázek 6 - Struktura elektronického monitorovacího systému při uložení trestu domácího vězení na Slovensku	99
Obrázek 7- Počet provedených instalací elektronických náramků v Polsku v letech 2009-2018.....	110

Seznam grafů

Graf č. 1 - Statistika ukládání alternativních trestů v letech 2008-2014	15
Graf č. 2 - Počet přeměn trestu odnětí svobody v trest domácího vězení za období let 2013 - 2016.....	42
Graf č. 3 -Počet zajištěných stanovisek pachatelů, u nichž by připadalo v úvahu uložení trestu domácího vězení za období od roku 2010 do roku 2016.....	61
Graf č. 4 - Počet uložených trestů domácího vězení na Slovensku v letech 2006-2016	94
Graf č. 5 - Počet uložených trestů domácího vězení českými soudy v letech 2010 - 2016.....	117
Graf č. 6 - Statistika uložení trestu domácího vězení soudy v obvodu Krajského soudu v Praze v letech 2010-2018.....	118
Graf č. 7 - Počet uložených trestů domácího vězení Krajským soudem v Praze za období 2010 - 2018.....	119

Seznam tabulek

Tabulka 1- Komparace podmínek uložení domácího vězení s ostatními státy ...	115
Tabulka 2 - Přehled trestných činů, za které byl uložen trest domácího vězení .	120
Tabulka 3 - Přehled trestných činů, za které byl uložen trest domácího vězení .	121

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Průvodce pro pachatele

Příloha č. 2 – Slib obviněného k uložení trestu domácího vězení

Příloha č. 3 – Poučení o výkonu elektronické kontroly v rámci rozhodnutí soudu

Příloha č. 4 – Stanovisko probační a mediační služby k možnosti nahrazení vazby/dohledem probačního úředníka/elektronickým monitoringem

Příloha č. 5 – Náramek a základnová stanice – uživatelská příručka

Příloha č. 6 – Komunikátor – uživatelská příručka

Příloha č. 7 – Testování alkoholu – uživatelská příručka

Příloha č. 8 – Otázky k rozhovoru s odsouzeným

Příloha č. 9 – Otázky k rozhovoru s vedoucí probační služby – střediska Benešov
Bc. Jitkou Pohunkovou

**Veškerá činnost Probační a mediační služby
je bezplatná.**

Adresa našeho pracoviště:

Trest domácího vězení

Průvodce pro pachatele

Integrace pachatele
Participace poškozeného
Ochrana společnosti

V čem spočívá trest domácího vězení?

Trest domácího vězení (TDV) je jedním z alternativních trestů, tj. trestů vykonávaných na svobodě. Omezuje osobní svobodu pachatele (musí se v daném časovém rozmezí zdržovat v místě svého bydlí), ale zároveň mu zachovává rodinné, ekonomické a ostatní sociální vazby. Soud může společně s domácím vězením pachateli uložit i další přiměřené povinnosti (např. podrobit se testování na zjištění přítomnosti drog v těle, absolvovat resocializační program...) a omezení (např. zákaz navštěvovat určená místa a zařízení nebo kontaktovat některé osoby). Domácí vězení může soud uložit za přečin pouze tehdy, když pachatel učiní písemný slib, že se bude ve stanovené době zdržovat v určeném obydlí, a že při výkonu kontroly trestu poskytne potřebnou součinnost vyplývající ze zákona. Soud může tento trest uložit až na dva roky.

Kdo kontroluje průběh výkonu trestu?

Kontrolu výkonu TDV provádí Probační a mediační služba (PMS) formou osobní namátkové návštěvy v pachatelově obydlí. Kontrola může probíhat případně i pomocí elektronického monitorovacího systému.

Jaká jsou moje práva v průběhu domácího vězení?

- Právo si před počátkem domácího vězení obstarat své rodinné a jiné záležitosti.
- Právo i při výkonu trestu chodit do svého zaměstnání, navštěvovat pravidelně bohoslužby či docházet dle svého zdravotního stavu na nutná léčení a s nimi související úkony (jestliže jsou tyto informace sděleny předem, soud je při uložení trestu může zohlednit).
- Právo požádat soud o změnu místa a doby výkonu domácího vězení (důvod musí být doložen).
- Právo požádat soud o přerušení výkonu trestu ze závažných důvodů (např. v důsledku hospitalizace, zdravotních nebo rodinných důvodů, např. neodkladné péče o dítě).

Jaké jsou moje povinnosti v průběhu domácího vězení?

- Zdržovat se v soudem stanovené době na určeném místě. Tato doba zahrnuje jak pracovní dny, tak i soboty, neděle a svátky.
- Dostavit se k projednání podmínek domácího vězení do střediska PMS a v průběhu výkonu trestu s pracovníky PMS spolupracovat.
- Informovat PMS o aktuálních osobních poměrech a jejich změnách (bydliště, zaměstnání, sociální situace).
- Poskytnout potřebnou součinnost, zejména umožnit provádění namátkových kontrol ve stanovené době v místě domácího vězení. V rámci kontroly výkonu trestu umožnit PMS vstup do svého obydlí a na požádání prokázat svou totožnost. Poskytnout potřebnou součinnost při výkonu elektronického monitorovacího systému.

- Po dobu výkonu trestu neprodleně informovat PMS o změnách, dotýkajících se průběhu TDV (například plánovaná hospitalizace, pobyt v cizině, změna zaměstnání a pracovní doby, atd.). Na základě žádosti může soud rozhodnout o přerušení trestu, případně změně místa a času jeho výkonu.
- Plnit přiměřené povinnosti a omezení, které soud stanovil.
- Na základě rozhodnutí soudu uhradit náklady spojené s výkonem trestu (jejich výši stanoví příslušná vyhláška).

Co dělat, když musím nenadále opustit obydlí v době výkonu trestu?

V případě neočekávané situace, např. náhlých zdravotních problémů vyžadujících okamžité ošetření lékařem nebo hospitalizaci a z jiných závažných důvodů ohrožujících lidské zdraví, je nutné tuto informaci co nejdříve telefonicky sdělit PMS a následně uvedenou situaci doložit (např. potvrzení o návštěvě lékaře, pobytu v nemocnici nebo jiný doklad, odůvodňující porušení TDV). V případě elektronického monitorovacího systému postupovat podle instrukcí jeho provozovatele.

Co se stane, když PMS zjistí porušení podmínek trestu?

Pokud jsou záměrně porušovány podmínky uloženého trestu, a to zejména:

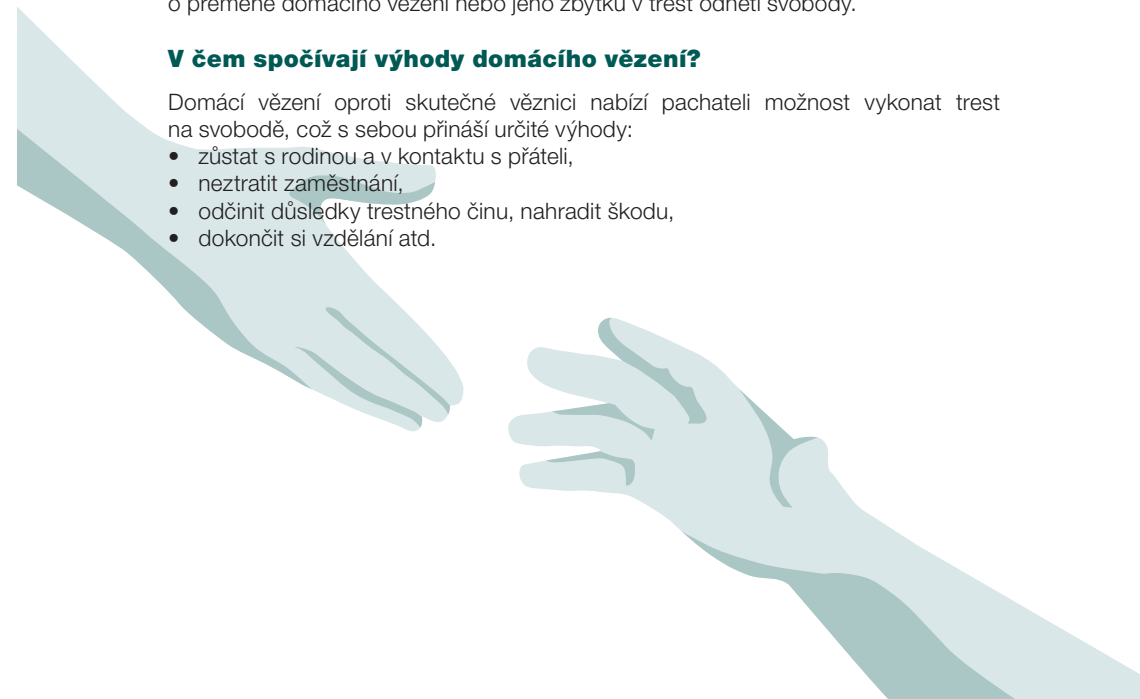
- nepřítomností v určené době na stanoveném místě,
- nedokládáním důvodů případného porušení trestu,
- neplněním uložených povinností a omezení,

PMS neprodleně informuje soud, který situaci posoudí a může například rozhodnout o přeměně domácího vězení nebo jeho zbytku v trest odnětí svobody.

V čem spočívají výhody domácího vězení?

Domácí vězení oproti skutečné věznici nabízí pachateli možnost vykonat trest na svobodě, což s sebou přináší určité výhody:

- zůstat s rodinou a v kontaktu s přáteli,
- neztratit zaměstnání,
- odčinit důsledky trestného činu, nahradit škodu,
- dokončit si vzdělání atd.

Vaše sp. zn.:

Naše čj.:

Počet listů: ...
Počet příloh: ...

Státní zastupitelství v / Okresní soud v T

.....

SLIB OBVINĚNÉHO K ULOŽENÍ TRESTU DOMÁCIHO VĚZENÍ

Jméno a příjmení:	
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

Potvrzuji, že jsem byl probačním úředníkem/asistentem (dále jen probačním pracovníkem) poučen o podmínkách trestu domácího vězení a souhlasím s jeho případným uložením.

V této souvislosti beru na vědomí, že kontrola trestu domácího vězení může být vedle namátkových kontrol, prováděných probačním pracovníkem, zajišťována také prostřednictvím elektronického monitorovacího systému (dále jen EMS).

Prohlašuji, že jsem byl seznámen s podmínkami výkonu elektronické kontroly- viz příloha: Poučení o výkonu kontroly prostřednictvím elektronického monitorovacího systému.

Prohlašuji, že k dnešnímu dni mi nejsou známy žádné skutečnosti, které by bránily ve výkonu trestu domácího vězení a v uplatnění kontroly prostřednictvím EMS. Nejsem si vědom žádných skutečností, které by mi bránily strpět na svém těle technické zařízení (tzv. náramek) 24 hodin denně po dobu výkonu trestu. Pokud mi tento trest bude rozhodnutím soudu uložen, budu jej řádně vykonávat.

NEBO:

Z níže uvedených důvodů se (dočasně - do kdy) nemohu podrobit elektronické formě kontroly.

Slibuji, že se budu v rámci výkonu trestu domácího vězení zdržovat ve stanovené době na soudem určené adrese.

Slibuji, že při výkonu kontroly trestu domácího vězení poskytnu veškerou potřebnou součinnost, která spočívá zejména v:

- umožnění vstupu probačních pracovníků do mého obydlí;
- umožnění kontroly mé přítomnosti v místě a době výkonu tohoto trestu prostřednictvím EMS a namátkových kontrol prováděných probačními pracovníky;
- poskytnutí součinnosti probačnímu pracovníkovi při instalaci a deinstalaci kontrolního zařízení (tzv. náramku) a při nastavení parametrů fungování EMS v místě výkonu trestu;
- udržování všech součástí EMS v provozuschopném stavu pravidelným nabíjením;
- nošení komunikátoru stále při sobě a přijímání všech hovorů vyvolaných jeho prostřednictvím;
- plnění všech pokynů, které mi budou předávat pracovníci operačního střediska za účelem ukončení případného porušení podmínek trestu;
- plnění soudem uložených přiměřených omezení a povinností včetně elektronické kontroly přítomnosti alkoholu v dechu;
- hrazení způsobené škody na svěřených zařízeních;
- hrazení nákladů výkonu trestu dle aktuálního znění vyhlášky č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady.

Po celou dobu výkonu trestu domácího vězení budu s probačními pracovníky a v případě elektronické kontroly budu spolupracovat také s pracovníky operačního střediska.

Naše čj.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

POUČENÍ O VÝKONU ELEKTRONICKÉ KONTROLY V RÁMCI ROZHODNUTÍ SOUDU

...

Jméno a příjmení:

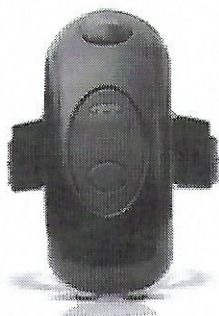
Datum narození:

V souvislosti s přípravou podkladů pro rozhodnutí soudu ve věci / Na základě rozhodnutí soudu ve věci... Vám byl uložen trest ... / Vám bylo uloženo trestní opatření ... / Vám byla uložena povinnost... / Vám byla nahrazena vazba za využití elektronické kontroly.

V rámci výkonu kontroly prostřednictvím elektronického monitorovacího systému (dále jen EMS) jste povinen:

- poskytnout všem osobám zajišťujícím kontrolu prostřednictvím EMS (tzn. probačním pracovníkům a pracovníkům operačního střediska Ministerstva spravedlnosti ČR) veškerou potřebnou součinnost;
- umožnit probačním pracovníkům vstup do místa výkonu trestu či opatření za účelem zaměření a nastavení parametrů fungování EMS v daném prostoru, instalace, údržby a deinstalace technických zařízení;
- zajistit přívod elektřiny k místu vhodnému pro umístění základnové stanice (např. pomocí prodlužovacího přívodu);
- v rámci zajištění stability základnové stanice zajistit vhodné místo, příp. strpět připevnění základnové stanice oboustrannou lepicí páskou k pevné podložce;
- poskytnout probačnímu pracovníkovi potřebnou součinnost při instalaci a deinstalaci koncového zařízení (tzv. náramku) a toto zařízení strpět na svém těle po celou dobu výkonu trestu či opatření, pokud soud nerozhodne jinak;
- za všech okolností přijmout hovor na Vašem komunikátoru či mobilním telefonu a dbát pokynů pracovníků operačního střediska;
- podrobit se na výzvu elektronické kontrole přítomnosti alkoholu v dechu, pokud Vám tato povinnost byla soudem uložena;
- informovat o tom, že jste nositelem náramku zdravotnický personál, a to vždy před absolvováním odborného vyšetření - např. při magnetické rezonanci, rentgenových vyšetřeních, při vyšetření na EKG, CT apod.;
- zacházet se všemi součástmi EMS tak, aby nedošlo k jejich poškození či ztrátě;
- zajistit, aby nedocházelo k neoprávněné manipulaci se zařízeními (především se základnovou stanicí, která musí zůstat na místě, na kterém byla instalována);
- strpět pořízení svých biometrických údajů při zahájení elektronické kontroly i v jejím průběhu;
- nosit zařízení vždy při sobě a dbát na jejich pravidelné dobíjení (u náramku a komunikátoru minimálně 1x za 24 hodin) do plného stavu baterie;
- potvrdit převzetí svěřeného zařízení na předávacím protokolu.

Zařízeními pro účely elektronické kontroly se rozumí:

Náramek je zařízení připevňované na dolní končetinu v oblasti kotníku pomocí pevně připojeného popruhu. Přerušení popruhu je hlášeno zaměstnanci operačního střediska. Náramek je napájen vestavěnou baterií, kterou má monitorovaná osoba povinnost pravidelně nabíjet každý den (nejlépe ve večerních hodinách, kdy má povinnost zdržovat se v určeném obydlí). K nabíjení je nutné připojení do elektrické sítě nebo je možné využít externí nabíječku (powerbanku), kterou lze připevnit na náramek.

Základní funkcí náramku je vyhodnocování, zda se osoba nachází nebo nenachází v oblasti pokryté rádiovým signálem základnové stanice.

Pokud náramek eviduje stav, že není v dosahu základnové stanice, je uveden do činnosti modul GPS a přijímá družicové signály pro lokalizaci místa, ve kterém se náramek nachází.

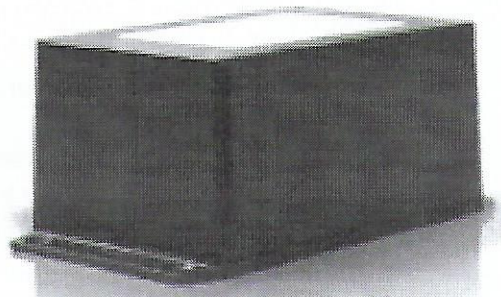
Náramek je napájen vestavěnou baterií, kterou má monitorovaná osoba povinnost pravidelně nabíjet každý den. Pokud kapacita baterie poklesne na nízkou hodnotu (mezi 50-30 % nabití), je na tento stav automaticky upozorněn zaměstnanec operačního střediska, který případ řeší s monitorovanou osobou jako incident. Pokud nepřistoupí monitorovaná osoba k zahájení nabíjení a kapacita dosáhne kriticky nízké hodnoty (pod 30 % nabití), vyvolává náramek vibrační upozornění monitorované osoby v intervalech zkracujících se podle míry vybití.

Rozměry náramku: 9,5 x 5,2 x 2,7 cm

Váha náramku: 170 g

Náramek i upevňovací popruh jsou vyrobeny z plastu

Základnová stanice je zařízení, které se umísťuje v obydlí monitorované osoby a je trvale napájeno z elektrické sítě. Pro případy přerušení dodávky elektrické energie je zařízení vybaveno nabíjecí lithium-iontovou baterií, která umožňuje nezávislý provoz až po dobu 30 hodin. Zařízení vysílá rádiový signál, jehož intenzitu lze nastavit podle velikosti obydlí tak, aby signál pokrýval obydlí v celém rozsahu. Je nutno zajistit, aby základnová stanice byla umístěna na jednom pevném místě v obydlí (nejlépe upevněná k podložce oboustrannou lepicí páskou) a tudíž jí nešlo pohybovat.

Rozměry základnové stanice: 12 cm x 7,7 cm x 5,7 cm

Komunikátor monitorované osoby, který je poskytnut monitorované osobě, je „chytrý“, dotykový mobilní telefon s instalovanými aplikacemi přizpůsobenými účelům elektronického monitoringu.

Komunikátor umožňuje pracovníkům Probační a mediační služby a zaměstnancům operačního střediska kontaktovat v případě potřeby monitorovanou osobu. Ostatní funkce mobilního telefonu jsou omezeny, nelze se na něj dovolat z jiného telefonu ani z něj uskutečňovat hovory. Komunikátor je nutno nabíjet každý den do plného stavu baterie.

K identifikaci monitorované osoby slouží otisk prstu.

Alkohol tester je mobilní detektor přítomnosti alkoholu v dechu monitorované osoby.

Detektor pracuje ve spojení s mobilním telefonem (komunikátorem), který zobrazuje monitorované osobě pokyny k provedení testu, pořizuje kvůli její identifikaci fotografii osoby provádějící test a odesílá naměřené hodnoty do informačního systému.

Frekvenci a dobu výzev k provedení testu lze nastavit automaticky v systému, nebo k provedení testu může být monitorovaná osoba vyzvána operátorem operačního střediska.

Probační pracovník je při výkonu kontroly prostřednictvím EMS oprávněn zejména:

- provádět úkony nutné k zajištění fungování elektronického kontrolního zařízení (vč. náramku) a za tím účelem vstoupit do místa výkonu trestu či opatření a provést instalaci a deinstalaci zařízení, kontrolu jeho fungování apod.;
- informovat ve svých zprávách soud o průběhu výkonu kontroly;
- prověřovat důvody porušení podmínek kontroly prostřednictvím EMS a o těchto porušeních bezodkladně informovat soud, který trest či opatření uložil.

Beru na vědomí, že jako porušení podmínek výkonu elektronické kontroly může být posuzováno:

- nepřítomnost v místě výkonu trestu či opatření v soudem určeném čase;
- vstup do zakázané zóny nebo nepřítomnost v příkázané zóně v soudem určeném čase;
- pozitivní výsledek testu na přítomnost alkoholu v dechu, nepodrobení se na výzvu alkoholovému testu nebo provedení testu jinou osobou;
- neposkytnutí součinnosti pracovníkům operačního střediska a pracovníkům Probační a mediační služby;
- veškerá neoprávněná manipulace se svěřenými zařízeními či jejich úmyslné poškození;
- neudržování všech zařízení v provozuschopném stavu pravidelným dobíjením baterií.

Dále beru na vědomí že:

- jakékoliv zásahy do svěřených zařízení jsou zcela nepřípustné a budou probačním pracovníkem hodnoceny jako porušení podmínek trestu;
- v případě život ohrožujících či jiných závažných zdravotních komplikací jsem oprávněn odejmout elektronický náramek z těla přestřížením úchytkové pásky; aby tento úkon nebyl následně vyhodnocen jako porušení podmínek výkonu trestu či opatření, jsem povinen doložit oprávněnost přestřížení pásky (např. vyjádřením lékaře);
- koncové zařízení (tzv. náramek) je vodotěsné natolik, že je možné dodržovat běžná hygienická pravidla. Se zařízením však není možné se potápět, vystavovat je vysokým teplotám nad 50°C nebo nízkým teplotám pod - 10°C;
- veškeré hovory vedené mezi mnou a pracovníkem operačního střediska budou nahrávány a údaje o mém pohybu a veškeré s tím související záznamy budou v EMS uchovávány nejdéle po dobu dvanácti měsíců po skončení výkonu elektronické kontroly, pokud nebyly při jejím výkonu zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení;
- škoda, kterou způsobím na svěřených zařízeních neodbornou manipulací, zanedbáním péče či nezajištěním dostatečné ochrany, po mně bude vymáhána;
- odpovídám i za vady, které budou zjištěny až při následném testování přístroje a nebyly zjištěny při jeho vrácení pracovníkům Probační a mediační služby.

INFORMACE O ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

ve smyslu čl. 13 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV

Probační a mediační služba bude zpracovávat Vaše osobní údaje za účelem kontroly výkonu trestu domácího vězení/ nahrazení výkonu vazby/plnění přiměřené povinnosti uložené soudem při podmíněném propuštění /

V této souvislosti bude Probační a mediační služba zpracovávat Vaše osobní údaje **v rozsahu**: jméno, příjmení, rodné číslo nebo jiné národní identifikační číslo, adresa pobytu, telefonní kontakt, e-mailová adresa, adresa zaměstnavatele, údaje o Vaší trestné činnosti, včetně její historie, informace o pracovní době a jiných důležitých důvodech pro pobyt mimo bydliště, informace o lokalizaci (místech, kde se zdržujete), údaje o užití alkoholu a identifikační fotografie při použití alkotesteru (v případě uložené povinnosti podrobit se testování na alkohol), identifikační biometrické údaje, a to otisky prstu, fotografie (v případech nahrazení vazby a případech, kde je pomocí elektronické kontroly chráněna osoba), informace o účasti na náboženských setkáních, **Doplňte/upravte údaje dle konkrétního případu.**

Zpracovány budou dále dokumenty, které si Probační a mediační služba sama vytvoří např. pro účely kontroly zpracovávaných osobních údajů.

Správce těchto osobních údajů bude Probační a mediační služba, se sídlem Senovážné náměstí 995/1, Praha 1 – 110 00, adresa elektronické pošty pro ochranu osobních údajů: osobni.udaje@pms.justice.cz, ID datové schránky: raea5y.

Probační a mediační služba je oprávněna Vaše osobní údaje zpracovávat bez Vašeho souhlasu.

Ve vztahu ke zpracování Vašich osobních údajů máte následující práva:

- a) právo na opravu a doplnění Vašich osobních údajů;
- b) právo na výmaz osobních údajů, a to v případě, pokud správce porušuje zásady zpracování stanovené příslušnými právními předpisy nebo omezení zpracování některých kategorií osobních údajů nebo pokud má správce povinnost tyto údaje vymazat;
- c) právo na omezení zpracování – omezení zpracování namísto opravy nebo výmazu osobních údajů může správce provést v případě, že subjekt údajů popírá jejich přesnost, přičemž nelze zjistit, zda jsou tyto údaje přesné nebo v případě, že tyto údaje musí být uchovány pro účely dokazování;
- d) právo na přístup k osobním údajům (sdělení o tom, jaké údaje jsou o Vás zpracovány) – tomuto právu nemusí být vyhověno, pokud by vyhověním došlo k ohrožení plnění úkolů v oblasti předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a lidech;
- e) právo podat stížnost Úřadu pro ochranu osobních údajů, se sídlem Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7, adresa elektronické pošty: posta@uoou.cz , ID DS: qkbaa2n;
- f) právo požádat o soudní ochranu.

Kontaktní adresou pověřence pro ochranu osobních údajů, na něhož můžete směřovat jakékoli dotazy či žádosti, je poverenec@mzp.justice.cz.

Během výkonu kontroly prostřednictvím EMS se můžu na probačního pracovníka obracet s žádostí o spolupráci při řešení aktuálních obtížných situací, které mohou mít negativní vliv na její průběh.

Beru na vědomí, že pokud budu chtít uplatnit své právo seznámit se se zprávami, které probační pracovník zasílá příslušnému soudu, sdělím tuto skutečnost probačnímu pracovníkovi.

Podpisem tohoto poučení prohlašuji, že jsem měl možnost poučení prostudovat, rozumím mu a měl jsem možnost položit doplňující otázky, které mi byly zodpovězeny.

.....

Probační úředník

Vaše sp. zn.:

Naše čj.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

Státní zastupitelství v Okresní soud v T

.....

STANOVISKO PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY K MOŽNOSTI NAHRAZENÍ VAZBY / DOHLEDEM PROBAČNÍHO ÚŘEDNÍKA / ELEKTRONICKÝM MONITORINGEM

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

1. PRŮBĚH SPOLUPRÁCE

Informace o:

- způsobu navázání kontaktu obviněného s PMS a o průběhu spolupráce;
- zda byl obviněný již někdy v evidenci PMS, za jakým účelem a s jakým výsledkem;
- stručný a věcný popis průběh spolupráce, jak se choval v průběhu kontaktu s probačním pracovníkem, jak by zodpovědný k plnění dojednaných úkolů;
- jak se stavěl k možnosti uložení trestu, zda svůj postoj v průběhu spolupráce někdy změnil a jak;
- tom, zda byl již někdy v evidenci PMS, za jakým účelem a s jakým výsledkem;
- tom, zda probační pracovník spolupracoval s dalšími osobami, s kým bylo jednáno, jakým způsobem, jaký vyplynul závěr (návštěva bydliště;)
- z jakých zdrojů provedl probační pracovník objektivizaci získaných informací, jaké informace takto objektivizoval a s jakým výsledkem.

2. OSOBNÍ A SOCIÁLNÍ POMERY OBVINĚNÉHO

(ve vztahu k možnosti uložení NVD)

Rodinné poměry a sociální vztahy

Informace o tom:

- s kým a kde žije;
- soc. prostředí, ve kterém žije;
- jaké má závazky (děti, vyživovací povinnost, péče o svěřenou osobu);

(ve vztahu k povinnosti zdržovat se v obydlí)

Informace o:

- denním režimu pachatele;

- *aktivně vykonávaných zájmových aktivitách (konkrétně jaké a jak jsou časově náročné, zda je obviněný provádí mimo domov apod.);*
- *závazky vyplývající z jeho případných povinností v rámci jeho členství v zájmové organizace, případně příslušnost k náboženskému společenství a jeho pravidelná účast na bohoslužbách.*

Zaměstnání a finanční situace

Údaje o tom:

- *jaké je současné zaměstnání pachatele, zda a kde pracuje, zda je nezaměstnaný a zda je/není v evidenci úřadu práce, další zdroje příjmů (dávky apod.);*
- *jaké časové závazky vyplývají z výkonu jeho povolání, jakou má pracovní dobu, zda jezdí za prací mimo domov a v případě, že ano, kda a jak často;*
- *jaké má případně další pracovní povinnosti jinde než u svého zaměstnavatele, zda má nějaké brigády, pravidelné pracovní nebo zájmové aktivity mimo domov;*
- *zadluženost;*
- *plány/závazky týkající se práce nebo vzdělávání (např. nástup do rekvalifikací, studia atd.) v nejbližší budoucnosti.*

Bydlení

- *popis soc. prostředí a bydliště pachatele, ve kterém žije / do kterého se bude vracet;*
- *jaký je jeho vztah k tomuto obydlí (nájemní smlouva, vlastník, neoficiální podnájem atd.) a jeho stabilita, spokojenost pachatele s bydlením;*
- *osoby žijící v tomto obydlí společně s pachatelem.*

(ve vztahu k povinnosti zdržovat se v obydlí)

Informace o:

- *zda pracovník provedl návštěvu bydliště – např. v příloze Stanoviska přiložený Záznam z návštěvy v místě bydliště;*
- *základní a stručný popis obydlí (typ bydlení, velikost, lokalita a její dopravní dostupnost, vstup do obydlí, specifika a zvláštnosti obydlí).*

Závislostní chování a specifika osobnosti

Informace o:

- *vztahu obviněného k alkoholu, drogám, gamblingu nebo jinému závislostnímu chování;*
- *charakteru, historii problémového užívání/chování;*
- *druhu OPL nebo chování, počátek užívání/chování, četnost, způsob užívání, délce problémy působícího užívání/chování, absolvování léčby;*
- *rizicích vyplývajících z osobnosti obviněného, specifický životní styl, nerespektování norem, autorit, psychické onemocnění, nedisciplinovanost, zjevná agrese, násilné uspokojování vlastních potřeb, manipulace s druhými, vyhledávání rizikových míst, osob a situací, neschopnost jasného a racionálního uvažování atd.*

3. POSOUZENÍ PODMÍNEK PRO VÝKON ELEKTRONICKÉ KONTROLY

Informace o:

- *vhodnosti obydlí pachatele pro výkon elektronické kontroly – zda je v obydlí stabilní přívod elektrické energie, dostupný signál GSM / GPS, vhodné místo pro umístění základnové stanice;*
- *postoji pachatele k výkonu elektronické kontroly;*
- *postoji osob, které s pachatelem sdílejí společnou domácnost, k výkonu elektronické kontroly;*
- *o omezeních, která výrazně komplikují či znemožňují nošení náramku na těle (např. časté hospitalizace či vyšetření vyžadující opakované sejmutí náramku, nošení specifické pracovní obuvi apod.).*

4. STANOVISKO PMS

Souhrnná analýza rizik a potřeb

- *Zhodnocení míry rizika újmy a především selhání vyplývající z trestní minulosti obviněného a jeho předchozí spolupráce s PMS.*
- *Zhodnocení míry rizika újmy a především selhání vyplývající z dynamických faktorů*
- *Jak obviněný svým přístupem tato rizika zvyšuje či snižuje (spolupráce, motivace, sebereflexe).*

Stanovisko a návrhy opatření k ošetření zjištěných rizik např. uložení přiměřených povinností a omezení, zprostředkování mediace, možnost zařazení obviněného do programu + uvedení možnosti konkrétního poskytovatele tohoto programu.

Probační úředník

Přílohy:

Způsob seznámení se zprávou:

Podpis obviněného

Zpráva byla obviněnému zaslána dne

Náramek a základnová stanice – uživatelská příručka

Příručku čtěte pozorně a při manipulaci se zařízeními postupujte dle uvedených pokynů.

1. Náramek

Náramek je zařízení připevňované na dolní končetinu v oblasti kotníku pomocí pevně připojeného popruhu. Přerušení popruhu a jakýkoliv jiný neautorizovaný zásah do náramku je hlášen na operační středisko. Náramek je napájen vestavěnou baterií, kterou máte povinnost pravidelně nabíjet každý den (nejlépe ve večerních hodinách, kdy máte povinnost zdržovat se v určeném obydlí). K nabíjení je nutné připojení do elektrické sítě nebo je možné využít externí nabíječku (powerbanku), kterou lze připevnit na náramek.

Základní funkcí náramku je vyhodnocování, zda se osoba nachází nebo nenachází v oblasti pokryté rádiovým signálem základnové stanice.

Pokud náramek eviduje stav, že není v dosahu základnové stanice, je uveden do činnosti modul GPS a přijímá družicové signály pro lokalizaci místa, ve kterém se náramek nachází.

Rozměry náramku: 9,5 cm x 5,2 cm x 2,66 cm

Váha náramku: 170 g

Náramek i upevňovací popruh jsou vyrobeny z voděodolného hypoalergenního plastu, zařízení je vodotěsné

Teplotní rozsah pro užití náramku: -10°C až 50°C

Jako uživatel jste zodpovědný za veškeré vady způsobené nesprávným užitím zařízení či jeho úmyslným poškozením. Nedodržení uvedených pokynů může mít za následek chyby či hlášení operačnímu středisku, za které budete mít zodpovědnost. O pohybu a aktivitách blížících se k hranici teplotního rozsahu či vodotěsnosti předem informujte probačního úředníka a řiďte se jeho doporučením. Vystavení zařízení vysokým teplotám může mít negativní vliv na stav baterie, v krajním případě může dojít i k ohrožení zdraví (tedy se např. vyhněte pobytu v sauně). Svou konstrukcí a umístěním na končetině vytváří náramek limit pro provozování řady, především sportovních, aktivit. Náramek je chráněn proti potopení do vody, lze s ním tudíž běžně plavat (mimo sportovní potápění) a provádět standardní úkony osobní hygieny (sprchování, koupání ve vaně).

Rozhraní náramku:

- Indikace na zařízení pomocí LED diod

Stav LED diody	Stav
Červená barva	Zařízení se nabíjí
Zelená barva	Zařízení je nabito
Zhasnutá	Zařízení funguje (nečinný stav) nebo je vypnuto

- Vibrační upozornění zařízení

Náramek vibruje při nízkém stavu baterie a je na něj upozorněno též operační středisko, jehož pracovník vás ohledně nutnosti nabití bude kontaktovat.

Upozornění vibrací se neustále opakují do okamžiku připojení zařízení k nabíjecímu adaptéru.

Pokud cítíte vibrace během napájení, ujistěte se, že je náramek správně spojen s napájecím zdrojem.

Jakékoli narušení pásky náramku má za následek vznik bezpečnostního hlášení. V případech ohrožení zdraví je možné pásku ostrým předmětem přerušit (přeříznout/přestříhnout).

Nabíjení zařízení:

Je vaší povinností nabíjet zařízení každý den po dobu 1 - 2 hodin.

- Náramek musí být nabíjen každý den po dobu nejméně 1 hodiny.
- Pokud náramek vibruje, nabíjejte minimálně 2 hodiny
- K nabíjení zařízení používejte výhradně adaptéry k tomu určených, dodaných spolu se zařízením. Jedná se o:
 - Síťový adaptér

- Přenosné zařízení určené k nabíjení náramku – tzv. powerbanku. Tu udržujte k jejímu účelu nabitou v závislosti na frekvenci jejího využívání, plné nabití je za současného připojení k elektrické síti signalizováno rozsvícením zelené diody.
- Náramek se z bezpečnostních důvodů nesmí nabíjet při spánku.
- Plné nabití baterie je signalizováno rozsvícením zelené diody, zelená dioda ale svítí pouze omezenou dobu.

2. Základnová stanice

Základnová stanice je zařízení, které se umísťuje v obydlí monitorované osoby a je trvale napájeno z elektrické sítě. Vysílá rádiový signál, jehož intenzitu lze nastavit podle velikosti obydlí tak, aby signál pokrýval obydlí v celém rozsahu. Je nutno zajistit, aby základnová stanice byla umístěna na jednom pevném místě v obydlí (proto je vhodné, aby byla stanice připevněna k podložce oboustrannou lepicí páskou) a nedocházelo k jejím pohybům. Na základnovou stanici nepokládejte žádné předměty. Stanice je rovněž vyrobena z hypoalergenního plastu.

Rozměry základnové stanice: 12 cm x 7,62 cm x 5,7 cm

Váha základnové stanice: cca 200g

- Základnová stanice musí být zapojena do elektrické sítě (110–240V) po celou dobu jejího užívání.
- Zařízení za žádných okolností od elektrické sítě neodpojujte.

Při neoprávněné manipulaci, čímž se myslí i odpojení od napájení, zařízení ihned vyšle signál a upozorní operační středisko, zařízení také může po přechodnou dobu vydávat zvukový signál. Při nechtěném pohybu se stanicí, ji umístěte do původní pozice a vyčkejte, až zvukový signál ustane. Zajistěte, aby nedocházelo k nechtěným posunutím stanice (včetně otřesů v okolí stanice a pohybem s podložkou či nábytkem, na kterém je stanice umístěna), vyvarujete se tak nutnosti řešení věci operačním pracovníkem a následné kontroly umístění zařízení probačním pracovníkem ve vašem bydlišti. Při přerušení dodávky elektrické energie je zařízení napájeno záložním zdrojem, což je také signalizováno operačnímu středisku. V takové situaci se řiďte pokyny operačního a probačního pracovníka. Záložní zdroj umožní provoz po dobu minimálně 30 hodin.

Pokud se při používání zařízení setkáte s jakýmkoli komplikacemi či problémy, kontaktujte co nejdříve probačního úředníka.

Komunikátor – uživatelská příručka

Příručku čtete pozorně a při manipulaci se zařízením postupujte dle uvedených pokynů.

Komunikátor, který vám byl poskytnut, je „chytrý“ dotykový mobilní telefon s instalovanými aplikacemi přizpůsobenými účelům elektronického monitoringu.

Komunikátor umožňuje pracovníkům Probační a mediační služby a zaměstnancům operačního střediska vás v případě potřeby kontaktovat. Ostatní funkce mobilního telefonu jsou omezeny, nelze se na něj dovolat z jiného telefonu ani z něj uskutečňovat libovolné hovory.

K vaší identifikaci slouží funkce otisk prstu.

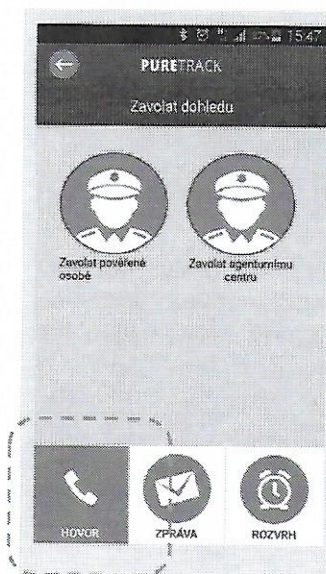
Rozměry: 14,2 cm x 7,25 cm x 0,81 cm

Váha: cca 145 g

Jako uživatel jste zodpovědný za veškeré vady způsobené nesprávným užitím zařízení. Nedodržení uvedených pokynů může mít za následek chyby či hlášení operačnímu středisku, za které budete mít zodpovědnost. Jste povinen dodržovat také pokyny vycházející z bezpečnostních informací, které jste v písemné formě obdržel se zařízením.

Dostupné funkce:

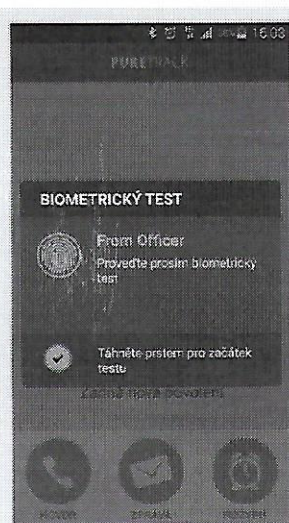
> Hlasové volání

Provedení hlasového hovoru na přednastavená telefonní čísla:

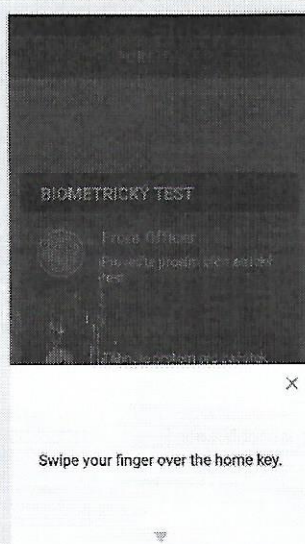
1. Pro zobrazení dostupných kontaktů klikněte na levé **Volací tlačítko**
2. Hovor provedete výběrem požadovaného kontaktu.
3. Zavolat pověřené osobě – pod touto volbou je přednastavené číslo vašeho probačního úředníka
4. Zavolat agenturnímu centru – pod touto volbou je nastaveno číslo operačního střediska. Tato předvolba je pro vás standardně uzamčena, odemyká se ve výjimečných situacích po domluvě s operačním pracovníkem.
5. Nouzové volání – zde je přednastavena mezinárodní linka tísňového volání 112

> Test otisku prstu

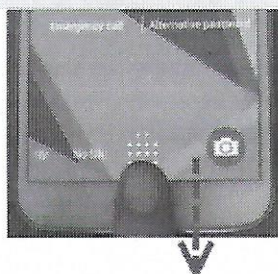
Prostřednictvím komunikátoru můžete být vyzván k provedení identifikace otiskem prstu. Po obdržení textové zprávy s požadavkem na provedení tzv. biometrického testu:

1. Přečtěte si textovou zprávu a pro potvrzení jejího přečtení přejeďte prstem zleva doprava.

2. Na zařízení se poté zobrazí zpráva, abyste přešli prstem přes domovské tlačítko komunikátoru.

Přes tlačítko domů přejeďte tím prstem, jehož otisk byl v komunikátoru zaznamenán pod dohledem probačního úředníka při nastavení komunikátoru.

3. Po úspěšném testu je nutné přejetím prstu potvrdit zobrazenou zprávu. Pokud jste nepostupovali správně, budete vyzváni k opakování testu stejnou výzvou jako na počátku.

> Krátké textové zprávy

Zobrazení předchozích zpráv

Na obrazovce zpráv máte k dispozici historii zpráv, které vám probační úředník nebo operační pracovník zaslal. Výpis historie může být použit jako dodatečná informace ke zprávě soudu.

1. Pro zobrazení poslední přijaté zprávy klikněte na tlačítko **Zprávy**.
2. Pomocí posouvání můžete mezi zprávami listovat.

Potvrzení nové textové zprávy

Pokud zařízení obdrží novou zprávu, zobrazí ji na displeji formou vyskakovacího okna.

Přečtení zprávy je nutné potvrdit přejetím prstu.

Poznámka: Pod tlačítkem *Rozvrh* se zobrazí obecný kalendář.

Údržba zařízení:

- > Komunikátor musí být nabíjen každý den, **vždy do plného stavu baterie**. Doba nabíjení jsou nejméně 2 hodiny.
- > Zařízení smí být nabíjeno výlučně adaptéry, které byly se zařízením dodány a jsou pro jeho nabíjení určeny.
- > Je zakázáno zařízení připojovat k počítači či je z něj nabíjet. Pokud komunikátor k počítači připojíte, zařízení automaticky zašle operačnímu středisku bezpečnostní hlášení.

Pokud se při používání zařízení setkáte s komplikacemi či problémy, kontaktujte co nejdříve probačního úředníka.

Testování alkoholu – uživatelská příručka

Přečtěte si prosím příručku pečlivě a manipulujte s přístrojem dle instrukcí.

Jako uživatel jste zodpovědný za případné poškození zařízení. Nedodržení uvedených pokynů může mít za následek chyby či popluchy, za které budete mít zodpovědnost.

Alkohol tester je mobilní detektor přítomnosti alkoholu v dechu monitorované osoby. Pracuje ve spojení s k tomu určeným mobilním telefonem (tzv. komunikátorem), který vám zobrazuje pokyny k provedení testu, za účelem identifikace pořizuje vaši fotografii během provádění testu a odesílá naměřené hodnoty do informačního systému elektronického monitoringu. Teplotní rozsah užití je 0°C až +40°C.

Frekvence a čas výzev k provedení testu je nastavena v systému, nebo můžete být k provedení testu vyzván pracovníkem operačního střediska.

Sada pro monitorování alkoholu se skládá ze dvou částí:

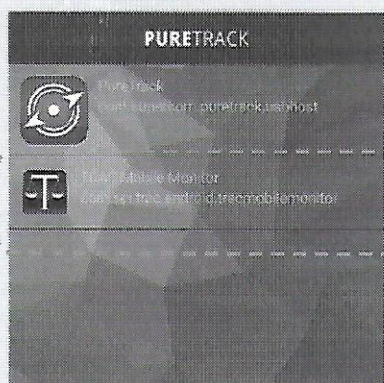
- Alkohol tester
- Komunikátor („chytrý“ dotykový telefon, ke kterému jste obdrželi příručku a bezpečnostní informace)

Procedura testování alkoholu:

- > Požadavek na provedení testu

Požadavek na provedení testu je zasílán prostřednictvím textové zprávy na komunikátor.

> Postup testování

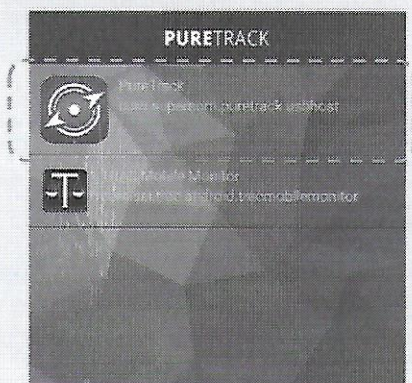

Po přijetí požadavku na provedení testu postupujte následovně:

1. Přečtěte si textovou zprávu a přejetím prstu odemkněte zařízení.
2. Vyjměte komunikátor (mobilní telefon) z ochranného obalu a vložte jej do detekčního přístroje s náustkem.
3. Nasaďte na detekční přístroj ochranný náustek.
4. Zapněte detekční přístroj stiskem šedivého tlačítka.
5. Na komunikátoru zobrazte stiskem domovského tlačítka aplikaci instalované v zařízení.
6. Stisknutím ikony vah (aplikace „TRAC Mobile Monitor“) spustíte alkohol test.

Provedení testu:

7. Postupujte dle instrukcí zobrazených aplikací na displeji komunikátoru.
8. Ujistěte se, že je Váš obličej na displeji komunikátoru dobře vidět a že jsou světelné podmínky dostačující. Během testu nesmíte mít žádnou pokrývku hlavy či brýle.
9. Na displeji se spustí odpočítávání. Ve chvíli, kdy odpočet dosáhne hodnoty 1, Vás komunikátor pípnutím vyzve k foukání do náustku. Začněte foukat až po pípnutí.
10. Foukejte stabilně a dlouze, nikoli silně. Výdech musí trvat minimálně 5 vteřin – dokud alkohol tester „necvakne“.
11. Během testu Vás aplikace vyzývá k mrkání. Mrkejte normálně.
12. Nezavírejte oči.
13. Rukou držte celé zařízení, nikoli pouze náustek.

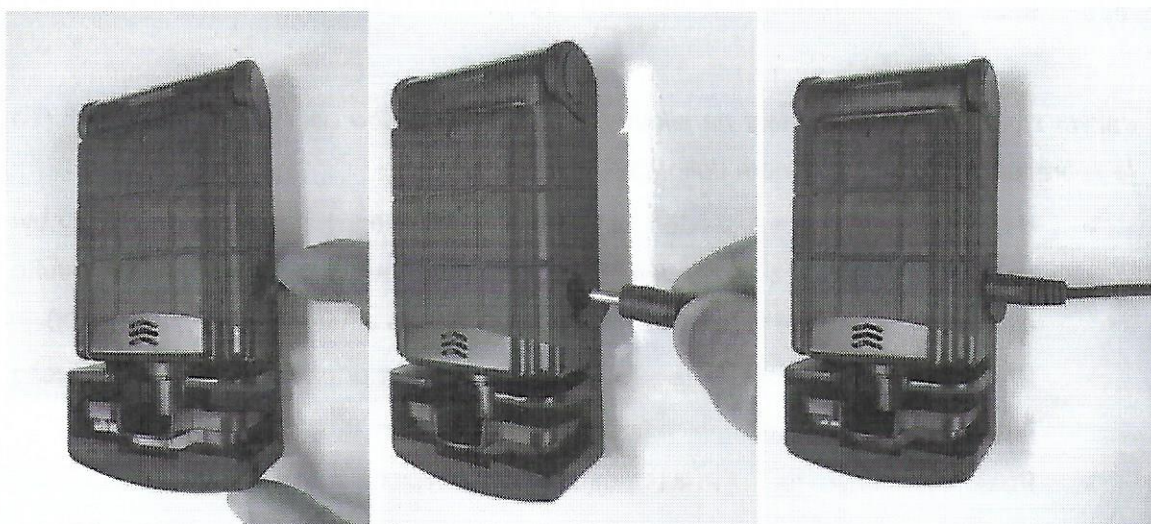
Dokončení testu:

14. Jakmile je test na zařízení vyhodnocený, je nutné potvrdit odeslání jeho výsledku stiskem tlačítka na displeji komunikátoru. V opačném případě (nepotvrzení) výsledek není odeslán do monitorovacího centra a test musíte zopakovat.
15. Stiskněte domovské tlačítko komunikátoru.
16. Vraťte se do aplikace „PureTrack“.

Údržba zařízení:

Je Vaší povinností udržovat nabitá obě zařízení:

- Alkohol tester nabíjejte každých 14 dní. Zařízení by mělo být plně nabito nejpozději po 3 hodinách. Stav baterie se zobrazuje na obrazovce detekčního přístroje.
- Komunikátor nabíjejte každý den. Zařízení by mělo být plně nabito nejpozději po 3 hodinách.
- K nabíjení používejte pouze adaptérů dodávaných společně se zařízeními!
- Chcete-li nabít alkohol tester, odklopte krytku nabíjecího otvoru na boční straně zařízení a zasuňte konektor nabíjecího adaptéru do otvoru. Ujistěte se, že je adapter připojen do elektrické sítě.

Pokud se při používání zařízení setkáte s jakýmkoli komplikacemi či problémy, kontaktujte prosím co nejdříve probačního úředníka.

Nejčastější dotazy – alkoholtester

1. *Bylo mi sděleno, že test na alkohol nebyl proveden správně nebo jeho výsledky nebyly odeslány do operačního střediska (zmeškaný test). Co jsem udělal špatně?*

Test nejspíše nebyl proveden správně. Za úspěšně provedený je test považován tehdy, pokud jsou splněny následující kroky:

- Byla přijata zpráva o úspěšném provedení testu (zelený text).
- Na konci testu bylo stisknuto tlačítko „K přečtení a potvrzení“.
- Komunikátor je v oblasti s dostatečným pokrytím mobilního signálu, což potvrzuje ikona zobrazená na displeji zařízení v horním panelu (alespoň 3 čárky signálu).
- Aplikace „TRAC“ musí zůstat otevřená po dobu nejméně 60 sekund po provedení testu.

2. *Jakým způsobem provádět test na alkohol, aby bylo dosaženo optimálních výsledků? (To je zobrazení zprávy o úspěšném dokončení testu.)*

- Ujistěte se, že je test prováděn za dostatečných světelných podmínek, aniž by byl zároveň fotoaparát zařízení světelným zdrojem oslňován (při provádění testu stůjte čelem ke světelnému zdroji, zadní část komunikátoru směřujte na světelný zdroj).
- Před začátkem testu sejměte svou pokrývku hlavy a případně brýle. Nezakrývejte žádným způsobem svůj obličej či objektiv fotoaparátu zařízení.
- Postupujte během testu dle instrukcí zobrazovaných na zařízení.
- Vydechněte do zařízení pouze, pokud Vás k tomu komunikátor (aplikace „TRAC“) vyzývá textem „Foukejte“ zobrazeným na displeji. Vydechněte dlouze a stabilně, nikoli silně.
- Mrkejte normálně, nikoli vynuceně. Během testu nezavírejte oči.
- Zařízení držte jednou rukou v oblasti vloženého komunikátoru, nikoli za náustek.

3. *Alkohol tester i aplikace „TRAC“ (na chytrém telefonu) jsou zapnuty, test však nezačne. Aplikace uživatele nevyzývá k výdechu. Co dalšího mohu udělat, aby test začal?*

- Stiskněte na komunikátoru tlačítko „Domů“ a vraťte se na obrazovku výběru nainstalovaných aplikací. Zvolte aplikaci „TRAC“, čímž se aplikace restartuje.
- Aplikace se se zařízením opětovně synchronizuje a test začne. Pozorně čtěte instrukce na komunikátoru (v aplikaci „TRAC“) a postupujte podle nich.

- Pokud problém přetrvává, vyčkejte 10 minut, dokud se alkohol tester automaticky nevypne. Poté jej znovu zapněte a pokus o test opakujte.

4. *Mohu provést test, pokud nemá telefon k dispozici GSM signál?*

Ne, toto není možné.

- Přesuňte se prosím na místo s dostatečným pokrytím GSM signálu a proveďte test.

5. *Co se stane, pokud provedu test bez dostatečného GSM signálu nebo se vyskytne problém s datovým přenosem? (Méně než 3 čárky signálu.)*

Je Vaší odpovědností najít co nejdříve oblast s mobilním pokrytím. Pokud se obáváte, že jste provedli požadovaný test v oblasti bez pokrytí, doporučujeme (jakmile bude mobilní signál obnoven) otevřít aplikaci a provést další test (test bez vyžádání).

6. *Co dělat, pokud jsem provedl test na alkohol a obdržel červeně označenou chybovou hlášku NEPLATNÁ FOTOGRAFIE nebo NEPLATNÁ DATA? (ERR300 nebo ERR301.)*

Alkohol tester není schopen ověřit, že test proběhl správně.

Okamžitě opakujte test a ujistěte se, že dodržujete následující pokyny:

- Provedte test v oblasti s dostatečnými světelnými podmínkami, kdy stojíte čelem ke světelnému zdroji (vyhněte se záření světelného zdroje přímo do fotoaparátu).
- Nezakrývejte si obličej nebo fotoaparát komunikátoru (telefonu).
- Během testu mrkejte normálně.
- Vyčkejte, dokud Vás aplikace TRAC nevyzve k výdechu (hláška „Foukejte“ na displeji komunikátoru).

7. *Na konci testu jsem dostal zprávu „Váš další požadovaný test je za X minut ...“. Co to znamená?*

- Tato hláška značí podezření, že Vám byl detekován alkohol v krvi. Zařízení požaduje, abyste ve stanovené době provedli další test.
- Postupujte prosím dle stanovených instrukcí a opakujte test během stanovených X minut.
- Pokud je hladina alkoholu v krvi vyšší, může se test opakovat i několikrát.
- Nedodržení těchto dodatečných testů má za důsledek vznik bezpečnostních hlášení na operační středisko. Pokud se domníváte, že zařízení nefunguje správně a hlásí přítomnost alkoholu v krvi, kontaktujte svého probačního úředníka.
- Zařízení se nikdy nesnažte opravit svépomocí!

Otázky k rozhovoru k rigorózní práci

Dobrý den, jmenuji se Denisa a aktuálně píši rigorózní práci na Západočeské univerzitě v Plzni, která pojednává o trestu domácího vězení. Rozhovor je anonymní, otázky jsou Vám pokládány mou osobou v rámci osobní konzultace. Pro výzkumnou část své práce potřebuji získat přehled ohledně Vám uloženého trestu domácího vězení, o jeho výměře, podmínkách uložení, realizaci a spolupráci s probační a mediační službou, o přípravách na elektronický monitoring a o Vašem pohledu na tento trest. Vaše odpovědi budou následně zpracovány do rigorózní práce a budou zajisté velkým přínosem, neboť jste jediným, aktivně vykonávajícím trest domácího vězení na okrese Benešov, na nějž své šetření zaměřuji.

1. Za jaký trestný čin Vám byl trest domácího vězení uložen?
2. V jaké výměře?
3. Byly u Vás zkoumány podmínky pro vhodnost uložení trestu domácího vězení? Kdy a kým konkrétně?
4. Jste osobou samostatně žijící v určeném obydlí, nebo tam s Vámi žijí i ostatní osoby?
5. Jak fakticky započala realizace trestu domácího vězení? Prosím o co možná nejkonkrétnější popis.
6. Jak probíhá spolupráce s probační a mediační službou? Jak často tam docházíte? Jak často probíhají namátkové kontroly ze strany PMS?
7. Je s Vámi pracováno s ohledem na zavedení elektronického monitoringu? Jste na tuto možnost ze strany PMS připravován?
8. Jak na Vás tento trest působí? Pociťujete ho jako sankci?
9. Jaké spatřujete výhody tohoto trestu?
10. Jaké vnímáte naopak nevýhody?
11. Porušil jste již nějakým způsobem nastavené podmínky výkonu trestu domácího vězení?

Dotazy:

Rozhovor s vedoucí probační a mediační služby – středisko Benešov

- 1. Z odborné literatury a statistik plyne, že trest domácího vězení je v naší republice málo využíván. Je tomu tak i na našem okrese?**
- 2. Jak probíhá činnost probační služby před uložením trestu domácího vězení?**
- 3. Jak funguje práce probační služby s odsouzeným ve výkonu trestu domácího vězení?
Existují nějaké speciální programy?**
- 4. Jak často jsou prováděny namátkové kontroly odsouzených?**
- 5. Jak prakticky probíhají namátkové kontroly v nočních hodinách z hlediska pracovní doby probačních úředníků?**
- 6. Je nějakým způsobem zajištěna bezpečnost pracovníků probační a mediační služby při výkonu namátkových kontrol? Liší se bezpečnostní opatření při kontrole přes den od kontroly v nočních hodinách?**
- 7. Je nějaký rozdíl v přístupu k odsouzenému ve výkonu trestu domácího vězení, když se jedná mladistvého pachatele?**
- 8. Jakými způsoby může dojít k porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení a jak jsou následně řešena?**
- 9. V čem spatřujete největší výhodu trestu domácího vězení?**
- 10. Jak je momentálně pojmáno a nahlíženo na elektronický monitoring odsouzených?**
- 11. Myslíte si, že elektronický monitoring dopomůže k vyššímu ukládání trestu domácího vězení?**
- 12. Přijímá probační a mediační služba v souvislosti se zavedením monitoringu nějaká opatření? Jsou pracovníci nějak na tento systém odborně školeni a vzděláváni?**
- 13. Jaká bude role probační a mediační služby v případě zavedení monitoringu? Jak se bude prakticky angažovat při výkonu trestu domácího vězení?**
- 14. Bude pro Vás zavedení tohoto modelu ulehčením práce?**
- 15. Máte povědomí o tom, jak je využíván trest domácího vězení ve světě?**